SONBAHAR 2022 Sayı: 52

KONAK

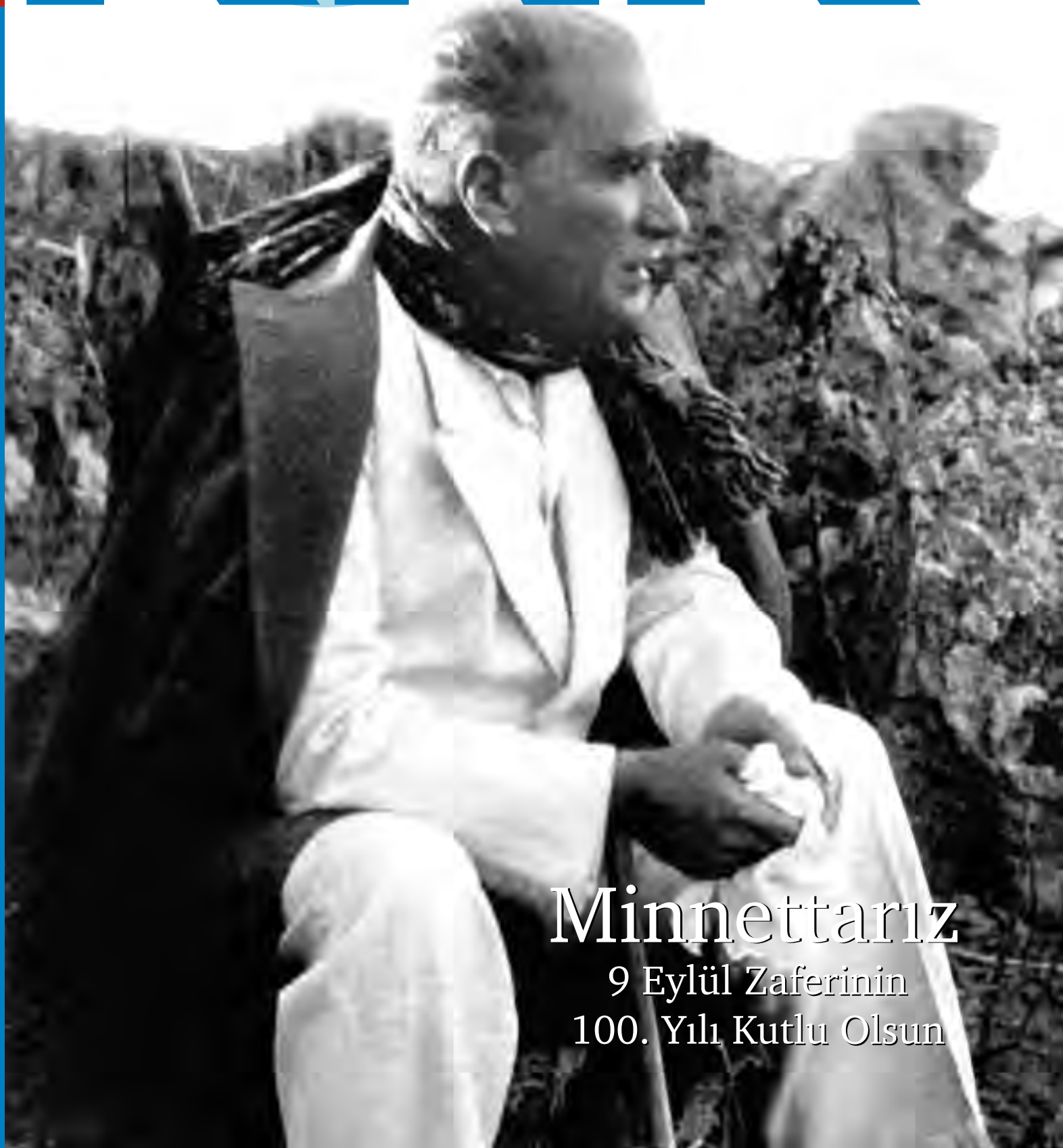

Minnettarız

9 Eylül Zaferinin
100. Yılı Kutlu Olsun

Merhaba

Toplumların dönüm noktaları vardır ve o eşik bir yol ayrımıdır. Yazgılar, seçilecek o yöne doğru biçimlenir. Özgürlük ya da istibdat, bilim veya batıl, özgüveni yüksek yurttaş ya da kul…

Biz, yüz yıl önce bir yol seçtik. Kahramanımız Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde özgürlüğü, bilimi ve bağımsızlığı Cumhuriyetimizin çatısı altında birleştirdik. Uygarlık sahnesinde öylece yer aldık.

Yüz yıl önce emperyal düşler peşine kapılarak yurdumuzu işgal edenlere karşı tek vücut olduğumuzda, kahramanımızın, “Ya İstiklal Ya Ölüm” söylemini ilke edinmiştik. Emperyalist işgalcilere İzmir’de, gazeteci Hasan Tahsin’in 15 Mayıs 1919 günü sıktığı ilk kurşunla başlayan direniş, yine İzmir’de 9 Eylül 1922 tarihinde zaferle neticelendirildiğinde, dilimizde aynı sözcük vardı:

Yaşasın Bağımsızlık.

O yüzdendir şehrimiz için 9 Eylül’ün ayrı bir anlam içermesi. 9 Eylül bir ülkenin yazgısını bütünüyle eline aldığı ve bağımsızlığını haykırdığı günün de adıdır.

Şimdi o muhteşem günün, 9 Eylül 1922’nin yüzüncü yılını yaşıyoruz. Bizlere özgür bir ülke bıraktıkları ve Cumhuriyetimiz ile taçlandırdıkları için Mustafa Kemal Atatürk ile beraberindeki kuvayımilliye neferlerine sonsuz minnetimizi sunuyoruz.

Dergimiz KNK’nın bu sayısında 9 Eylül 1922’yi öne çıkardık. Çünkü biz 9 Eylül’ü, karakterimizin yansıması olarak görüyoruz. Kurtuluşa giden süreci, o gün yaşananları ve sonrasındaki yansımasını sayfalarımızda bulacaksınız. İzmir şiirleri, sokaklarımızın rengi, şehrimizin resim tablosuna dönüşen görünümlerinin çağrıştırdıkları, nefes aldığımız sanat mekanlarımız, yaratıcılıklarıyla fark yaratan hemşehrilerimiz ve daha pek çok ilgi çekici konu dergimizin sonbahar sayısında.

Keyifli okumalar dilerim.

Abdül BATUR
Mimar
Konak Belediye Başkanı

i ç i n d e k i l e r

8 ŞEHRİN ÜSTÜNDE BİR PAMUK TARLASI

14 BEREKETTİR YAĞMUR

56 ROMALILAR'DA ZAFER ALAYI

20 İŞGALDEN KURTULUŞA

30 O, BİR DESTAN KAHRAMANI

32 9 EYLÜLÜN ŞANLI SÜVARİLERİ

38 SEN HEP BİZİMLESİN

62 İZMİR ŞİİRLERİ

68 SİLAHHANE'DEN SANATHANE'YE

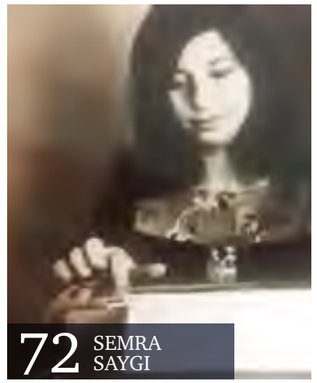
72 SEMRA SAYGI

80 KÖRFEZ VAPURU YANDAN ÇARKLI

40 9 EYLÜL 1922

44 ÜLKEMİZDE TEK

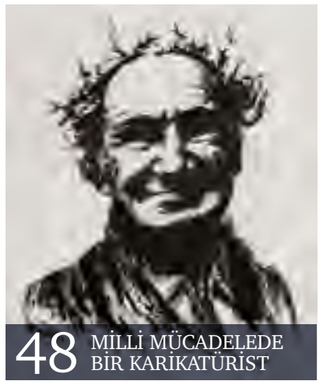
48 MİLLİ MÜCADELEDE BİR KARİKATÜRİST

54 ÇİÇEKLER AÇTI

84 BİR TATLI HUZUR

88 BURÇİN BAYAR BABAOĞLU

92 FOTOĞRAFÇI GAGİN'İN KARATAŞI

100 FOLKART GALLERY

104 BU KANTO BAŞKA KANTO

106 KİTAP TANITIM

KNK 2022 çonbahar

Konak Belediyesi
Adına Sahibi

ABDÜL BATUR
Mimar
Konak Belediye Başkanı

Yayın Koordinatörü
OZAN YAYMAN
(Sorumlu Yazı İşleri Müdürü)

Editör
İPEK YAŞAR
TEODORA HACUDİ

Görsel Tasarım
FATİH AKUZUN

Halkla İlişkiler
EMİNE KALABALIK

Kültür Sanat
ABDULLAH TUNALI

Hukuk Danışmanı
MİNE GENÇ

Yönetim Yeri: İzmir Konak Belediyesi
Dokuz Eylül Meydanı No:11 Basmane / İZMİR
Tel: +90 232 484 53 00
www.konak.bel.tr
knkdergi@konak.bel.tr
Gülermat Matbaacılık ve Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. Buca OSB
Mah. 2/21 Sk. No. 16 Begos 3. Bölge Buca / İZMİR
Tel. 0232 433 61 33
Yayın Türü: Yerel Süreli – Üç ayda bir yayımlanır, para ile satılamaz
Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Baskı Tarihi: Eylül 2022

Kumru EĞRİLMEZ
Öğretmen-Yazar

Umudu, inadı, kardelenleri anlatıyor her biri tıpkı bundan yıllar, on yıllar öncesindeki gibi. Mevsim sonbahar, aylardan eylül. Canım şehrimin kurtuluşunun yüzüncü yılı. Tüm renkleri, tüm sesleri, tüm ömürleri bağrında öz evlat belleyen şehrimin bizce yüzüncü ama biliyoruz ki sonsuza kadar sürecek yılları… Yine yeni bir mevsim doluyorken içimize yeni şeyler fısıldıyor bulutlar. Umudu, inadı, kardelenleri anlatıyor her biri tıpkı bundan yıllar, on yıllar öncesinde olduğu gibi.

Şehrin Üstünde Bir Pamuk Tarlası

'Bulut geçti, göz yaşları kaldı çimende
Gül rengi şarap içilmez mi böyle günde'

Ne vakit duysam Mehmet Güreli' nin o nefis sesini gözüm arar gökte bir tutam bulutu. Hüzünle, aşkla, sızıyla, umutla çeviririm başımı göğe. Bizi izleyen, kollayan, kurtaran, sakinleştiren, anlayan bir hali var bulutun. Çok tanıdık, çok hakikatli bir yoldaştır çoğumuza. Çocukluğumuzda apak kağıtlara çizdik bir örnek mavinin her tonuyla. Sırrımızı gömdük, çığlığımızı karaladık görebilene.

Fotoğraflar: Fikret Ay ve Çiğdem Metin Kurutaç

Şiirlerde, şarkılarda, fotoğraflarda denk geldik sırlarımızın heybesi bulutlarla. Anlamlar aradık, anlamlar yükledik. Bir bakıp, bir okuyup geçemedik hemen öylesine. Rüyalarımızda bulut olduk, unuttuk yalnızlığımızı bazen. Bazen bulut olup gezdik ülkemizi kuzeyden güneye, doğudan batıya. Selam verdik Sinop'a, Hatay'a… Şehrimizin her mevsim bulutunda başka biçimlerde susup, başka hallerde bulduk kendimizi. Bir işaret, bir umut aradık darda kaldığımızda göğün süslerinden.

Sırrımız herkesin sırrı, aydınlığı hepimizin yüz akı bulutları nice güzellemelerle anlattık. Şehrin baş tacı, kötücül habercisi, umudun bekçisi eyledik yüreğimizin o anki hissiyatına sığınarak.
Her bunaldığımızda, her umut açlığımızda başımızı kaldırıp aradık pamuk tarlasını ya da bir tutamını göğümüzde. Uzansak tutuvereceğiz sandık, tadına bakmak istediğimiz bir pamuk şeker bildik. Sevdik, sevindik çoğunda yalnız olmadığımızı hissettirdiğinde.

Bulut bu oyun oynar. Güneş'i saklar, sağanakları boşaltır, resimler çizer, kupkuru gönülleri zenginleştirir.

Neyi hissediyorsan rehber olur. Dalgacıdır. Sağ gözünü kapatırsın ona güvenip saklandığını hop soldan gözüne sokar. Gülersin. Çocukluğumuzdan bildiğimiz bir oyunumuz var onunla; bak ve hayal et oyunu. Nelere benzetmedik ki, kaçımız kaçırdık gözlerimizi, kaçımız sevmedik?
Apak hayallerimizi fısıldamayanımız var mıdır? Gökyüzümüzün çiçek dürbünüdür bulutlar.

Yandan bakarsın çiçek, karşıdan bakınca sana uçan kuş. Hep bir şeye de benzemeli mi ayrıca canım!

Hızı kendine, büyüklüğü kendine, rengi kendine göredir. Sen onda şifa ararken o kendi halindedir. Ne karasına ne aklığına rızasını alarak mı hayaller kurduk? O hep aynı varoluş hikayesiyle görünüp kayboluyor. Bizim haleti ruhiyemiz onu bazen suçlu, bazen gamlı, bazen korkulu, bazen de müjdeci kılıyor.

ANLAMI DERİN

Neymiş, yeni öğrendim; bulutu sevenlere, hayranlık duyanlara Nephopliho denirmiş. Evvel ezel nephoplihoyum o vakit. Sihirbaz göğün sihriyle büyülenen bir romantik mi acaba?
Kentin ve kendimizin en karanlık, en hoyrat zamanlarında da akça pakça günlerinde de ağzımızın tadının buruk olduğu demlerde de şu canına yandığımın bulutları yok muydu?

Her kentin, her mahallenin hatta her günün bulutunun farklı rengi, farklı dokusu yok mu sizce de? Körfezin üstündeki bulutlara gelince işler değişiyor her seferinde. Denizin mavisiyle göğünki tutuşunca uzakta bir yerde el ele, dalgaların beyazıyla oyuna başlıyor bulutlar . Bazen sakin, bazen canhıraş.

Yine yeni bir mevsim doluyorken içimize yeni şeyler fısıldıyor alın işte.
Umudu, inadı, kardelenleri anlatıyor her biri tıpkı bundan yıllar, on yıllar öncesindeki gibi. Mevsim sonbahar, aylardan eylül. Canım şehrimin kurtuluşunun yüzüncü yılı. Tüm renkleri, tüm sesleri, tüm ömürleri bağrında öz evlat belleyen şehrimin bizce yüzüncü ama biliyoruz ki sonsuza kadar sürecek yılları.

Semalarında bulutların, gökkuşaklarının, martıların, kumruların, nergisleri sulayan damlaların hep bir yaşadığı; karşısı, ötesi, berisi hep bir şehrin bulutuna sevdamız belki de hep bu bir olma halinden.

Ah be bulut. Havada bir top olsam tıpkı sen gibi önce nereye giderim? Karşıyaka vapuruna atlayıp karşı kıyıya mı, Teos'un sırrını dinlemeye mi, ağlayarak ayrılan sevdalıların üzerine mi, minik bir elin çizdiği maviliklere mi?
Ben takılırım sanırım senin bir parçana, rehber sensin sen söyle. Nasıl hayallerimiz var? Atalarımızdan torunlarımıza nasıl bir hayat öyküsüyle süreceğiz nefesimizi.
Şen kahkahalı, gencecik yüzleri kollayıp koruyacak mıyız? Umutlarını diri tutmalarına yardım edebilecek miyiz? Severim bu toprakları, toprağa hürmetini esirgemeyenleri. Canım benim haydi boşalt içini bir güz yağmuruyla, tufandan uzak. Seni hep çok sevmiş bizlere yap bir güzellik…

Sinemada, fotoğraflarda, öykülerde, şiirlerde, romanlarda, şarkılarda ne çok yerin oldu. Zannetme ki sadece göktesin. Gözümüzü yumduğumuz rüyalarda, günü güzelleyen her anda sen de varsın. Anlamın derin, yükün ağır. Sadece bir su buharı bütünü olmadın bizler için. Yüklenip yağmak istedik sana öykünerek en gamlı havamızda. Kabuk bağlamasını dört gözle beklediğimiz yaralı zamanlarımızda gelip üstümüzden geçmeni diledik. Göz yaşlarınla bizi yıkayıp arındırmanı bir de.
Peki, sen nasılsın bu aralar? Hoyratlığımızda tutunacak bir damla, düşecek bir tohum kestirebildin mi gözüne? Kemeraltı'ndaki saçakları yine bize sığınak eyleme niyetinde misin? Çimleri kokulara boğma heyecanın var mı? Denizin dalgasıyla dans edecek misin bir sahilimizde? Dalganı geçecek misin yine bizimle? Özledik her halini, her yerde. Renklerine, biçimlerine, hissiyatına meftunuz. O yüzden her yerde sen varsın. O yüzden gücümüz yetmediğinde, dilimiz dönmediğinde sana sığınıyoruz. Toplan gel açtık kollarımızı, bağrımızı. Heybenden bahtımıza ne düşerse kabulümüz…

Burcu TANER
Gazeteci

Yağmuru izlemek, yağmurda yürümek kadar yağmurdan sığınmak da duygusal bir kış hazırlığıdır aslında…

Berekettir Yağmur

Bir yağmur yağsa, içimizden bir şarkı tutacak olsak, bir şiire uğramak istesek çok düşünmeye gerek kalmadan muhakkak bulunur. Yağmur melankolisi diye bir isim almış ki, yağmurun çağrıştırdıklarını ne rüzgârda bulabilirsiniz ne karda ne de başka bir doğa olayında. Belki biraz ay ışığında. Bilinmez ama sezilir bir gerçektir bu.
Yaz artık paslanmaya başladığında, sarı sıcaklar yerini sabah üşümelerine bıraktığında insanın kendi kabuğuna dönmesinin huzur imgesidir camdan süzülen damlalar. Sonra, “Bulut geçti, gözyaşları kaldı çimende” diye bir şarkı başlar, onu “Sen yağmurlu günlere yakışırsın” izler, sonra klasik bir Yeni Türkü eseri yağmurun ellerine öykünenleri düşündürür.

İzmir’de Karşıyaka Vapuru’ndaysanız, Attila İlhan’ı hayal edersiniz mesela. Her ne kadar Yağmur Kaçağı’nı, İstanbul’a yazdıysa da Körfez’e binlerce toplu iğne batıran yağmuru artık müdavimi azalmış üst kattan izlersiniz.

Kordon'da yürürken karşı kıyıdan
usta yönetmen Angelopoulos'u
anımsar, sislerin içinde sarı
yağmurluklu siluetler ararsınız.
Yağmuru izlemek, yağmurda
yürümek kadar yağmurdan
sığınmak da duygusal bir
kış hazırlığıdır aslında.
Sığınakta sıcak bir şeyler
içip dinginliği beklemek,
bu döngüyü kabul etmek…
Gel gelelim herkes yağmuru böyle
sevmek zorunda değildir elbette.
Ekinini hasadını düşünen
bir çiftçi için kurtuluş
damlalarıdır, rahmettir.
Çatısı akan bir ev için eziyet.
Denizin mavisine yeterince
boyanamamış beş yaşında
bir afacan çocuk için esaret.
Belki de yağmur sevdası
biraz kentli biraz yetişkindir.
Gri olanı sevebilmek için
belki de çocukluktan ve
kırlardan uzaklaşmak gerekir.

Ya da yağmura hüznün renginin
dışında renkler de katabilmek için
çocukluğa ve doğaya yakınlaşmak.

YAĞMUR KAÇAĞI

elimden tut yoksa
düşeceğim
yoksa bir bir yıldızlar
düşecek
eğer şairsem beni tanırsan
yağmurdan korktuğumu
bilirsen
gözlerim aklına gelirse
elimden tut yoksa
düşeceğim
yağmur beni götürecek
yoksa beni

geceleri bir çarpıntı
duyarsan
telâş telâş yağmurdan
kaçıyorum
sarayburnu'ndan
geçiyorum
akşamsa eylül'se
ıslanmışsam
beni görsen belki
anlayamazsın
içlenir gizli gizli ağlarsın
eğer ben yalnızsam
yanılmışsam
elimden tut yoksa
düşeceğim
yağmur beni götürecek
yoksa beni

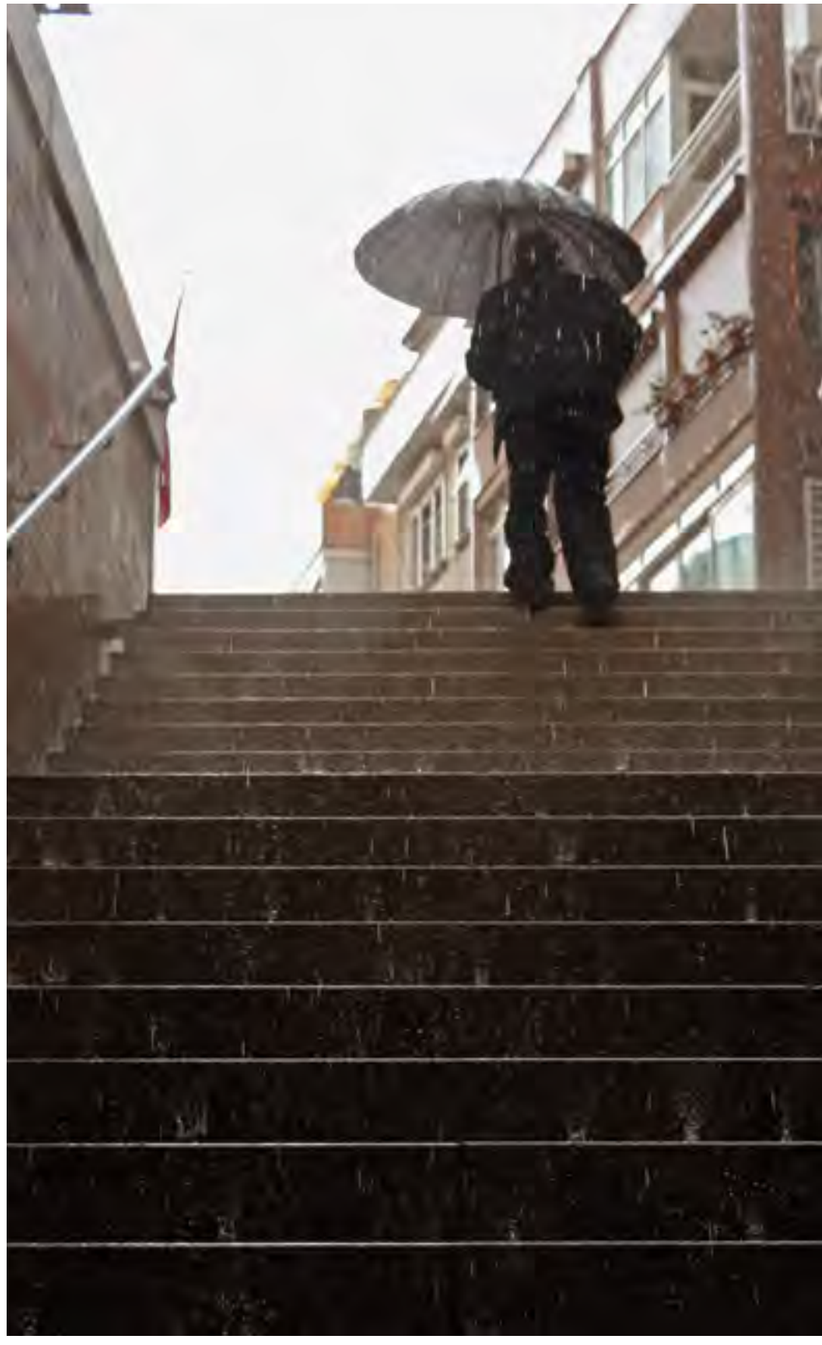

Ahmet GÜREL
Atatürk Araştırmacısı

Öyle bir destan ki “yedi düvele karşı kazanılmış bir zafer”dir bu! Yurdunu savunan, yazgısını eline alıp özgürlüğünü kazananların hikâyesi anlatılmaktadır. Kurtuluş Savaşı’nın sona erdiği, 9 Eylül 1922 İzmir’imizin ve yurdumuzun özel günüdür.

İşgalden Kurtuluşa

9 Eylül 1922, 1240 günlük İzmir’in esaretinin son günü. Bu yıl, 100. kez anacağımız bu zaferi, çeşitli etkinliklerle kutlayacağız. Müzesini açacağız, yürüyüş yaparak, yaşananları anımsayıp, barışın nasıl ve ne şartlarda kazanıldığını düşüneceğiz. KNK’nin bu 9 Eylül özel sayısında, sizlere sadece zaferi değil, yaşananları ve yaşatılan acıları anlatacağım. Emperyalist ülkelerin, Anadolu üzerindeki emellerinin seçilmiş ülkesi olan Yunanistan Ordusu’nun ülkesine geri dönerken yaptıkları, ülkemizde hala unutulmaz. Onun için tarih bir defa yazılmalı ve hep ders alınarak okutulmalıdır. 15 Mayıs 1919 günü, başlayan, “Kara Günü”, Şubat 1919 tarihinden itibaren okuyup, Atatürk’ün; “Yurtta Barış, Dünya’da Barış” özleminin önemini bir daha kavrayalım.

İTİLAF DEVLETLERİNDEN VİZE

3-4 Şubat 1919 arasında toplanan “On’lar Şürası”nda da ısrarını sürdüren Venizelos, söz konusu bölgede; 1 milyon 132 bin Rum’a karşılık sadece 943 bin Müslüman yaşadığını ileri sürmüştür. Yunanlılara ait arazi meselelerini tetkik için kurulan yanlı komisyon, bölgenin Yunanistan’a verilmesini, 30 Mart 1919 tarihinde teklif etmiştir. İngiltere, Akdeniz’deki çıkarlarına zarar verebilir düşüncesiyle, İzmir’in işgali konusunda İtalya’yı devre dışı bırakmıştır.

Paris toplantısında, İngiliz Başbakanı, Türkiye’yi İtilaf Devletleri arasında bölmeyi önermiştir. Başkan Wilson da 12 Ada ve İzmir’den başka Aydın’ın da Yunanistan’a verilmesini önerir. Türkiye’nin, Avrupa’dan ve Ermenistan’dan yoksun bırakılması, Yunanistan’ın, İzmir ve Ayvalık’ta

manda kurma hakkı verilmesi, Marmaris'ten başlayıp Mersin ve Konya'yı içine alan bölgenin İtalya'ya bırakılması kararlaştırılır. Lloyd George, Fransa Başbakanı ve ABD Başkanı'ndan da izin isteyerek, şu dilekte bulunur; "Yunanlılar'ın İtalyanlar'dan önce Anadolu'ya çıkmalarına izin verelim."

İŞGAL ÖNCESİ DİRENİŞLER

8 Mart 1919 günü, Damat Ferit Paşa Kabinesi, Kambur Ahmet İzzet Bey'i de İzmir Valiliği'ne tayin etmiştir.
İzmir Valisi Kambur İzzet Bey, görevine başladığında verdiği ilk demecinde; "Yunan halkının temiz dostuyum" demiştir. 11 Mart'ta, göreve atanan Vali İzzet Bey'in ilk işi, Yunan işgalini önlemeye çalışan direniş örgütlerini baskı altına almak olacaktır. İzmirli Türk aydınlarının örgütlenme çabasını köstekler ve dernek yöneticilerini vilayet konağına çağırarak, onlara; "Herkes sizi İttihatçılık ve Bolşeviklikle suçluyor. Devletin bu nazik günlerinde, İzmir'de huzuru bozmanıza izin veremem" şeklinde gözdağı vermiştir.
Rahmetullah Efendi, İzmir Valisi İzzet Efendi'nin işgale karşı çıkılmaması emri üzerine de kızarak; "Vali Bey... Bu sakalım kanunla kazınabilir, ama bu alnıma işgalciyi selamlamanın kara lekesini sürerek huzuru ilahiye çıkamam" deyip, toplantıyı terk etmiştir.

Sonuçta, İzmirli vatanseverler, kolordu kumandanı ile valinin emirleri dışına çıkarak, silahlı olarak direniş yapabilecek subay, asker, jandarma, polis ve memurlarla halkın mücadeleden yana olan bir kesimiyle, işgale karşı hazırlık yapılması kararlaştırır. Şehrin çeşitli yerlerindeki Yunan'ın çıkabileceği iskeleler kontrol altına alınarak, depolardaki silah ve cephanenin ele geçirilip, vatansever kuvvetlere teslimi ve civar kazaların da direnişe katılmaları yolları düşünüldü. Ancak alınacak bu tedbirlerle, emperyalist güçlerin desteğindeki Yunan işgalinin kesinlikle durdurulamıyacağı biliniyordu.

Bu güçlüklere rağmen, İzmir'de, 'milli ve yeni bir mücadelenin' ışıkları yakılmıştı. İtilaf Devletleri'nin izni ile Yunanlılar tarafından işgal edilecek olan İzmir'in, ileride İtilaf Devletleri'nden biri veya doğrudan doğruya Yunanlılar tarafından, kendi topraklarına katılması ihtimal dışında değildi. Bilhassa Yunanlıların İzmir'i işgal ettikten sonra oradan çıkmamak için her türlü çabayı göstereceklerinden şüphe yoktu.

MEKTEB-İ SULTANİ'DEKİ TOPLANTI

Bu kararlar üzerine, evvela Yunanlılar'ı İzmir'e çıkarmamaya çalışmak ana hedef idi. Bu gerçekleşmediği takdirde, işgalin; ne Yunanlılar, ne de diğer yabancı devletler tarafından, gerçekleşmemesi için halkı ayağa kaldırmak gerekiyordu. Bunun için, 'Reddi İlhak Heyet'nin kurulmasına karar verilmiştir.
Albay Kâzım Bey, birkaç genç subayla görüşürken aynı düşünceyi daha müsbet bir şekilde ifade etmiştir:
"Mukavemet edilmelidir, silâhlı olan silâhını alsın, asker, jandarma ne varsa tepelere çıkıp muharebe edelim."

Rahmetullah Efendi

Kazım Bey

Günlerdir tedirgin olan halkta gerilim ve öfke son kerteye varmış, öğretmen Mustafa Necati Bey'in çağrısı üzerine gençler, 'Mekteb-i Sultani'de toplanmışlardır.

REDDİ İLHAK HEYET-İ

Toplantıda ilk konuşmayı yapan öğretmen Mustafa Necati Bey, Yunanlılara karşı koymak için "İlhakı Red Heyet-i Milliye" komitesi kurulmasını önermişlerdir. "İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti", "Reddi İlhak" komitesini kurarak, iki değişik el ilânı ile Yahudi maşatlığında halkı mitinge davet etmiştir. Basılan bildiriler, Mektebi Sultani Öğrencileri ile halka dağıtılmıştır. Tarihsel değeri olan, 'Reddi İlhak Heyet-i Milliye'nin bildirisinde şunlar yer almıştır:
"Ey Bedbaht Türk! Wilson ilkeleri adı altında hakkın zorla elinden alınıyor ve namusun parçalanıyor. Buralarda Rumların çok olduğu ve Türklerin Yunan katılmasını memnuniyetle kabul edeceği söylendi. Bunun sonucunda güzel memleketin Yunan'a verildi. Şimdi sana soruyoruz: Rum senden daha mı çoktur? Yunan egemenliğini kabul ediyor musun?

Artık kendini göster. Tüm kardeşlerin Maşatlık' tadır. Oraya yüz binlerle toplan ve ezici çoğunluğunu bütün dünyaya orada göster. Burada zengin, fakir, âlim, cahil yok. Yunan egemenliğini istemeyen ezici bir kitle vardır. Bu sana düşen en büyük görevdir. Geri kalma, düş yıkımı ve kötü kaderine yanmak yarar getirmez. Binlerle, yüz binlerle Maşatlık'a koş ve Milli Heyetin emrine uy."
Reddi İlhak Heyet-i Milliyesi Sekreteri Cami Bey ve İzmir Belediye Hacı Reisi Hasan Paşa tarafından yazılmış olması muhtemel bulunan telgraf, olağanüstü bir tesir yapar. İlhakı Red Heyet-i Milliye Komitesi'nin İzmir'deki çalışmaları, kentin Yunan işgalcilerinin eline geçmesi yüzünden çok kısa sürmüştür. Cemiyet, 16-17 saat sonra, çalışmalarına son vererek, merkezlerini İstanbul'a taşımak durumunda kalmıştır. Üyelerinin bir bölümü de Denizli'ye gitmiştir.
Bu durum Yıldırım Orduları Müfettişi Cemal Paşa'nın, Havza'da bulunan Dokuzuncu Ordu Müfettişi Mustafa Kemal Paşa'ya gönderdiği telgrafta şu cümleden yer almıştır: "…İzmir Müdafaa-i Milliye ve Redd-i İlhak Cemiyeti Denizli'de bulunmaktadır, Efendim."
Yarbay Smith, o günlü raporda şunlara yer veriyordu; "Sabah saat iki, Mayıs 15'te Yunanlıların karaya asker çıkaracakları haberi Türkler arasında duyuldu. Haber kudurmuş bir alev gibi yayıldı".

15 MAYIS SABAHI

İngiliz Amiral Calthorpe, 14 Mayıs saat 22.00'de İzmir Valisi'ne, 15 Mayıs sabahı, Yunan askerinin karaya çıkacağını bildirmiştir. Venizelos'un İzmir Rumlarına mesajı, Albay Mavridi tarafından Metropolithane'de okunur ve büyük sevinçlere ve gösterilere sebep olur. Mesajında; "Rumlar artık uşaklıktan kurtuluyor, Türklere, Yunan hürriyetinin dostluk ve eşitlik getirdiğini her an göstermeliyiz" demiştir.
14 Mayıs günü, İngilizler Uzunada, Fransızlar Foça, İtalyanlar Karaburun, Yunanlılar Yenikale'de karaya çıkarken, Yunan işgalinin, "güvenlik içinde" yapılabilmesi için Türk istihkamlarını zapt etmişlerdir. Yunan Birinci Tümeni ise Midilli'nin Yeros Limanı'nda İngilizler tarafından bekletilirken, Tümen Komutanı Leon, Destroyeri ile İzmir Limanı'na gelerek ertesi gün yapacakları çıkarma için keşifte bulunmuşlardır.

15 Mayıs 1919 Perşembe günü saat 08.00'dan başlayarak 12 bin mevcutlu Yunan kuvveti İzmir'e girmeye başlamıştır.
Kadifekale'ye Yunan topları yerleştirilirken, ellerinde Yunan bayraklarıyla rıhtıma koşan Rumlar ve Yunan erleri de rıhtımda Venizelos'un fotoğrafı önünde oyunlar oynamışlardır. Yunan işgal kuvvetleri ve onlara katılan yerli Rumlar, İzmir'in işgalinin ilk dakikalarından itibaren, Türkleri katletmeye ve evlerini yağmalamaya başlamışlardır. Yunan askerleri, 2 bin kadar Türk subay ve erinin toplanmış olduğu Sarı Kışla'ya girerler ve silahsız subaylardan 14'ünü öldürür. Kışlanın kasaları soyulurken, subayların evleri de aranır ve ne bulunursa talan edilir.

Yunan Birlikleri Alsancak Limanı'nda

Askerlik Dairesi Başkanı Albay Fethi Bey, "Zito Venizelos!" diye bağırmayı reddettiği için süngü ile 22 kez yaralanır ve daha sonra da şehit olur. 28 yüksek rütbeli subay, 128 subay, 540 er, 2 bine yakın sivil, elleri başlarının üstünde "Zito Venizelos!" diye bağırtılarak, Alsancak'taki Patris Gemisi'nde gözaltına alınmışlardır. Gözaltına alınanlar gemideki ambarlara, hayvanların yanına tıkılmışlardır. Üç gün her türlü sefalet, mahrumiyet ve hakaretle geçen vapur esirliğinden sonra, 18 Mayıs 1919'te subay ve erler Patris Vapuru'dan tahliye edilmiş ancak belge karşılığında evlerine serbest bırakılmışlardır. Bir Efzon eri, Kolordu Komutanı Ali Nadir Paşa'yı tokatlamıştır. Kışla da dahil olduğu halde tüm ambarların ve kurumların korunması Yunan müfrezeleri tarafından temin edilmektedir. Kordon'da İzmir Valisi İzzet Bey, bir bildiri yayınlayarak, İzmir olaylarının büyütüldüğünü, olayın İtilaf Devletleri, kararıyla İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinden ibaret olduğunu bildirdi. Herkesin iş ve gücüyle meşgül olmasını ister. İşgal günü İngiliz elçiliğine sığınmış olan İzzet Bey, Yunan Komutanlığı tarafından tekrar görevine başlatılmıştır.

14 Mayıs akşamı Calthorpe; tam o sırada gelen Albay Zafiriou ile Yunanlı deniz subayı Mavroudis'i kabul ettiği zaman, bu son derecede nazik durum karşısında azami itidal ve ölçü dairesinde hareket edilmesi için her ikisine de büyük bir ehemmiyetle tavsiyede bulundu ise de nasihat dinlenmedi.

Ertesi sabah saat 08.00'da ilk kıtalar karaya çıktığı zaman, ondan önce ayın 13'ünde Zafiriou tarafından kaleme alınan; "Askerlerin dinî inanışlara, âdap ve geleneklere saygılı davranacağına herkes emin olsun" yönündeki tebliğ okundu ama bu tebliğe uyulmadığı gibi, Metropolit Hrisostomos'un askerleri takdis etmesi çok elîm tesir yaptı. Askerler sevinçlerinden zıpladıktan

sonra şehir sokaklarından yürüyüşe geçtiler. Askerlerin geçtiği yerlerde yığılı olan Rum kalabalığı Türk halkının öfkesini tahrik edecek tavırlar takındı.
Eğer zayıf müttefik kuvvetleri; askerlik bakımından hiçbir mâna ifade etmeyen istihkâmların bir gün önceki işgali yerine, bu kuvvetler, Vali İzzet'in, Calthorpe'a yazdığı ilk mektupta teklif ettiği gibi, polis ve jandarmayı takviyede kullanılmış olsaydı, belki de bu halin önüne geçmek mümkün olabilirdi.

Calthorpe bu haberi duyunca müdahalede bulundu. Sorumlu subayları ağır şekilde azarlandı. Bunun üzerine Zafiriou 16 ve 19 Mayıs tarihlerinde, Rumların; "Her türlü kin ve intikam ifade eden hareketlerden kaçınması ve bütün dinlere karşı gerekli mutlak saygının gösterilmesi" lüzumunu ilân etti. Bir Yunan mahkemesi derhal birçok ölüm cezası verdi ve cezalar hemen yerine getirildi. Ama ne çare ki, felâket bir kere vuku bulmuştu.

18 Mayıs günü, İşgal Kuvvetleri Kumandanı Albay Zafiriu, İzmir Rum halkına yayınladığı bildiride; Rumların, Türklere karşı silah kullandığı ve taşınabilir mallarını yağma ettiği yolunda her yandan bilgiler geldiğini vurgulayarak, bu çeşit olayların tekrarının kesinlikle yasaklandığını ilan etti.

İZMİR'DE İLK KURŞUN

İzmir içinde yürüyüşe geçen Yunan birliklerine, yerli Rumların tezahürat yapması, İzmir'de ortamı gerdi. Hukuku Beşer gazetesi sahibi Hasan Tahsin, şehirde törenle ilerleyen Yunan işgal Kuvvetleri'nin bayraktarını tabancayla vurdu. Ortalık birden karıştı. Hasan Tahsin şehit edildi. Hasan Tahsin, bir süreden beri İzmir'in, Türkler'den alınacağı söylentileri karşısında halkı direnmeye çağıran ateşli yazılar yazıyordu. Yol kenarına toplanmış bulunan ve olanı biteni kavramaya çalışan çoluk çocuk, yaşlı, genç binlerce Türk, işgal askerleri tarafından hunharca katledildi.

Hasan Tahsin

Hukuku Beşer Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Osman Nevres'in, Yunan Efzon alayının önünde yürüyen bayraktarı vurması, Türk halkını sarmış olan korkunç öfkenin boşalması için verilen işaret oldu. Şimdi artık görülmemiş zalimane bir mücadele başlayacaktı. Tek suçları sırf feslerini başlarından çıkarmayıp, "Yaşasın Venizelos" dememek olan pek çok Türk öldürüldü. Yağma ve insan kırımı ertesi gün de devam etti. Telgraf yasağına rağmen haber bütün Türkiye'ye bir şimşek hızıyla yayıldı.

SARIKIŞLA'YA HAPİS ASKERLER

Saray tarafından, işgalci Yunanistan'a karşı konulmaması emriyle, Konak'ta Sarı Kışla'ya hapis edilen Türk askerleri, Yunanlılar tarafından insafsızca şehit edilmişlerdir. Daha sonra Hükümet Konağı ve diğer resmi daireleri basılarak buralardaki memur subay ve erleri türlü eziyetlerle Patras gemilere götürüp günlerce aç bırakmışlardır. Bunlardan bir kısmı da dipçik vuruşları altında zorla; "Yaşasın Venizelos" diye bağırmağa zorlanmış, boyun eğmeyenler ise şehit edilmişlerdir.
Bütün bu olaylar uygar ulusların temsilcilerinin gözleri önünde ve onların izniyle yapılmıştır. Yunanlılar, İzmir'de ilk gün 400 Türk'ü öldürmüş, çevre köy ve kazalardaki olaylarla birlikte iki gün içinde 5.000 Türk, hunharca katledilmiştir.
Amiral Calthorpe olayı haber alır almaz duruma el koymuşsa da çok geç kalmıştır. Öte yandan İzmir'de yaşanan katliamlar, tüm sansüre rağmen tüm ülkede şimşek hızıyla duyulmuştur.

ÖDEMİŞ HATTI

15 Mayıs 1919'da İzmir'e çıkan Yunan Ordusu, İzmir'i işgal ettiği gün sergilediği karanlık tabloyla Aydın Vilayeti'nde büyük tedirginliğe neden oldu. Bu tedirginlik Ödemiş'te, direniş seslerinin yükselmesine yol açtı. Ali Orhan Bey komutasında gönüllü köylü, efe ve birkaç yedek subaydan oluşan Yiğit Ordusu adıyla ilk Kuvayımilliye grubunun direnişi, Milli Mücadele'nin ilk kitlesel direnişi oldu.

DİRENİŞ VE MİTİNGLER

Halk, 30 Mayıs 1919 Cuma günü, Sultanahmet Camii'nde toplanmış ve İzmir şehitleri için mevlüt okutulmuştur. Halkın katıldığı bu tören, gösteriye dönüşmüştür. Toplantıda yer alan Halide Edip şunları söylemiştir: "Müslümanlar, Türkler! Türk ve Müslüman bugün en kara gününü yaşıyor. Gece, karanlık bir gece. Fakat insanın hayatında sabahı olmayan gece yoktur. Yarın bu korkunç geceyi yırtıp, parlak bir sabah yaratacağız. Bugün elimizde top, tüfek denilen alet yok; fakat ondan büyük, ondan kuvvetli bir silahımız var; Hak var, Allah var. Tüfek ve top düşer. Hak ve Allah bakidir. Topunun yüzüne tükürecek kadar, evlatlar, analar, kalbimizde aşk ve iman, milliyet duygusu var."

13 Ocak 1920 günü gerçekleşen, 'İkinci Sultanahmet Mitingi'nde, 'İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti' pankartında, Türkçe ve Fransızca olarak, 'İzmir Türkiye'nin, İstanbul Türklerindir' cümlesi yer almıştır.

Sultanahmet Mitingi

MUSTAFA KEMAL İSTANBUL'DA

İtilaf Devletleri, Mondros Ateşkesi'nden 14 gün sonra, 13 Kasım 1918 günü büyük bir filoyla İstanbul'u işgal etmek üzere limana girmiştir. Bu savaş filosunda 22 İngiliz, 17 İtalyan, 12 Fransız, 4 Yunan savaş gemisi ve ayrıca 4 denizaltı vardı. Zaman içinde işgalci savaş gemilerinin toplam sayısı 167'ye kadar çıkmıştı. 13 Kasım 1918 Çarşamba günü, savaş gemileri bir düzen içinde limana girerken, savaş gemilerinin topları Dolmabahçe ve Yıldız Saray'ına çevrilir.
Mondoros Ateşkesi'nden sonra Mustafa Kemal, Yıldırım Orduları Komutanlığı'na atanmıştır. Ardından, İstanbul'da Sadrazamlık'a gönderdiği telgraflarla ateşkes antlaşmasının maddelerine karşı çıkmaya başlamıştır. İskenderun'u işgal etmek isteyen İngilizlere izin vermeyeceğini ve silah kullanacağını bildiren Mustafa Kemal, hemen ardından görevinden alınarak, İstanbul'a çağırılır. Yıldırım Orduları Komutanı Mustafa Kemal Paşa, 13 Kasım 1918'de Haydarpaşa Garı'na ulaşır ama İstanbul işgal edilmeye başlamıştır. Mustafa Kemal Paşa, İstanbul Boğazı'nı Kartal adlı tekneyle karşıdan karşıya geçerken, 50 kadar düşman zırhlısının demir attığını görmüştür. Mustafa Kemal Paşa, o sırada limana yeni girmekte olan Yunan gemisi Averof'u işaret ederek, Yaveri Abbas Gürer'e Türk tarihine mal olmuş şu sözleri söylemiştir: "Merak etmeyiniz, geldikleri gibi giderler.

İSTANBUL'DAKİ ALTI AY

Mustafa Kemal de Şişli'deki evde kendi kozası içinde, geleceğin kadrosuyla, geleceğin Türkiyesi'ni üretmek için çalışıyordu. Birinci öncelik, kuşkusuz vatanın düşman işgalinden kurtarılmasıydı. Bu dönemde evin birçok konuğu olmuştur, ama yedi tanesi son derece önemlidir. Bu isimler Rauf Orbay, Ali Fethi Okyar, Ali Fuat Cebesoy, Kazım Karabekir, Fevzi Çakmak, Refet Bele ve Ismet İnönü'dür.

9. ORDU MÜFETTİŞLİĞİ

29 Nisan 1919 günü, Savaş Bakanı Şakir Paşa, Mustafa Kemal Paşa'yı, bakanlığa davet ederek: "Türklerin Rumlara yaptığı baskıyı yerinde incelemek ve önlemek üzere Karadeniz Bölgesi'ne olağanüstü yetkilerle müfettiş olarak görevlendirildiğini" bildirir. Bu atama, onun için, bulunmaz fırsat olmuştur.

İSTANBUL'DAN ANADOLU'YA

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali ile Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'daki görevine başlamak için İstanbul'dan ayrılması aynı tarihlere rastlamıştır. İzmir'i Yunanlılar tarafından işgale başladığı sırada, İstanbul Hükümeti'ne veda ziyareti yapan Mustafa Kemal Paşa, elim haberi orada öğrenmiştir. Şaşkın vaziyette olan hükümet üyelerine, "Ne yapmayı düşünüyorsunuz?" diye soran, Mustafa Kemal Paşa, "Protesto edeceğiz" cevabını almıştır. Mustafa Kemal bu yanıt üzerine, "Bu da lazımdır, doğrudur. Ancak böyle bir protesto ile Yunanlıların İzmir'den geri çekilişlerine veya İngilizlerin onları geri çekeceklerine ihtimal veriyor musunuz?" demiş ve "Daha kesin tedbirler düşünülmeli" diyerek hükümet üyelerini uyarmıştır. Bir Bakan; "Sizce ne yapmamız icap edecektir, Paşa?" diye sorunca Mustafa Kemal; "Yiğitlik gösteriniz" cevabını vermiştir. Ertesi gün, sorumluluk bölgesi olan Samsun'da asayişi sağlamak üzere İstanbul'dan ayrılmıştır.

BANDIRMA VAPURU

Mustafa Kemal Paşa, Şişli'deki evine geçip, annesiyle ve kızkardeşiyle vedalaşır. Bandırma Vapuru'nun, Kızkulesi açıklarında aranmasından sonra düşman zırhlıları arasından geçerek, İstanbul'u terk eder. Güvertede Mustafa Kemal Paşa, arkadaşlarına şunları söylemiştir: "Bunlar işte böyle yalnız demire, çeliğe, silah kuvvetine dayanırlar. Bildikleri şey yalnız madde! Bunlar hürriyet uğruna ölmeye karar verenlerin kuvvetini anlayamazlar. Biz, Anadolu'ya ne silah, ne cephane götürüyoruz; biz ideali ve imanı götürüyoruz."

MİLLİ RUH

Mustafa Kemal Paşa, Samsun'a gelir gelmez İstanbul'a göndermeye başladığı raporlarında başlattığı yeni mücadelenin kararlılığını, milletine olan güvenci ve inancını açıkça gösterir. Mustafa Kemal Paşa, Samsun'a varışının ertesi günü olan 20 Mayıs 1919 günü, İzmir'in Yunanlılar tarafından işgaline karşı duygularını şöyle ifade etmiştir: "İzmir'in Yunan askeri tarafından işgali olayı, yakından temasta bulunduğum milleti

ve orduyu düşünülemeyecek kadar ve anlatılamayacak kadar dertlendirmiştir. Ne millet ve ne ordu varlığına karşı yapılan bu haksız tecavüzü kabul etmeyecektir."
Halk arasında, "Anafartalar Kahramanı" olarak bilinen Mustafa Kemal Paşa, İzmir'in işgaliyle birlikte halkta kendiliğinden uyanan milli ruhu ve coşkuyu hem arttırmaya çalışmış hem de bu hareketi iyi yönlendirerek kurtuluşu gerçekleştirmek istemiştir. Anadolu'nun her yerinde protesto mitinglerini düzenlettirip, İstanbul ve İtilâf devletlerine protesto telgrafları çektirten, Mustafa Kemal Paşa'nın bu tavrı, Türk milletine "sükûnet tavsiye" eden ve "bağıralım, çağıralım ama elimizi kaldırmayalım" diyen İstanbul Hükümeti'nden çok farklıydı.

MUSTAFA KEMAL AMASYA'DA

12 Haziran 1919 günü, Amasya'ya gelen Mustafa Kemal Paşa, İstanbul'un dön çağrısına uymayarak, merkezi yönetime göre asi durumuna düşmüştür. Bu, ihtilâlin başlangıcıdır. Mustafa Kemal Paşa, Amasya günlerini şöyle anlatır: "Millî Teşkilât Kurulması ve Milletin Uyarılması için bir hafta kadar Samsun'da ve 25 Mayıs'tan 12 Haziran'a kadar Havza'da kaldıktan sonra Amasya'ya gittim. Bu süre içinde bütün yurtta millî teşkilât kurulması gereğini bir genelge ile bütün komutanlara ve sivil idare âmirlerine bildirdim.

ERZURUM KONGRESİ

Erzurum Kongresi 14 gün sürdü. Çalışmaların sonucu bir bildiri kaleme alındı ve zaman ile ortamın gerektirdiği bazı önemsiz, ikinci derecede düşünceyle görüşlerin atlanarak, köklü ve geniş çaplı ilkelere varılmasının altı çizildi.

SİVAS KONGRESİ

Türk topraklarını kurtarmak ve Türk milletinin bağımsızlığını sağlamak için çareler aramak amacıyla seçilmiş ulus temsilcilerinin Sivas'ta bir araya gelmesiyle, 4 Eylül 1919 - 11 Eylül 1919 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Sivas Kongresi'nde alınan kararlar, daha önce gerçekleştirilen Erzurum Kongresi kararlarını genişleterek tüm ulusu kapsar bir nitelik kazandırmış ve yeni bir Türk Devleti'nin kuruluşuna temel olmuştur.

MUSTAFA KEMAL ANKARA'DA

Temsilciler Heyeti Başkanı Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı'nın en iyi Ankara'dan yönetileceği inancındadır. Sivas Kongresi sırasında, Ankaralılar, Temsilciler Heyeti'ni ve başkanını Ankara'ya davet etmekten onur duyacaklarını belirtmişlerdir. Mustafa Kemal Paşa ve Temsil Heyeti üyeleri, Dikmen sırtlarından 27 Aralık 1919 günü, Ankara'ya gelmişlerdir. Ankaralılar, Temsil Heyeti üyelerini büyük sevgi ve sevinç gösterileri ile karşılamışlardır. Davullar çalınmış, oyunlar oynanmış, seğmenler gösteriler yapmışlardır.

ANKARA'NIN ÖNEMİ

Meclisin Ankara'da toplanması kararını Nutuk'ta şöyle anlatır: "Efendiler, Büyük Millet Meclisinin ilk tutanaklarında okumuşsunuzdur. Bu tedbirler arasında en önemlisi, olağanüstü yetkiler taşıyan bir Meclisin Ankara'da toplanmasını sağlama konusundaki millî ve vatani görevimize ait karar ve bu karanın uygulanmasıdır."

BİRİNCİ İNÖNÜ ZAFERİ

Birinci İnönü Savaşı, 6 Ocak 1921'de iki koldan saldırıya geçen Yunan güçleriyle İnönü mevziinde savunma halinde olan Ankara hükümeti kuvvetleri arasında gerçekleşmiş muharebelerdir. Yunanlılar, Türk Ordusu'nun gücü hakkında keşifte bulunarak, Eskişehir'i ele geçirip, BMM'yi dağıtmak için üs olarak kullanmak istiyordu. Bu arada Türklere karşı göstereceği başarı İtilaf Devletleri'nden yardım almasını kolaylaştıracaktı. Bu yolla Türk gücünü kırarak Sevr'i uygulatabileceklerdi. Üstelik; BMM'nin Çerkez Ethem isyanıyla uğraşıyor olması böyle bir olayı gerçekleştirmek için uygun bir ortamdı. Yunan saldırısı İnönü mevkiinde İsmet Paşa komutasında durdurulur. Batı Cephesi'nde düzenli orduların Yunan ordularına karşı kazandığı ilk zaferdir. Bu zafer BMM'nin iç durumunu kuvvetlendirmiş, dışarıdaki itibarını arttırmış, askere alım işlemleri hızlanmıştır. İsmet Paşa, albaylıktan generalliğe terfi etmiştir.

Atatürk ve İnönü

İKİNCİ İNÖNÜ ZAFERİ

Birinci İnönü Savaşında kazanç sağlayamayan Yunan birlikleri, Türk kuvvetlerinin güçlenmesine imkân vermeden imhasını sağlamak için, Eskişehir ve Afyon stratejik bölgesini ele geçirerek, Sevr Antlaşması hükümlerini zorla Millî Hükümete kabul ettirmek maksadıyla, 23 Mart 1921 günü ileri harekata geçmiştir.

Nutuk'tan; İkinci İnönü Zaferi ve İsmet Paşa'nın Metristepe'den gördüğü durum şöyledir; "Bundan sonra sıra bize geliyordu. İsmet Paşa, 31 Mart günü karşı taarruza geçti ve düşmanı yenerek, 31 Mart - 1 Nisan gecesi geri çekilmeye mecbur etti. Böylece, inkılap tarihimizin birinci sayfası, İkinci İnönü Zaferiyle yazılmış oldu. Efendiler, düşman çekilirken Batı Cephesi Komutanı ile 1 Nisan günü yapılan yazışmalar, o günün duygularını tespit eden belgelerdir."

SAKARYA MUHAREBESİ

19 Eylül 1921 Günü, Mustafa Kemal Paşa'nın, "Sakarya Muharebesi" Hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisinde yaptığı konuşması aşağıdadır; Efendiler! Türkiye Büyük Millet Meclisi ordusunun Sakarya'da kazanmış olduğu meydan muharebesi pek büyük bir meydan muharebesidir. ...Bizi imha etmek görüşü karşısında varlığımızı silahla korumak ve savunmak pek tabiîdir. Bundan daha tabî ve daha haklı bir hareket olmaz."

"ON BEŞ GÜN SONRA İZMİR"

Gazi Mustafa Kemal Paşa, Ankara Keçiören'de yakın arkadaşları ile toplanır, konuşması sonunda yanındakilere şöyle seslenir:

Gazi; Sakarya Meydan Savaşını idare ederken

"Hücum haberini alınca hesap ediniz. On beşinci gün İzmir'deyiz" demiştir. 9 Eylül 1922 günü, Türk Ordusu'nun İzmir'e girdiğini Belkahve'den izleyen Başkomutan, Keçiören'de yanında bulunan, ve ona inanmayan arkadaşlarına dönerek; "Bir gün yanılmışım" demiştir.

DUMLUPINAR SAVAŞI

Kütahya'ya bağlı Dumlupınar yakınında 30 Ağustos 1922'de Türk ve Yunan Orduları arasında meydana gelen savaştır. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa tarafından şahsen yönetildiği için; "Başkomutanlık Meydan Muharebesi" olarak anılır. İstiklal Savaşı'nın kesin bir Türk zaferiyle sonuçlanmasını sağlayan bu çarpışmanın yıldönümü Türkiye'de ulusal bayram olarak kutlanmaktadır.

26 AĞUSTOS 1922
KOCATEPE SAAT 05.30

26 Ağustos 1922 günü, Saat: 05.30, Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa taarruz emrini verişini Nutuk'ta şöyle anlatır:
26 Ağustos 1922 sabahı saat 5.30'da, Kocatepe'den Anadolu yaylasına güneş doğarken, birden, bir gök gürültüsü gibi topçu baraj ateşi başlar. "Büyük Taarruz" başlamıştır. Birkaç saat içinde, iki tepe dışında tüm hedefler ele geçirilmiştir. Yunanlar, bir aydır kendilerine yaklaşan ve bir gece önce gizlice yamaçlardan tırmanıp yanlarına dek sokulan Türk birliklerinin varlığını, akıllarından bile geçirmemişlerdi. Ani baskın şeklinde gelişen bu taarruz karşısında şaşıran Yunanlılar, bozguna uğrayarak, geri çekilmeye başlamışlardır.

30 AĞUSTOS 1922

30 Ağustos günü saat 14.00'de, Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, Türk Ordusu'na hücum emrini vermiştir. Gazi, Zafertepe'den bizzat yönettiği meydan savaşından sonra savaş sahasını gezerken, binlerce düşman cesedini birbiri üzerine yığılmış olarak görmüş ve bu korkunç manzara karşısında şunları söylemiştir: "Bu manzara insanlığı utandırabilir! Fakat haklı vatan savunmamız için buna mecbur olduk. Türkler başka milletlerin vatanında böyle bir harekete kalkışmazlar."
Savaş artıkları arasında yırtılmış ve terk edilmiş bir de Yunan bayrağını gören Başkomutan, eliyle bayrağın yerden kaldırılmasını işaret ederek, şöyle konuşmuştur;
"Bayrak bir milletin bağımsızlık işaretidir. Düşman da olsa hürmet etmek gerekir. Kaldırıp topun üzerine koyunuz."Başkomutan, İsmet Paşa ve Fevzi Paşa ile beraber, Çalköy'de yıkık bir evin avlusunda, kırık bir kağnı arabasının üzerinde durum değerlendirmesi yapmıştır. Komutanlar toplantı sonucunda; Yunanlıların yeniden savunma düzenine geçmesini önlemek ve mağlup etmek için İzmir'e girme görüşüne varmışlardır.

"ORDULAR! İLK HEDEFİNİZ AKDENİZ'DİR"

1 Eylül 1922 günü, Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, Türk Ordusu'na tarihler boyu unutulmayacak şu emri vermiştir; "Bütün arkadaşlarımın, Anadolu'da daha başka meydan muharebeleri de verileceğini göz önünde bulundurarak ilerlemesini ve herkesin akıl gücünü ve yurtseverliğinin kaynaklarını kullanarak, yarışmayı bütün gücüyle sürdürmesini talep ederim. 'Ordular, İlk Hedefiniz Akdeniz'dir, İleri.'"

TRİKOPİS ESİR ALINIR

Trikopis'i esir almak, Türk Ordusu için ne kadar önemli olduğu bilinir. Bu konuda birçok anı

bulunmaktadır. O gün yaşananları Trikopis'ten dinleyelim; "Her tarafımız Türklerle çevrilmişti. Esir olacağımızı anlamıştık. Bizde kılıcı düşmana teslim etmek küçüklük sayılır. Durumun kötüye gittiğini gören yaverim, bir ara yanıma gelerek: 'Generalim kılıcını imha edelim' dedi. Derhal kılıcımı verdim. Önümde parçaladı. Bu sırada atım da vurulmuştu. Başka bir atla çemberi yarıp kaçmaya çalıştım. Olmadı yakalandım. Atımdaki süvari kılıcını da aldılar. Ve beni ilk defa Garp Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın yanına götürdüler. Daha sonra Mustafa Kemal'in huzuruna çıkardılar.

Muzaffer Komutanlar

Gaz, Trikopis ile görüştüğü sırada esir fırka komutanı yanında bulunan subaylarımızdan birisine, Gazi'yi göstererek, 'Bizim ile konuşan bu general kimdir?' diye sormuş. Subay: 'Başkumandan Mustafa Kemal' deyince, adam hayrete düşmüş: 'Şimdi anladım, biz niçin mağlup olduk! Bizim başkumandan da İzmir'de vapurda oturuyordu' diyerek derdini dökmüştür." Trikopis, Gazi'ye sorar; "Siz bu savaşı nereden idare ediyorsunuz?' Esir komutan Gazi'nin Karargâhını Afyon'un açıklarında sanmaktadır. Gazi; 'Süngülerin parladığı yerdeydim, askerlerimin hemen yanındaydım.'

ALAŞEHİR VE SALİHLİ

6 Eylül 1922 tarihinde, Mustafa Kemal'in Ankara'daki İcra (bakanlar) Kurulu Başkanı Rauf Bey'e Alaşehir'den çektiği şu telgraf da o günlerin anlamını yansıtması bakımından önemlidir;
"Ordularımız 26 Ağustos'tan beri ara vermeksizin muharebe ve yürüyüş yapmış, bu süre içinde en kestirme yönde 300 kilometrelik mesafe katetmiş ve bütün zindeliği ile İzmir karşısında Saruhanlı-İncirli-Irlamaz Çayı hattına ulaşmıştır. Süvari kolordumuz Manisa üzerinden, Müstakil Süvari fırkamız Torbalı üzerinden İzmir yönünde ilerlemektedir. Düşmanın ileri mevzileri zaptedildi. Taarruzumuz devam ediyor. Ben yarın - 7 Eylül 1922 günü, Turgutlu üzerinden İzmir istikametine hareket edeceğim..."

Alaşehir'de bulunan Başkomutan Mustafa Kemal ve Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa ile karargahları, 7 Eylül Perşembe günü ise öncü birliklerin ardından İzmir'e doğru olan ilerleyişlerini sürdürmek için, sabah saat 09.00'da Alaşehir'den ayrılarak, Salihli yönünde ilerlemeye başlamışlardır. Türk Ulusal Kurtuluş Ordusu, tüm zorluklara karşın batıya doğru büyük bir çabayla ilerleyişini sürdürmüştür.
Zaferin ardından daha İzmir'e girmeden komutanların rütbesini bir derece yükseltilmiştir. İşte o gün, Türk Ordusu'nun terfi günü olmuş ve o gelenek gururla günümüzde de sürdürülmektedir.

GAZİ BELKAHVE'DE

Muzaffer Komutan, İzmir özlemini 18 numaralı not defterine şöyle yansıtmıştır; "15 Mayıs 1919, İzmir'in işgali… Ben aynı günde İstanbul'u terk ettim. O kara günde Karadeniz'deydim. 3 sene ve 4 ay sonra da bugün Akdeniz'deyim." Artık, 1240 günlük esaret bitmiş, kara günlerden sonra, aydınlık günlere gelinmiştir. Aynı gün, Gazi Mustafa Kemal Paşa Belkahve'den İzmir'i seyrederken, Garp Cephesi Komutanı İsmet Paşa'ya dönerek, şunları söylemiştir; "Paşam, Anadolu seferi yüz aklığı ile sona erdi. Bundan sonra başka işlerimize bakarız." 10 Eylül tarihli Vakit gazetesinin haberinde, süvari kıtalarımızın dün saat dört ile beş arasında İzmir'e girdikleri ve İzmir kalesinde şanlı bayrağımızın dalgalandığı ve şehirde sükûnetin hüküm sürdüğü belirtilmektedir. Dördüncü alay komutanı Binbaşı Reşat Bey, Kadifekale'ye ay yıldızlı bayrağını çekmiştir.

İZMİR VALİLİĞİ'NE
TÜRK BAYRAĞI

Ordu, Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın tarihi emriyle adeta İzmir'e akarken, İkinci Süvari Tümen Komutanı Yarbay Zeki, öncü olarak Birinci Süvari Alayı'nı görevlendirmiştir. İzmir'e girme görevi de İkinci Tümen, Dördüncü Alay Komutan Yardımcısı Yüzbaşı Şerafettin'e verilmiştir.

"Ordular, İlk Hedefiniz Akdeniz'dir, İleri!" emrini alan Yüzbaşı Şerafettin, süvarileriyle İzmir'e giriş anını şöyle anlatmıştır: "Anlatılmaz bir hızla mesafeleri aşıyor, İzmir'e doğru uçuyorduk. Kaçan düşman köyleri, kasabaları yakıyor, intikamını sivil halktan alıyordu. Adım başı rastladığımız yürekler acısı manzara, hızımızı büsbütün artırıyordu."

Yüzbaşı Şerafettin, süvarileriyle Halkapınar'a doğru yürürken, bir Rum'a ait Tuzakoğlu Fabrikası önünde ateş yağmuruna tutulmuşlardır. 80 kişilik öncü takım, yönünü Alsancak'a çevirmiş, doludizgin, yalın kılıç şehre doğru akmaya başlamışlardır. Saat 10.30'da Alsancak'a ulaşan Yüzbaşı Şerafettin, 40 askerini kaybederek hedefe doğru ilerlemiştir. Süvariler, dörtnala Kordonboyu'ndan Pasaport İskelesi'ne geldiklerinde, bir Rum'un attığı bomba, Yüzbaşı Şerafettin'in atının önünde patlamıştır.

İzmir Valiliğine Türk Bayrağı Çekilirken

Vücuduna şarapnel parçaları isabet eden Yüzbaşı Şerafettin, ölen atını değiştirmiş ve vilayete doğru ilerlemeye devam etmiştir. Yüzbaşı Şerafettin Bey, daha sonra yayımlanan anılarında o günü şöyle anlatmıştır; "Hükümet Konağı'nın önünde atımdan yere bir ok gibi fırladığım zaman bir delikanlıyla karşılaştım. Elinde şanlı bayrağımız vardı. Bu mübarek emaneti gencin elinden kaptım ve koynuma soktuktan sonra bir elimde silahım, ötekinde kılıcım binadan içeri daldım. Süvari arkadaşlarım da beni takip ediyorlardı. Birkaç dakika sonra binanın üst katında görevimizi tamamladık; düşman bayrağını direkten alaşağı ederek, balkona şanlı bayrağımızı çektim." Böylece 15 Mayıs 1919 günü İzmir'in işgaliyle karşılaşan Konak Meydanı; 3 yıl 3 ay 24 gün sonra, 9 Eylül 1922 günü, İzmir'in kurtuluşuna da tanık olmuştur. Balkona çıktığında göğsündeki kanın bulaştığı bayrağı, gözyaşları içinde göndere çeken Yüzbaşı Şerafettin, o dakikaları şöyle anlatır: "Yaraları kim düşünür, ölsem ne gam. İzmir'i kurtarmıştık ya. Bu şerefin öncüleri biz olmuştuk ya." 1. Süvari Tümeni Komutanı General Mürsel Paşa, saat 14.00'de Garp Cephesi Komutanı İsmet Paşa'ya İzmir'in geri alındığını telgrafla bildirmiştir.

5. SÜVARİ İZMİR'DE

9 Eylül 1922 günü, baba memleketi olan İzmir'e süvarileriyle giren ve şehrin yönetimini üzerine alan 5. Süvari Kolordusu Komutanı Fahrettin Paşa, o geceyi şöyle anlatmıştır: "Halkın yapmakta olduğu şenliklerin gece yarısına kadar devamına izin vererek, ondan sonra herkesin evine çekilmesi ve sakinliğin sağlanması, yarın gelecek olan Başkomutanı karşılamak üzere hazırlanması bildirdim."

MUSTAFA KEMAL İZMİR'DE

10 Eylül 1922 günü, Gazi Mustafa Kemal Paşa, yanında Mareşal Fevzi Paşa, Garp Cephesi Komutanı İsmet Paşa, Garp Cephesi Kurmay Başkanı Yarbay Asım Bey ile beraber İzmir'e girmişlerdir. Bu geliş, onun İzmir'e dördüncü misafirliğiydi. Kendisinin ve İzmirlilerin özlem duyduğu bu kavuşmayla, sadece İzmir kurtulmamış, Kurtuluş Savaşı'nın son kurşunu da atılmıştı. "Bir rüya görmüş gibiyim" diye mırıldanmış ve İzmirliler tarafından büyük bir sevinç ve coşkuyla karşılanmıştır. Hükümet Konağı ile Konak Vapur İskelesi arasında büyük bir kalabalık oluşmuş, meydan hıncahınç dolmuştur. Alkışlar, "Yaşa Mustafa Kemal Paşa" sesleri göklere yükseliyordu. Gazi, bir ara Hükümet Konağı'nın balkonundan kendisini çılgınca sevgi gösterisinde bulunan halkı selamlarken; "Başarı benim değil sizin; milletindir" diye seslenmiştir

YUNAN BAYRAĞI'NA SAYGI

O gün İzmir Valiliği'nin önünde atının kuyruğuna bağladığı Yunan Bayrağı'nı yerlerde sürükleyen Süvari Çolak İbrahim'i gören Gazi, emir çavuşu Ali Metin'le, ona şu haberi yollamıştır; "Bayrağı yerde sürümesinler. Bu bizim adaletimize yakışmaz." Bunun üzerine Yunan bayrağı atın kuyruğundan çözülmüştür. Gazi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Rauf Bey'e çektiği telgrafta şunları yazmıştır: "İzmir'deki İngiliz konsolosu ve İzmir Limanında bulunan İngiliz gemisinin amirali, bugün 1. Ordu Komutanı Nurettin Paşa'ya başvurarak, İngilizlerin Genel Savaş'ta Osmanlı hükümetiyle savaştığını ve dört sene önce anlaşma yaparak savaştan ayrıldıklarını ve şimdi Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'yle ise aslen düşman olmadıklarını söylediler."

YURTTA SULH, CİHANDA SULH

Türk ordusu, 9 Eylül 1922'de İzmir'e girip, Yunan Ordusu'nu etkisiz hale getirirken, onların "Küçük Asya" düşüne, bir daha dirilmemek üzere son vermiştir. Yenik Yunan Hükümeti, yaşadıkları felaketin sonucunda istifa etmiştir. Yeni kurulan hükümet, savaşın sorumlularını cezalandırarak, suçluları idam etmiştir. Makalemin sonunu, Muzaffer Komutan Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın savaşın son günü, Yunanistan'a uzattığı barış mesajı ile bitirmek istiyorum.

O, 10 Eylül 1922 günü, İzmir Valiliği önünde, bir süvarinin atının kuyruğuna bağladığı Yunan Bayrağı'nı yerlerde sürüklediğini görünce; "Bayrağı yerde sürümesinler. Bu bizim adaletimize yakışmaz" demiştir. Aynı gün, kalacağı Karşıyaka İplikçizade Köşkü'nün merdivenlerindeki Yunan bayrağını kaldırtırken de; 'Bir milletin istiklalinin timsali olan bayrak çiğnenmez" demiştir. Atatürk'ün, 12 yıl önce verdiği bu barış mesajı, Yunan Başbakanı Venizelos, tarafından unutulmaz ve 12 Ocak 1934 günü, Atatürk'ü "Nobel Barış Ödülüne" aday gösterir. Ülkemiz ve Yunanistan arasında yaratılan bu dostluğu unutmayalım. Dünyanın, bu günlerde barışa çok ihtiyacı var, unutmayalım.

Ozan
YAYMAN
Gazeteci

Toprakta karınca, suda balık, havada kuş kadar çokturlar. Korkak, cesur, cahil hâkim ve çocukturlar.

Kuvayımilliye kahramanlarından birisiyle tanışıklığımız var şu fani dünyada! Nazım Hikmet'in, "Kuvâyi Milliye Destanı" adlı eserinde sözünü ettiği yiğitlerden olan Tahir Örsel, 9 Eylül 1922 tarihinde henüz 23 yaşında bir delikanlıydı. Biz tanıştığımızda ise yaşı 107'ydi. Ülkemizi bağımsızlığına kavuşturanlardan birisiydi. Özgürlük günleriyle birlikte, doğup büyüdüğü Tire'nin Bademyeli Köyü'nde çiftçilik yaparak geçimini sağlamıştı. Ve son gününe kadar Mustafa Kemal Atatürk ile dava arkadaşlarına saygıyı dilinden düşürmemişti…

O, Bir Destan Kahramanı

Onlardan birisiyle tanışmıştık. Uzun yıllar önceydi. 107 yaşındaydı o sıra. Tarih Ağustos 2006 idi. Onlar mı?.. Toprakta karınca, suda balık, havada kuş kadar çok olarak tanımlandılar 'destanlarında'. "Korkak, cesur, cahil, hakim ve çocukturlar" diye bilindiler... Süleymaniyeli Şoför Ahmet, kendisine teslim edilen üç nomralı kamyonetin lastiği patladığında, soyundu da çırılçıplak, üstündekiler dış lastiğin içine girdi, yol aldılar. İzmirliydi, Ali Onbaşı. Ne korktu ne de kaçtı. Erzurumluydu. Arkadaşları yerine nöbete kalktığından adı, "Deli Erzurumlu"ya çıkmıştı". İstiklal Marşı'nda aksıyan bir yan var dedi durdu Nurettin Eşfak. "Akif inanmış adam, fakat ben onun inandıklarının hepsine inanmıyorum" diyerek ekledi, "Mesela bakın: Gelecektir sana vaadettiği günler Hakk'ın... Hayır gelecek günler için gökten ayet inmedi bize. Onu biz, kendimiz vaadettik kendimize." Biricik silahsız adamları, tabur imamıydı. Vatan uğrunda, toprak ve hürriyet için ölme kabiliyetindeydi her biri.

BADEMYELİ KIZANI

Tire'nin Konaklı Beldesi'nden Tahir Örsel de onlardan idi... Ama o kendisini, "Bademyeli Kızanı" olarak adlandırıyordu. Döneme tanıklık yapmıştı. Nâzım Hikmet'in "Kuvayi Milliye Destanı"nda sözünü ettiği kahramanlardan birisidir Tahir Örsel. Hiç unutmadığımız sözleriydi ki şöyle anlatmıştı: "İzmir'e yakın bir yere yol aldık. Karşıdakilerin ağır makinaları vardı. Susturmak gerekiyordu, durmadan mermi atan silahı. Bana verdiler o görevi. Bir elime de bayrak tutuşturdular. Makinayı susturduğum an bayrağı sallamam söylendi. Sürüne sürüne yaklaştım sipere. Makinanın başındakileri de onlara cephane taşıyanları da düşürdüm. Bayrağı salladım sonra. Biraz daha yaklaştık böylece İzmir'e."

İzmir'e grup halinde ulaştıklarını söylerken karşımızdaki 107 yaşında değil de bıçkın bir delikanlıydı. Anlatmıştı: "300 zeybek yola koyulduk. Duyduk ki, Mustafa Kemal de öbür taraftan geliyormuş İzmir'e. Atları kattık önümüze, öyle vardık şehre. Sen bi görecektin bizi o gün. Vatan için koştuk arkadaş biz, vatan için..." İzmir'de, tüm zeybeklerle birlikte Mustafa Kemal'in atına binmesine yardım ettiğini söylerken gözleri yaşarmıştı o sıra.

BU DESTAN ONLARIN

Bazı kesimlerin Mustafa Kemal Atatürk'ü sevmediğini içerleyerek anlatmıştı ve şu sözleri not düşmüştü tarihe: "Atatürk olmasaydı, yaşayabilirler miydi özgürce bu topraklarda? Niye düşünmezler bunu da hayınlık yaparlar?" Ülke bağımsızlığını kazandıktan sonra köyü Bademyeli'nde toprak işleriyle geçimini sağlamış ve yaşamdan el ayak çekinceye kadar bu uğraşını sürdürmüştü Tahir Örsel. Hep güç koşullar altında yaşamıştı ve son gününe kadar bu böyleydi.

Bu destan onların:
"Nurettin Eşfak baktı saatına: Beş otuz... Ve başladı topçu ateşiyle büyük taarruz..."

Sonra:

"Sonra, 30 Ağustos'ta esirler arasında General Trikopis? Yaralı bir düşman ölüsüne takıldı Nurettin Eşfak'ın ayağı. Nurettin dedi ki: "Seni biz değil, buraya gönderenler öldürdü seni..."

"Solda ilerdeydi Ali Onbaşı. Kan içindeydi yüzü gözü. Haykırdı türküsünü: "Dört nala gelip Uzak Asya'dan/Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan/bu memleket bizim. Bilekler kan içinde, dişler kenetli, ayaklar çıplak/ve ipek bir halıya benziyen toprak,/bu cehennem, bu cennet bizim."

"Serseri bir kurşunla vuruldu Deli Erzurumlu. Devrildi. Arkadaşları o ölürken, kederlerinden yüzlerini toprağa döndüler."

Sonra...

Sonra, 9 Eylül'de İzmir'e girdiler...

Yaşar
AKSOY
Gazeteci

Şafak söker sökmez, Türk Ordusu'nun İzmir yönüne atılan rüzgârlaşmış birliklerinin en önünde, "Fahrettin Altay Paşa" komutasında, 5. Süvari Kolordusu bulunuyordu.
Bu kolordunun üç tane öncü süvari tümeni, yalın kılıç İzmir'e doğru doludizgin aktı ve İzmir'i yeniden Türk Bayrağı'na kavuşturdu.

9 Eylül'ün Şanlı Süvarileri

Emperyalizmin (ABD, İngiltere, Fransa, İtalya) muazzam desteği altında İzmir'i işgal eden Yunan Ordusu'nun işgal boyunca haykırdığı bir marş vardı. Megalo İdea (Büyük Hülya) takipçisi siyasilerin ve Helen Kraliyeti'nin militarist generallerinin isteği üzerine bu marşın kamçıladığı Yunan'ın ana kuzusu evlatları, Anadolu'ya öyle bir kin ve zulüm taşıdılar ki, Anadolu'dan kaçıp giden tüm Osmanlı Rumlarının vebali de hiç şüphesiz onların hanesine yazılmıştır. O marşı yazalım:

Şimdi füstanella İzmir'e geldi
Fes ortadan kalkacak
Türk'ün kanı akacak!
Şimdi İzmir'e geldik
Ayasofya'ya uçalım!
Camiler yerle bir edilecek
Ve onların üzerine
Haç dikilecek!

(Füstanella: Efzon askerinin pileli eteği)

İZMİR'İ İLK GÖREN ZABİT

Ancak Yunan saldırganlığının bir sonu vardı... 30 Ağustos 1922 öğleden sonra Murat Dağı'nın kuzey eteklerinden İzmir'e doğru kükremiş aslanlar gibi akmaya başlayan Fahrettin Altay Paşa'nın komutasındaki, 5. Süvari Kolordusu'nun en uç noktasındaki süvari birlikleri, Yunanlar tarafından yakılmış Manisa'yı gerilerinde bırakıp, 8 Eylül günü hava kararırken Sabuncubeli'ne vardılar. Sık ormanlarla kaplı, dar ve çok kavşaklı olan uzun geçidin tenhalarında düşman birliklerinin mevzilenmiş olduğunu öğrendiklerinde, güneş battıktan sonra Türk süvarileri atlarından atlayarak mevzilere girdiler ve sabahı beklediler.

Gece boyunca Yunanlıların mevzilerinden ayrılarak hızlı biçimde Bornova yönüne geri çekildikleri belli olmuştu.
Türk Tarihi'nin en uzun gecelerinden biri olan ve ucunda özgürlük alevi yanan koyu karanlık saatler biterken, 20. Alay'ın 3. Bölük Keşif Komutanı Teğmen Enver Bey, Bornova Ovası'nı seyreden sırtları düşmanın terk ettiğini ve 15 km ötedeki İzmir'i gördüğünü, gerilerdeki komuta kademesine bildirdi. Sabahın ilk dakikaları ile birlikte Türk Süvarileri, Sabuncubeli'nin yemyeşil ve nazlı kıvrımlarına doludizgin atılacaklardı. Nedendir bilinmez... Teğmen Enver, bozkırın ötelerindeki köyünü düşündü. Anasını, kardeşlerini, kaval çalan yaramaz çoban yeğenlerini anımsadı.. Gülümsedi biraz.. Köyün minaresinden yayılan çağrıyı duyar gibi oldu, irkildi. Yeşil tepelerden akıp gelen koyun sürülerini özledi.. Ve yavaş yavaş köyünden akıp gelen bir su gibi, bir türkü aktı geldi. Dudaklarını yavaşça kımıldattı:

"Ankara'nın taşına bak,
Gözlerimin yaşına bak,
Şu feleğin işi ters döndü,
Yunan kaçar, Türk kovalar oldu,
Pek şanlıyız... Pek şanlıyız..."
Ağladı sanki teğmen... Ve kısık bir fener gibi sabahı bekledi. Gece karanlık kuyularda uzayıp gitti. Bir türlü bitmek bilmedi. İstiklal Süvarileri, mevzide sabahı bekliyordu, koca bir ordu nefesini tutmuş sabahı özlüyordu.

İZMİR'İN FATİHİ

Şafak söker sökmez, Türk Ordusu'nun İzmir yönüne atılan rüzgârlaşmış birliklerinin en önünde, "Fahrettin Altay Paşa" komutasında, 5. Süvari Kolordusu bulunuyordu.
Bu kolordunun üç tane öncü süvari tümeni, yalın kılıç İzmir'e doğru doludizgin aktılar. İzmir'i yeniden Türk Bayrağı'na kavuşturacak olan, benim "Şanlı Tümenler" dediğim bu birlikleri şu kahraman komutanlar yönetmekteydi:

1- Birinci Süvari Tümeni: Kurmay Albay Mürsel Bakü (daha sonra orgeneral) komutasındaki bu tümenin öncü kuvvetlerinin bir kısmı, hızla İzmir'e girecek ve Binbaşı Ali Reşat komutasında Kadifekale'ye Türk Bayrağı'nın çekilmesinde ana vurucu gücü oluşturacaklardır. Kadifekale'yi ele geçiren süvari birlikleri üç ayrı grubun ortak akışı ile bu işi başardılar (Hiç şüphesiz aralarında yarış halindeydiler). Bayrak çekme olayında yan yana gelen üç subayın kimlikleri buna işaret etmektedir.
2. Süvari Tümeni 4. Alay Komutanı Binbaşı Ali Reşat Bey, Kafkas Tümeni Süvari Bölüğü'nden Teğmen Besim Kurter Bey, 1. Süvari Tümeni 4. Bölük Teğmeni Celil Bey birlikte Türk Bayrağı'nı Kadifekale burçlarında dalgalandırdılar.

Birinci Süvari Tümeni'nin bir kısmı ise yine yarış halinde (2. Süvari Tümeni ile yarış halindeler) Konak'a çok erken vardılar. Bu tümene bağlı 14. Alay, 3. Bölük Kumandanı Yüzbaşı Zeki Doğan, yine aynı tümene bağlı 14. Alay, 2. Bölük Kumandanı Yüzbaşı Fikret Yüzatlı, Akıncı Süvari Müfreze Kumandanı Milis Yüzbaşısı Abdurrahman Özgen birlikte Sarı Kışla'ya bayrak çekmişlerdir. Paket Postanesi'ne bayrak çeken Süvari Muhabere Üsteğmeni Selahattin Selışık da (daha sonra orgeneral) 1. Tümen'e bağlı idi.

2- İkinci Süvari Tümeni: Kurmay Yarbay Zeki Soydemir (sonradan korgeneral) komutasındaki bu tümen, Bornova-Mersinli-Halkapınar-Alsancak-Kordonboyu-Konak yönünden kente girdi. Tümenin Binbaşı Ali Reşat komutasındaki 4. Alay'ı, İzmir'i ilk gören askeri birliktir. Ancak Ali Reşat Bey, Konak yönüne değil, Kadifekale yönüne doğru doludizgin akmıştır.
4. Alay Komutan Muavini Yüzbaşı Şerafettin yönetimindeki iki bölük atlarının nalları Frenk Mahallesi'ni döve döve Kordonboyu'na atılan en öndeki askeri birliktir. Yüzbaşı Şerafettin Bey bir bomba ile yaralanınca Konak Meydanı'na varmaktan geri kaldı. Meydana ilk varan Teğmen Ali Rıza Akıncı, bir kadının verdiği elle yapılmış bayrağı aldı, hükümet konağına girdi, gönderdeki Yunan Bayrağı'nı indirdi, sonra tek başına İzmir Hükümet Konağı'na halkın yaptığı Türk Bayrağı'nı çekti. Çok az bir süre sonra konağın balkonuna gelen Yüzbaşı Şerafettin Bey, 2. Süvari Bölüğü Takım Kumandanı Teğmen Ali Rıza Akıncı ve Teğmen Hamdi Yurteri, birlikte Türk Bayrağı'nı (alay sancağını) yeniden göndere çektiler. Bu son karede yine bayrağı eliyle Teğmen Ali Rıza Akıncı göndere çekmiştir (Tüm resmi askeri protokol fotoğrafları bunu ispatlamaktadır). Göndere bayrağı çeken birliğin komutanı olduğu için Yüzbaşı Şerafettin, haklı olarak "İzmir Fatihi" olarak resmen ilan edildi.

KADIN KAHRAMANLAR

3- 14. Süvari Tümeni: Kurmay Yarbay Suphi Kula (sonradan tümgeneral) komutasındaki bu tümen, İzmir'e kuzeyden sarkarak Menemen ve Karşıyaka'yı düşmandan temizlemiştir. Üsteğmen Zekai Kaur, Üsteğmen Zühtü Işıl, Bombacı Ali Çavuş gibi bu bölgenin kurtarılmasında ön planda olan kahramanlar, 14. Süvari Tümeni'nin en önünde savaşarak Menemen ve Karşıyaka'ya girip bayrak çektiler. Kadın savaşçı Kara Fatma da bu tümenin öncü birliklerinin en önünde at üstünde rüzgârlaşarak akıp geçmiştir.

DÜNYADA EŞİ OLMAYAN ŞEHİR

Dünyada başka şehir yoktur ki işgal edilmekle bir kurtuluş savaşını başlatsın, kurtulmakla da o kurtuluş savaşını sona erdirsin. Bu şehir İzmir'dir. Dünya tarihindeki tek örnektir... Bu bakımdan İzmir'i kurtaran Türk Ordusu'nun Başkumandanı Mustafa Kemal'e ve Fevzi Çakmak, İsmet İnönü, Kazım Karabekir, Nurettin Paşa gibi üst kumandanlara, tüm subay ve neferlere şükran borçluyuz. İzmir'i ilk giren Fahrettin Altay Paşa kumandasındaki 5. Süvari Kolordusu'nun İstiklal Süvarileri, şehrin ilk kurtarıcısıdır...

9 Eylül Sabahı İzmir Hükümet Konağı'na Bayrak Çekenler: Yüzbaşı Şerafettin, İzmirli Teğmen Hamdi Yurteri, Teğmen Ali Rıza Akıncı

İSTİKLAL SÜVARİLERİ, HEPSİ GERÇEK KAHRAMAN

İstiklal Süvarileri'nin hepsinin özgeçmişinden destanlar gizlidir... Hatıratlar böylece devam edip gitmekte... Balkan Savaşları'nda dağ tepe demeden vahşi çetelerle boğuşanlar... Çanakkale'de kanını dökenler... Galiçya'da, Gazze'de, Kudüs'te, Kafkasya'da bayraklarının yere düşmemesi için kendilerini feda edenler... İzmir'in işgalinde ölüm yürüyüşünden sağ kurtulanlar... Esaretten kaçıp Milli Mücadele'ye katılanlar... Çetecilikten vazgeçip milli orduya geçenler... Hapishane müdürü iken mahkumlarıyla birlikte istiklal mücadelesine katılanlar... Çarşafa bürünüp kadın kılığında Anadolu'ya geçip silaha sarılanlar... Dört yerinden yaralanmasına rağmen yine cepheye ön önde koşanlar. Cephede at üstünde topuğundan vurulduğu halde bunu saatlerce fark etmeyenler... İzmir kaldırımlarında bomba ile vücudu parçalananlar... Yine atını ileri sürenler...

Özgeçmişlerini okursanız, Emperyalizm'e karşı savaşan halkımızın ordusu, İzmir'i 9 Eylül 1922 günü kurtarırken, şehrin önemli noktalarına Türk Bayrağı'nı çeken kahramanların geçmişinde bu notlar var.

Onlar, gerçekten birer destansı kahraman... Onların içinden birini, Fikret Yüzatlı'yı tanıyalım; Atatürk ile İsmet Paşa'nın kendilerine yaver almak için paylaşamadıkları bir İstiklal Süvarisi'ni anlatalım.

İsmet İnönü ve Yaveri Fikret Yüzatlı

ÜNLÜ SÜVARİ FİKRET YÜZATLI

Türk süvari tarihinin en önde gelen isimlerinden Fikret Yüzatlı, 1896'da İstanbul'da doğdu. Babası Mehmet Rifat, annesi ise Fatma Memnune Hanım idi. İtibarlı bir meslek olduğundan asker, atlara olan coşkun sevgisinden dolayı süvari olmak istedi. Kuleli Askeri Lisesi'ni yaz ve kış aralıksız okuyarak bir buçuk senede bitirdi.

1915 yılında orduya katıldı ve hemen Filistin Cephesi'ne gönderildi. Burada süvari bölüğünde teğmen rütbesi ile savaştı. Daha sonra yaverliğini yapacağı İsmet İnönü ile bu cephede tanıştı. Ricat emri ile büyük fedakarlıklarla savunulan cepheden İstanbul'a geri döndü. İşgal kuvvetlerinin bayrakları her yere asılmıştı. Altından geçilirken boyun eğilerek geçilmesi için özellikle alçak asılan yabancı bayrağı eliyle iterek boyun eğmeden geçmesi üzerine, işgalci askerler tarafından tutuklanmak istenmesine karşı silahına davranıp kalabalığın arasına karıştı ve izini kaybettirdi.

Bu olay Mustafa Kemal ve İsmet İnönü tarafından duyuldu. Kurtuluş Savaşı'na katılarak 1. Süvari Tümeni, 14. Alay, 2. Bölük Komutanlığı'nda teğmen ve üsteğmen rütbelerinde, Anzavur isyanı ve takibatı, Lefke katliamı, Çerkez Ethem'in geri püskürtülmesinde özel görevlerle parladı. Birinci İnönü, İkinci İnönü, Sakarya ve Büyük Taarruz ile Başkomutanlık Meydan Savaşı'nda üstün yararlılıklarda bulundu ve dört kez yaralandı. İkinci İnönü Savaşı'nda çok ağır yaralandı, subay arkadaşlarının, "Yazık şu Fikret çok kahramandı ama sabaha çıkmaz" dediklerini yaralı yatağında duydu. Daha iyileşmeden birliğinin başına geçmesi ile takdir topladı. Daha sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Hava Kuvvetleri Komutanı olacak, aynı alayın 3. Bölük Komutanı Süvari Yüzbaşı Zekin Doğan ile birlikte İzmir'e ilk giren öncü birliklerin en önünde yer aldı. İzmir Konak Meydanı'nda bulunan Sarı Kışla'da dalgalanan Yunan Bayrağı'nı indirip yerine birlikte Türk Bayrağı'nı çektiler. Askerlikte ve sivil hayatında daima Türk Süvariliği'nin ve biniciliğin gelişimi için uğraş verdi.
Fikret Yüzatlı, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra kendisini yaver olarak Mustafa Kemal Paşa'nın istemesine rağmen bu konuda ısrar eden İsmet İnönü'nün yaveri oldu. Malulen emekli olduktan sonra Türkiye Cumhuriyeti ulus devletinin ilk dönemlerinde önemli sivil görevler üstlendi. 6, 7 ve 8. Dönem CHP Giresun Milletvekili olarak TBMM'de çalıştı.

1968 senesinde vefat etti. Hayatının sonuna kadar dostluklarının devam ettiği İsmet İnönü, 21 Temmuz 1968 tarihli günlüğüne şu notu düştü: "Fikret Yüzatlı ölmüş, çok; pek çok yandım."

İZMİR'İN KURTULUŞUNUN 100.YILINDA MUTLUYUZ GURURLUYUZ

KNK

Sen Hep Bizimlesin

Bir başkadır şehrimizin, Mustafa Kemal Atatürk sevgisi. Kurtuluşa giden yolda emperyalist güçlere karşı ilk kurşunun sıkıldığı, tüm yurt genelinde verilen büyük mücadelenin ardından, ulusal kurtuluşun nihayete erdirildiği İzmir'in, kuvvayimilliye ruhundan gelir bu sevgi!

Önderimize olan sevgimizin kökeninde, ülkemize özgürlük ortamını soluyacağı Cumhuriyet'i armağan etmesi yatar.

Bilimi, sanatı ve kültürü ülkemizin temel harcı olarak kabul eden, kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni bu biçimde inşa eden ve tüm dünyada, "Anadolu Aydınlanması" olarak nitelenen muhteşem tasarımı hayata katan Mustafa Kemal Atatürk'e olan sevgimizde, onunla eşleşme halimiz vardır.
Ve ondandır ki soluduğumuz her ortamda ve attığımız her adımda, Ata'mız hep bizimledir.

Atatürk'ün Kaldığı Basmane Semtinde Yer Alan Tarihi Emniyet Oteli Bahçesi

Mustafa Hüsnü
BOZKURT
Atatürkçü Düşünce Derneği Genel Başkanı

Değişmez Başkomutanımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde emperyalistler, maşaları ve işbirlikçilerine karşı milletçe verdiğimiz Ulusal Bağımsızlık Savaşı'nın mutlu sona ulaştırdığımız kutlu gün!

9 Eylül 1922

15 Mayıs 1919 da İzmir'de, Hasan Tahsin'in ilk kurşunu ile işaret fişeği ateşlenen, 19 Mayıs 1919 sabahı Samsun'a çıkan Mustafa Kemal Paşa ve 18 vatanseverce, ilk adımı atılan, 3 yıl 3 ay 22 gün boyunca yokluklar, zorluklar, isyanlar, tuzaklar, ihanetler, işgaller aşıla aşıla, 30 Ağustos 1922'de, Dumlupınar'da, zafere ulaşan büyük yürüyüşün, 10 gün sonra yine İzmir'de, işaret fişeğinin ateşlendiği yerde noktalandığı şanlı gün!

Osmanlı Devleti'ne imzalattıkları Mondros Ateşkes Antlaşması'nı gerekçe gösteren galip devletler, Anadolu'nun dört bir yanını işgal ettikten sonra, Megalo İdea peşinde koşan Yunanistan'a İzmir'i ve Batı Anadolu'yu işgal görevi verdiler. Yedi düvele karşı halkın yerel Müdafaa-i Hukuk ve Reddi İlhak Cemiyetleri kurarak başlattığı ve çetelerle sürdürmeye çalıştığı düzensiz direniş hareketlerini Mustafa Kemal Paşa, önce Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti çatısı altında birleştirdi. Ardından 23 Nisan 1920'de açtığı Büyük Millet Meclisi (BMM) önderliğinde hukuki meşruiyet zeminine oturttu. Kurulan Düzenli Ordu ile 1. ve 2. İnönü Savaşları, Sakarya Meydan Muharebesi ve nihayet Büyük Taarruz sonucunda zafer kazanıldı.

Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'dan 1 Eylül'de, "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" emrini alan BMM Orduları, 10 gün gibi inanılmaz bir sürede İzmir'e girerek 3,5 yıllık esarete son verdi. Saat 10.00'da Yüzbaşı Şerafettin, İzmir Hükümet Konağı'na, Yüzbaşı Zeki, Sarı Kışla'ya ve

Fotoğraf: Aykut Fırat

Teğmen Besim de Kadifekale'ye şanlı bayrağımızı çektiler. Şehirde düzen sağlandıktan sonra 10 Eylül saat 14.00'de halkın coşkulu tezahüratları ve sevinç göz yaşları eşliğinde Hükümet Konağı'na gelen Gazi Mareşal Mustafa Kemal Paşa, İzmirlilere; "Başarı benim değil, sizin, milletimindir" derken, 18 Eylül 1922 günü, Uşakizade Köşkü'nün önünde Fransız Amirali Dumensil Gazeteci Ruşen Eşref'e şunları söylüyordu:
"Hayretler içindeyim. Ordunuzun 14 gün içinde hem yüz kırk, yüz elli bin kişiden fazla bir orduyu yok etmesi, hem beş yüz elli kilometrelik yolu süvarinizin 10 günde aşması, askerlikte görülmüş şey değildir, şaşılacak bir şeydir. Fakat en şaşılacak olan şudur ki develer ve kağnılar da beraberdi."

Emperyalist İngiltere'nin kışkırtmasıyla Anadolu'yu işgale kalkışıp kan revan içinde perişan olan Yunanistan'ın Başbakanı Venizelos: "Düşmanlık içinde geçen uzun yüzyıllar boyunca Türkiye ile kanlı savaşları sürdürmüş biz Yunanlar…" diyebiliyor ve Atatürk'ü Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterdiği mektubunu; "…İşte; barış sorununa bu değerli katkıyı sağlayan kişi, Türkiye Cumhuriyeti Başkanı Mustafa Kemal Paşa'dır" sözleriyle tamamlıyorsa bu; Atatürk'ün büyük siyaset ve devlet adamlığının, kazandığı haklı savaşın ardından, "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" şiarıyla

yürüttüğü barışçı politikalarla sadece Yunanistan'da ve bölge ülkelerinde değil, bütün dünyada yarattığı saygınlığın eseridir.

Bağımsızlığımızın 100. yılını kutlarken, Atatürk'ün yurtta ve dünyada barış özlemine katılan Venizelos'u da unutmuyor, günümüz Yunanistan yöneticilerinin, O'nun Atatürk saygısını ve Türkiye politikalarını örnek almalarını, yeniden emperyalist kışkırtmalara kapılarak dost Yunan Ulusu'nu olmayacak hayaller peşinde büyük bedeller ödeyeceği maceralara sürüklememelerini hararetle tavsiye ediyoruz.

İzmir'de ve ülkemizin her yerinde çeşitli etkinliklerle kutlanacak olan kurtuluşun 100. yılında, Atatürkçü Düşünce Derneği Genel Merkez Yönetimi olarak şubelerimizden gelecek üyelerimiz ve gençlerimizle 26 Ağustos'ta Kocatepe'de olduktan sonra, 9 Eylül'de İzmir'de ve 11 Ekim'de Mudanya'da olacak, çok önemsediğimiz "KURTULUŞUMUZUN 100. YILI ANI EVİ" açılışında da mutlaka bulunacağız.

Bu anlamlı günde, başta Büyük Atatürk olmak üzere, Gazi Meclisimiz'in bütün üyelerini, Ulusal Bağımsızlık Savaşımız'ın bütün komutan, subay ve neferlerini, milletçe verdiğimiz bu şanlı mücadelenin kadın, erkek ve çocuk bütün şehit ve gazilerini rahmet, minnet ve şükranla anıyoruz. Ruhları şad olsun.

KURTULUŞ'UN 100. YILI KUTLU OLSUN!

KNK

Türkiye'nin ilk milli bayrak müzesi olan ve şimdi 2 yaşına giren Dokuz Eylül Üniversitesi Bayrakbilim ve Türk Bayrakları Müzesi, ziyaretçilerden yoğun ilgi görüyor.

Ülkemizde Tek

Türk devletlerinin ve dünya medeniyetlerinin bayrakları ile simgelerinin sergilendiği Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Bayrakbilim ve Türk Bayrakları Müzesi, özellikle öğrencilerin büyük ilgisini görüyor.

DEÜ'nün Dokuzçeşmeler Yerleşkesi'nde bulunan tarihi Eylül Köşk içinde yer alan mekan, İzmir'deki önemli müze destinasyonları arasına girdi. Yerli ve yabancı turistlerden büyük ilgi gören müzenin uğrak ziyaretçileri ise öğrenciler oldu. DEÜ'nün "Milli Bayrak Sevgisi ve Bayrakbilim Kamusal Farkındalık Sosyal Sorumluluk Projesi" kapsamında Bayrakbilim Müzesi'ni ziyaret eden öğrenciler, hem Türk tarihini öğreniyor hem vatan sevgilerini pekiştiriyor. Her geçen gün ziyaretçi sayısını artıran müzede açılan sergiler de ilgi çekici boyutta. DEÜ Bayrakbilim ve Türk Bayrakları Müzesi Müdürü ve DEÜ Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Öğretim Görevlisi Ömer Durmaz ile ülkemizin tek örneği olan müze üzerine söyleştik.

Bayrakbilim ve Türk Bayrakları Müzesi'ni kurma fikri nasıl ortaya çıktı?

Görsel kültür tarihimiz üzerine araştırma yaparken tarih yazımı açısından süreklilik arz eden imgenin ne olduğunu anlamaya çalışıyordum. Görsel olarak en geriye giden, dönemsel kopuklukların olmadığı bağlayıcı bir simge var mı onu arıyordum.

Orta Asya'dan Akdeniz coğrafyasına kadar etkili olmuş süregelen simgenin ay ve yıldız olduğu çok açıktı. Bu iki sembolün ilişkisi, temsil gücü, etkisi, menzili müthişti; araştırmamın çapını köklü geçmişimize kadar genişletebiliyordum. Heyecanla bu yönde bir koleksiyon oluşturmaya ve belgelere erişmeye başladım. Fark ettim ki hemen her ülkede olan "ulusal bayrak müzesi" Türkiye'de yok! "Nasıl olmaz" diye şaşkınlık yaşadım. Yıllar içinde birçok yerel yöneticiye, siyasetçiye milli bayrak müzesi kurma fikrimi taşıdım ama, bir sonuç alamadım. 15 Temmuz'dan sonra bir ilgi oluştuysa da müze olmaya yetmedi.

En sonunda üniversitemin değerli Rektörü, müzemizin kurucusu Sayın Prof. Dr. Nükhet Hotar Hocam bu arzumuza kulak verdi ve imkânları seferber etti. Kendisinin de gönül teline dokunduğu için rektör hocamızın iradesi ve idaresi ile müzemizi kısa sürede hayata geçirebildik. Türk Bayrağı milletimizin varlığının ve bağımsızlığının en önemli, en güçlü sembolü ve kadim tarihimizin aziz hatırası. Devletimizin hakimiyetini, ülkemizin bağımsızlığını ve insanımızın onurunu temsil ettiği için bayrağımıza saygı göstermek esastır. Bu düşüncelerle bayrağa bir saygı duruşunda bulunmak istedik. Dokuz Eylül Üniversitesi Bayrakbilim ve Türk Bayrakları Müzesi ile bayrağımızı en üst düzeyde temsil etmeye çalıştık ve bayrağımız için yaşamını feda eden şehitlerimizin anısını bir müze ile taçlandırdık.

Böyle bir müzenin varlığı nasıl bir anlam taşıyor?

Aziz milletimize ve şehitlerimize duyduğumuz minnettarlığın; şanlı al bayrağımıza duyduğumuz sonsuz sevginin göstergesi olan müzemizi, güzel kentimizin kurtuluş gününde TBMM'nin saygıdeğer Meclis Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şentop'un teşrifleri ile açmamız duygularımızın da ifadesiydi.

Milli Mücadele döneminde, İtilaf Devletleri'nin desteğini alan Yunanistan'ın işgal hareketine karşı ilk kurşun, 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'den atıldı. Dünyaya mutlak zaferimizi ilan ettiğimiz İstiklal Harbimiz'e son nokta da muzaffer Türk Ordumuz'un 9 Eylül 1922 sabahı İzmir'e girmesi ile koyuldu. Adını bağımsızlık destanımızın simgeleşmiş tarihinden ve güzel kentimizin düşman işgalinden kurtuluşundan alan Dokuz Eylül Üniversitemiz ise yaklaşık bir asır sonra, 2020 yılında, ülkemizin ilk Bayrakbilim ve Türk Bayrakları Müzesi'ni açma onurunu yaşadı.

Müzenin içinde sergilenen bayraklar ve objeler nasıl derlendi? Hazırlık sürecinden bahsedebilir misiniz?

Koleksiyoncu, müzeci ve avukat Halûk Perk Beyefendi'nin uluslararası değerdeki koleksiyonu, müzemizi kurumsal olarak hızla açılabilmemizi sağladı. Halûk Bey'in uzun yıllar içerisinde topladığı zengin koleksiyonundan ay yıldız temalı objelerin, efemeraların derlenmesi ile müzemize önemli bir zemin hazırlamış olduk. Buradan kendisine sonsuz teşekkürlerimizi iletmek isteriz. Kültürü koruma duygusu yüksek böylesi değerli kimselerin emekleri olmasa, bir müzeyi tesis edebilecek koleksiyona sahip olmak uzun yıllar alırdı. Bu açıdan şanslıydık, Halûk Bey ile aynı milli duygulara sahiptik ve

Dokuz Eylül Üniversitesi olarak işbirliği yaparak cömertliğinden kamusal fayda sağlayabildik. Sayın Halûk Perk'in değerli koleksiyonunu üniversite olarak zenginleştiriyoruz. Üniversitemizin birimleri, akademisyenlerimiz müzenin koleksiyonuna katkıda bulundu. Örneğin Sayın Rektörümüz Osmanlı Harp Madalyası ile İstiklal Madalyası'ndan oluşan kahramanlık madalyalarını bağışladı, Güzel Sanatlar Fakültemiz 1920'lerde bayrak dikmek için kullanılan bir dikiş makinesini ve Edebiyat

Fakültesi Müzecilik Bölümü 9 Eylül 1922'de kullanılmış kanlı bayrağı müzemize sergilenmek üzere teslim etti. Üniversitemizin bir bütünlük içerisinde bayrak müzesini sahiplenmiş olması müzecilik ideallerimizi güçlendiriyor.

Devlet kurumlarından ve halkımızdan da önemli bağışlar oldu. Sayın Cumhurbaşkanımız ilk kez Külliye'de kullanılan Cumhurbaşkanlığı forsunu müzemize gönderdi. Anıtkabir'de nöbet tutmuş bayrak, Anıtkabir Komutanlığı tarafından müzemize armağan edildi. Türkiye'nin Kuzey-Güney-Doğu-Batı en uç sınır karakollarında görev yapmış bayraklar müzemize hediye edildi.

Müzede yer alan en eski bayrak ve objeler hangi tarihe gidiyor?

Herkesin iyi bildiği gibi Birinci Dünya Savaşı, hemen her ülke için bayrağın temsil gücünün öne çıktığı bir milattır. Bayrağın kullanıldığı nesneler, kartpostal, afiş vb. efemeralar hem savaşa maddi destek sağlamak için hem de propaganda amacıyla inanılmaz bir çeşitlilik ile üretilmiştir. Bu tarihi nesnelerin pek azı günümüze sağlam gelebilmiştir. Koleksiyonumuzda en eskiye giden eserler bu yıllara ait ve son derece değerliler. Ama bizim için koleksiyonumuzda manevi değeri yüksek en önemli eserler; Atatürk'ün önderliğinde kazandığımız Kurtuluş Savaşı'na ait bayraklar, ay yıldız temalı nesneler ve belgeler. Milli irademizi, ulusal egemenliğimizi tarihi bayraklarımız üzerinden gelecek kuşaklara doğru aktarmak en önemli sorumluluğumuz. Müzemizde ayrıca Orta Asya'dan günümüze on yedi Türk Devleti'nin kullandığı sembol ve bayrakların tarihinin anlatıldığı interaktif özelliklere sahip özel bir salonumuz da bulunuyor. DEÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü öğretim elemanlarının animasyonlar ve kiosk uygulamaları ile hazırladığı bu salonumuz, ziyaretçilerimizin en beğendiği salonlardan biri.

Aynı zamanda bayrakbilim müzesi… Bayrakbilim nedir? Ne gibi çalışmalar yürütülüyor ve yürütülecek?

Bayrakbilim ya da Veksilloloji (Vexillology); bayrakların, sancakların, flamaların, forsların ve ilgili simgelerin ölçülerini, renklerini, biçimlerini, türlerini tarihsel boyutuyla araştıran, ilgili kuralları belirleyen uluslararası bir bilim dalıdır.

Sözcüğün kökeni Latince 'bayrak' anlamına gelen 'vexillum' ile Yunancadaki 'araştırma, çalışma' eki olan -loji'ye dayanmaktadır. Bayrak-grafiği (Vexillography) sahasından da söz etmek gerekiyor. Veksillografi, bayrak tasarlama sanatı ve uygulama alanıdır. Veksillografi, veksilloloji ile müttefiktir; ancak bu disiplinle eş değildir. Bayrak tasarımları, evrimlerini şekillendiren ve şekillendirmeye devam eden çeşitli pratik kaygılar, tarihi koşullar ve kültürel reçetelerden kaynaklanan bir dizi düzenlilik sergiler. Bayrak-grafiği alanı bu değişkenleri tarihsel süreçte inceler ve bayrak tasarlayanları araştırır. Grafik tasarımcı ve Kuzey Amerika Bayrakbilim Derneği üyesi olan Laura Scofield, bayrakların "şimdiye kadar tasarlanmış en güçlü eserler" olduğunu söylüyor. Bayrakbilim bu yüzyılın bir bilimsel çalışma sahası, henüz genç; bu nedenle de ülkemizde kendisine yeni yeni yer buluyor. Üniversite olarak bu alanda öncü olduk, daha çok bilim insanının bu perspektif ile bilimsel çalışma yapması arzusundayız. Örneğin dünyada bu konuda çalışan en önemli kurumlardan biri olan Kuzey Amerika Veksilloloji Derneği 2006 yılında bayrak tasarlamak ya da bayrağını yeniden tasarlamak isteyen ülkelere yardımcı olmak için "İyi Bayrak, Kötü Bayrak Tasarımı" başlıklı bir kitapçık yayımladı. Kitapçık, vexillographer (bayrak tasarlayanlar) topluluğunda standart bir referans haline gelen beş temel bayrak tasarım ilkesini detaylandırıyor. Kuzey Amerika Veksilloloji Derneği, Bayrak Enstitüsü ile birlikte 2014 yılında çalışmayı genişleterek "Bayrak Tasarımının Yol Gösterici İlkeleri" üzerine "Komisyon Raporu" başlıklı güncellenmiş bir kitapçık oluşturdu. Dernek bayrakbilim alanında düzenli olarak yayın yapıp etkinlik düzenliyor. Bu çalışmalara dahil olup ülkemizi temsil etmek ve benzer çalışmaları üniversite müzemizde de hayata geçirmek istiyoruz.

Müze fiziki olarak ziyaret edilebiliyor mu? Online gezebilmek mümkün mü?

Şu an için mesai saatleri içerisinde ve hafta içi ziyaretçi kabul edebiliyoruz. Müzemizin bu dönemde ücretsiz olduğunu da belirtmek isterim. Ayrıca, 'Açık Arşiv' projemizi hayata geçirdik. Müzemizi sanal müze olanaklarıyla internet ortamında da gezilebilir hale getirdik. Pandemi koşullarında kaynaklara sanal ortamdan ulaşmak önem kazandı. Bu nedenle Cumhurbaşkanlığımız ve YÖK açık arşiv çalışmalarını 2021 yılının öncelikleri içerisine aldı. Biz de üzerimize düşeni yapıp bayrakbilim alanında sahip olduğumuz bilgi birikimini ve koleksiyonumuzu sanal ortamda erişilebilir kıldık. Hazırladığımız internet sitesi ile hem mesafeleri ortadan kaldırıyor hem de bayrakbilim ile ilgili bilimsel ve güncel kaynakları açık arşiv anlayışına uygun olarak dünya ile buluşturuyoruz. Bir bilim kurumu olarak, üniversite müzesi anlayışıyla bu tür çalışmalara büyük önem veriyoruz.

Öğrencilerin ilgisinin yoğun olduğunu müzede, çocuklar için nasıl bir düzenleme yapıldı?

Dokuz Eylül Üniversitesi Bayrakbilim ve Türk Bayrakları Müzesi'ni çağdaş müzecilik ilkelerine göre kurduk. Çocuklar, dezavantajlı bireyler de önceliğimiz. Çocuklarımızın müzenin anlatısına ortak olabileceği pedagojik bir ortam sağladık. Özel bir salonda eğitmenimizin yönetiminde bayrakların renkleri, biçimleri ve sembolleriyle ilgili mini oyunlar hazırlıyoruz.

Çocukların keşfetme duygularını motor becerileri ile birleştiriyoruz ve bayrak bilgisini aşılıyoruz. Aynı salonda çocukların kullanımına özel lavabo, tuvalet gibi hijyen koşullarını da sağladık. Bayrağın temsilini çocuk yaşta doğru anlatabilirsek geleceğe daha umutlu bakabiliriz diye düşünüyoruz. Dezavantajlı bireyler için de Engelsiz Dokuz Eylül Üniversitesi Koordinatörlüğü'nün danışmanlığında akademik bir sorumluluk çalışması yürütüyoruz. Dezavantajlı bireylerimize olan saygımızı da fırsat eşitliği sunarak göstereceğiz.

Tarihi bir bina ev sahipliği yapıyor müzeye… Bize biraz Eylül Köşk'ten bahsedebilir misiniz?

Müzemiz İzmir'in tarihi yerleşim yerlerinden biri olan Buca ilçesinde. Buca'nın anıt yapılarından Dokuzçeşmeler ile karşılıklı bir konuma sahip. Müzemiz hem üniversitemizin Dokuzçeşmeler Yerleşkesi içerisinde hem de bağımsız girişe sahip; dolayısıyla rahat ulaşılabilir özel bir konumda. Müzemize ev sahipliği yapan tarihi Eylül Köşk 1890'ların sonunda İngiliz Barff Ailesi tarafından yaptırılmış. Buca on dokuzuncu yüzyılda Levanten ailelerin yerleştiği her açıdan zengin bir köy aslında. Özel bir topluluk uzun yıllar ayrıcalıklı bir hayat sürmüş ve çok özel köşkler yaptırmışlar. Köşk, Barff Ailesinin kullanımından sonra eğitim kurumu olarak hizmet vermiş; geçmişte müdürlük, dekanlık gibi amaçlarla kullanılmış, son olarak da sosyal tesis olarak kullanılıyordu.

Üniversite olarak bu kültürel mirasa sahip çıktık ve tarihi köşkü restore ederek müze binası olarak koruma altına aldık. 130 yıllık köşkün tarihi başlı başına bir müze olacak geçmişe sahip. Böylesi bir yapıyı, beş dönümlük araziyi halkımızın kullanımına sunmak, bayrağımıza verdiğimiz değeri göstermek için önemliydi.

Koleksiyonunuzu geliştirmek için bir çağrınız var mı?

Aziz milletimizin gözü gibi baktığı ay yıldız temalı tarihi eserleri, müzemizde kendi adlarına saklamak ve anılarını yaşatmak istiyoruz. Buradan bir çağrıda, davette bulunmak isteriz.

Gelin ay yıldızın, bayrağımızın değerini birlikte anlatalım. Aile yadigârı bayraklarınızı, ay ve yıldız işlenmiş nesnelerinizi, değerli belgelerinizi gelecek nesillere aktarmak için müzemizde koruma altına alabilirsiniz. Üniversite müzemiz emanetlerinizi en uygun ortamda özenle barındırıp Kültür Bakanlığı'nın gözetimi altında da sergilemeye hazır hale getirecektir. Ayrıca web sitemizden bize ulaşabilirsiniz.

https://bayrakmuzesi.deu.edu.tr/

Dr. Öğr. Gör.
Yunus
ŞAHİN
Yalova Üniversitesi

Sanat yaşamına karikatür ile başlayan Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın çizimlerine, Milli Mücadele dönemi damga vurdu. Batı medyasında, Anadolu'daki kurtuluş hareketini hafife alan çizimler ve yanı sıra iç basında da Milli Mücadele aleyhine yazılar çıkması üzerine Kabaağaçlı, karikatürleriyle, zafere olan inancı zayıflatmaya çalışan iç ve dış odaklara karşı mücadele verdi.

Milli Mücadele'de Bir Karikatürist: Cevat Şakir Kabaağaçlı

Cevat Şakir Kabaağaçlı ya da edebiyat dünyasında daha çok bilinen adıyla Halikarnas Balıkçısı, 1886 yılında İstanbul'da doğmuştur. Önce Robert Koleji'ni daha sonra da Oxford Üniversitesi'ni bitiren Cevat Şakir, yurtiçindeki bazı dergilerde yazılar yazmaya başlar. Bunun yanında yine bazı dergilerde kapak resimleri, süslemeler ve karikatürler de çizer. 1924'te Bodrum'da ikamet etmeye mecbur bırakılsa da 1947 yılına kadar kendi isteğiyle burada yaşamaya devam eder. 1947 yılında ise İzmir'e yerleşir ve yaşamının geri kalan kısmını burada gazetecilik ve turist rehberliği yaparak geçirir. 13 Ekim 1973'te yine İzmir'de yaşamını yitirir.

Cevat Şakir, Halikarnas Balıkçısı takma adıyla yazdığı roman ve öyküleriyle adını duyurmuştur.

Özellikle Aganta Burina Burinata adlı romanı en çok okunan ve sevilen romanlarından biridir. Ancak Cevat Şakir'in daha az bilinen ve takma adıyla değil de bizzat kendi adını kullanarak uğraştığı başka bir sanat dalı daha vardır; karikatür. Dönemin gazete ve dergilerinde çizdiği karikatürler kitaplaştırılarak kalıcı hale getirilemediğinden yazarın bu yönü ne yazık ki çok bilinmemektedir. Ancak Cevat Şakir'in karikatüristliğinin de en az yazarlığı kadar başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Dahası onun sanat yaşamı karikatüristlikle başlamıştır diyebiliriz zira ilk kitabı olan Ege Kıyılarından 1939'da yayınlanmış, buna karşın ilk karikatürünü ise 1921'de çizmiştir.

Oğlu Sina Kabaağaçlı babasından söz ederken onun bir ressam olduğunu söyler. Tüm yaşamı boyunca resim yapmaktan vazgeçmemiştir. Resim yapmak onun için bir tutkudur. Cevat Şakir bu tutkuyu şöyle ifade eder: "İlk resimle başladım. Resim yapardım. Fakat galiba resim yapmak, yazı yazmayı bilmediğimdendi. Çünkü, evet, meselâ kâğıt alırlardı, kalem; en büyük eğlencem kâğıdın üstüne boyuna resimler yapmaktı. Ama nasıl? Saatlerce. Yani mesela masanın altına saklanır, kâğıtlara resimler yapardım. Yazı ondan sonra başladı" (Erdal Öz, Milliyet 25.10.1974).

Millî Mücadele yıllarında çeşitli dergi ve gazetelerde çizdiği karikatürlerle, ordunun ve toplumun moralinin ve mücadele gücünün artmasını sağlamış hem içerideki hem de dışarıdaki düşmana karşı imkanları ölçüsünde mücadeleye girişmiştir.

Türk basın tarihinin en önemli isimlerinden biri olan Sedat Simavi'nin çıkardığı Güleryüz gazetesi, Cevat Şakir'in yaşamında önemli bir yere sahiptir. Cevat Şakir ilk karikatürlerini bu gazetede çizer. Daha sonra sırasıyla Ayine, Yeni İnci, Zümrüd-ü Anka, Guguk, Resimli Gazete, Resimli Ay, Resimli Hafta, Yeni Kitab, Resimli Perşembe, Sevimli Ay, Haftalık Mecmua adlı gazete ve dergilerde çizimleriyle yer alır.

Cevat Şakir, karikatür ve resimlerini birçok farklı dergi ve gazetede yayınladığı gibi, onun bu eserlerinde ele aldığı konular da çeşitlilik göstermektedir. Bu bağlamda Cevat Şakir'in çizimlerinin yer aldığı gazete ve dergileri aynı zamanda bu çizimlerin konularını ana çizgileriyle şöyle özetleyebiliriz:

GÜLERYÜZ

1921-1923 yılları arasında Türk basın tarihinin en önemli isimlerinden biri olan Sedat Simavi tarafından çıkarılan, işgal altındaki İstanbul'da faaliyet gösteren ve Millî Mücadele'nin en etkili mizah gazetelerinden biri olan Güleryüz daha önce de değinildiği gibi Cevat Şakir'in ilk karikatürlerini yayınladığı gazetedir. Ancak Güleryüz sadece bu yönüyle değil, karikatürlerin konu seçimi bakımından da oldukça önemlidir. 10'dan fazla karikatürünün yer aldığı bu gazetede Cevat Şakir genel olarak iç ve dış siyaset konularına değinmiş, yalnızca üç karikatüründe bireysel konuları anlatmayı tercih etmiştir. Yunan Ordusu'nun ilerleyişinin durdurulduğu, Türk Ordusu'nun savunmadan saldırıya geçtiği o günlerde Cevat Şakir de bu duruma kayıtsız kalmamış,

Millî Mücadele'yi destekleyen ve düşmanı alaya alan karikatürleriyle ordunun ve halkın zafere olan inancını sağlamlaştırmıştır. Bu yüzden belki de en güzelleri olmasalar bile en anlamlı karikatürlerini bu gazetede çizmiştir diyebiliriz.

AYİNE

1921-1922 yılları arasında İstanbul'da çıkan haftalık bir mizah gazetesidir. Kadrosunu Yusuf Ziya, Faruk Nafiz, Ahmet Rasim, Hüseyin Rıfat, Halil Nihat, Ercüment Ekrem, Aka Gündüz, Cevat Şakir gibi önemli isimlerin oluşturduğu gazetenin sahibi Semih Lütfü Bey'dir. Gazetede yer alan şiirler, yazılar haberler ve karikatürlerle Millî Mücadele desteklenmiştir.

Cevat Şakir bu gazetede daha çok bireysel konulu karikatürler çizmekle beraber iç ve dış siyasetle ilgili karikatürler de çizerek Millî Mücadele karşıtlarını alaya almıştır.

1923-1925 arasında yayımlanan dergi haftada iki gün çıkan bir mizah dergisidir. Derginin imtiyaz sahibi Semih Lütfi Erciyes'tir. Derginin yazar ve karikatürist kadrosu oldukça geniştir ve ünlü isimlerden oluşmaktadır. Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, Fazıl Ahmet Aykaç, Peyami Safa gibi isimler yazılarıyla, Cevat Şakir Kabaağaçlı, Hasan Fehmi Us, Hasan Fahrettin, Ahmet Rıfkı, Cemal Nadir Güler gibi isimlerde karikatür ve resimleriyle dergide yer almışlardır. Cevat Şakir'in oldukça etkin olduğu dergilerden biridir. Değişik biçim ve konularda 20'nin üzerinde karikatür çizmiştir. Dış siyasette daha çok Lozan Antlaşması konu alınırken, iç siyasette seçimler, kadınların seçilme hakkı ve ekonomik konulara yer vermiştir.

Bunların dışında özellikle Servet-i Fünun döneminde yaygınlaşan "tablo altı şiir" tekniğinin farklı bir uygulaması olarak "şiir üstü tablo"lar çizmiştir. Bunlar, Yahya Kemal ve Abdülhak Hamit'e ait iki şiir üstüne çizilmiş resimlerdir.

RESİMLİ GAZETE

Her hafta cumartesi günleri yayımlanan, her şeyden bahseden, siyasî, resimli Türk gazetesidir. 1928-1931 yılları arasında yayımlanmıştır. Cevat Şakir'in bu gazetede çokça çizimleri vardır. Bunlar daha çok bireysel konuların anlatıldığı veya gazetede yer alan makaleler için yapılmış resimlerden ya da başlık resimlerinden oluşur.

Ayrıca iç siyasetin konu edildiği birkaç karikatür de vardır. Dergi Sabiha ve Zekeriya Sertel tarafından çıkarılmıştır. Cevat Şakir Kabaağaçlı, Peyami Safa, Nâzım Hikmet, Sadri Ertem, Suat Derviş, Sabahattin Ali, Emin Türk ve Vâlâ Nureddin gibi önemli isimler yazar ve karikatürist kadrosundadır. Dergi Cumhuriyeti destekler, eğitici ve çağdaş bir görünüme sahip olmasına rağmen Cevat Şakir'in bir makalesi nedeniyle kapatılmış, daha sonraki yıllarda Nazım Hikmet öncülüğünde tekrar yayımlanmaya başlamıştır. Karikatür açısından baktığımızda Cevat Şakir'in bu dergide siyasi konulara hiç değinmediğini, daha çok makale ve hikayelere destekleyici karikatürler çizdiğini görürüz. Yine Zekeriya Sertel tarafından çıkarılan dergi 1924 – 1925 yılları arasında 38 sayı olarak yayımlanmıştır. Edebiyat, kültür, siyaset gibi birçok konuda yayınlar yapan dergide Cevat Şakir de karikatürleri ve yazılarıyla yer almıştır.

RESİMLİ PERŞEMBE

Sabiha ve Zekeriya Sertel'in çıkarmış oldukları bir diğer dergi de Resimli Perşembe'dir. 1925-1929 yılları arasında yayımlanmıştır. Cevat Şakir'in karikatüristliği açısından farklı bir konuma sahiptir zira onun bu dergide az sayıda karikatür çizmesine rağmen tam sayfa çizmiş olduğu bir resim ve Ercüment Ekrem Talu'nun Meşhedi Hikayeleri adlı öykülerinden ikisini çizgi roman tarzında resmetmesi dikkat çekicidir.

KABAAĞAÇLI VE MİLLİ MÜCADELE

Yukarıda da değinildiği gibi Cevat Şakir, çizimlerinde kadınlar, bireysel meseleler, toplumsal konular, iç siyaset, dış siyaset, Millî Mücadele gibi konuları işlemiştir. Bunlar arasında en dikkat çekici olan tabii ki Millî Mücadele konulu çizimlerdir. Çünkü o yıllarda Batı medyasında özellikle de Yunan medyasında Anadolu'daki kurtuluş hareketlerini alaya alan pek çok yazı ve karikatür yayınlanmaktaydı. Bunun yanı sıra iç basında da Ali Kemal ve Peyam-ı Sabah önderliğinde Millî Mücadele aleyhinde yazılar çıkmaktaydı. Dış basın Anadolu'daki işgal karşıtı hareketin direncini kırmayı amaçlarken, iç basındaki karşıt görüşlü yayınlar, bu mücadelenin başarısız olacağına ve Mustafa Kemal önderliğinde başlatılan bu hareketin yarar yerine zarar getireceğine inanmaktaydılar. İşte bu noktada Cevat Şakir gibi isimler ön plana çıkarak hem Batı ve Yunan gazetelerine misliyle cevap vermişler ve Türk'ün onurunu korumuş ve yüceltmişler hem de iç basında halkın ve ordunun zafere olan inancını zayıflatmaya çalışanlara karşı başarılı bir savaş vermişlerdir.

Cevat Şakir'in Millî Mücadele'yi konu aldığı karikatürleri daha çok Güleryüz ve Ayine'de yer alan çizimleridir. Bu ikisi arasında da Güleryüz ön plana çıkar. Ayine'de birkaç karikatüründe bu konuyu ele alırken Güleryüz'deki karikatürlerinin neredeyse tamamı Millî Mücadele ile ilgilidir. Güleryüz'de ilk çıkan karikatür İstanbul'da yaşayan Rum esnaflar hakkındadır. İşgallerin başlamasıyla birlikte dükkanlarında Rumca tabelalar, Kral Konstantin ve Yunan Bayrağı asan esnaflar, Türk Ordusu'nun işgalcileri geri püskürtmeye başlamasıyla kılık değiştirmişler, dükkanlarına Türkçe tabelalar, Türk bayrakları ve Mustafa Kemal'in resimlerini asmışlardır.

Bu karikatürde işgal kuvvetleri şehirlerine geldiğinde memnuniyetle karşılayan ancak hemen sonrasında işgal güçlerinin çekilmesiyle yeniden Türk'lere yaranmaya çalışarak gülünç duruma düşen azınlıklar alaya alınmıştır. "Zavallı vatandaşlarımıza merhamet edelim" (Güleryüz, Sayı 4).

Güleryüz'de yayınlanan ikinci karikatüründe Cevat Şakir'in, Yunanistan kralı Konstantin ve Anadolu'daki Yunan kuvvetlerinin başkomutanı Papulas'ı alaya aldığını görürüz. Konstantin kendi siyasi çıkarları için Papulas'ın Anadolu işgalinde başarılı olmasını ister ve bunun için propaganda yapar. Ancak Papulas önce I. ve II. İnönü Savaşı'nda İsmet Paşa tarafından daha sonra da Sakarya Meydan Muharebesi'nde Mustafa Kemal Paşa tarafından mağlup edilmiştir. Bu karikatürde de onun başarısızlıklarına rağmen Konstantin tarafından "şişirildiği" resmedilmiştir. Fakat bu durum daha fazla devam edemez: "Dikkat et Kosti, zannedersem fazlaya tahammülüm yok" (Güleryüz, Sayı 6).

1921 yılının haziran ayında Türk ordusu işgal edilen bölgeleri geri almaya başlar; İtalyanlar Antalya'yı boşaltır, Adapazarı ve İzmit Yunan işgalinden kurtarılır. Zaten Batılı büyük devletlerin desteğiyle ayakta durabilen Yunanistan'ın bu savaşı kaybedeceği anlaşılınca, Paris'te bir görüşme düzenlenir ve Yunanistan'a arabuluculuk önerisinde bulunulur. Bu olayı Cevat Şakir bir orkestra biçiminde resmeder. Konstantin, Venizelos ve patrik de karikatürde yer alır. Konstantin orkestra şefi, patrik vokalisttir. Venizelos ise orkestraya katılma çabası içindedir.

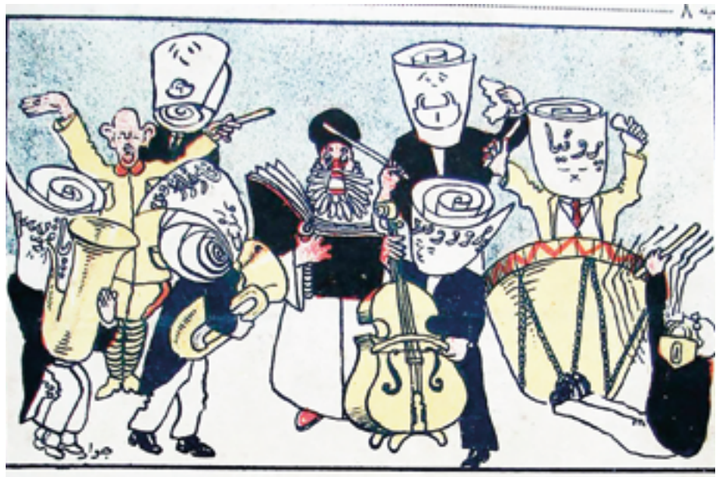

Savaş yıllarında Yunanistan'da Kral Konstantin ile Başbakan Venizelos arasında bir gerginlik söz konusudur. Aslında bu durum savaştan önceki yıllarda başlamış, savaştan sonra da devam etmiştir. Seçimle başbakan olan Venizelos, Konstantin tarafından iki defa görevinden azledilir ancak yine seçilir. Böylece monarşiye karşı bir tavır alır. Diğer taratan da Konstantin için kendisini tahtından indirecek sürekli bir tehdit unsuru olarak görülür. Cevat Şakir bu duruma alaycı bir şekilde yaklaşır: insan biçiminde resmedilmiş Güleryüz, Konstantin'i gece uykusunda Venizelos kuklasıyla bir çocuk gibi korkutur.

İşgal güçleri 1920 yılında Anadolu'nun içlerine doğru ilerlerken Cevat Şakir 1921 yılında Anadolu'nun Yunan işgalinden kurtulacağına inanır. Anadolu'nun 1921 yılbaşı dolayısıyla Yunanistan'a hediyesi olarak adlandırılan ve bir efenin bir Yunan askerini arkasından tekmelediği bu karikatür bu inancın somut göstergesidir. Nitekim birçokları tarafından bir hayal olarak görülen bu inanış birkaç ay sonra gerçekleşmeye başlayacaktır.

Cevat Şakir'in eleştiri okları sadece işgalcilere karşı değil, içerideki Millî Mücadele karşıtlarına da yönelmiştir. Bunlar başında da Ali Kemal gelir. Ali Kemal, yazar, gazeteci ve siyaset adamıdır. Ankara'da kurulan Millet Meclisi'ni tanımayan Damat Ferit hükümetlerinde bakanlık yapmış, bu vesileyle Millî Mücadele'ye karşı oldukça sert bir tutum göstermiştir. Bundan dolayı "hain" olarak itham edilmiştir. Ayrıca Ermeni yanlısı davranışları nedeniyle, "Artin Kemal" olarak da adlandırılmıştır. Basın dünyasında Millî Mücadele karşıtlığının bayraktarlığını yapan Ali Kemal, Türk Ordusu'nun zaferinin ardından tutuklanmış, İzmit'te askerler tarafından linç edilmiştir.

KARİKATÜR BAŞLANGIÇ

Sonuç olarak daha çok öykü ve romanlarıyla tanınan Cevat Şakir sanat yaşamına aslında karikatür çizerek başlamıştır. 1921 yılından itibaren pek çok dergi ve gazetede karikatürler, resimler, illüstrasyonlar çizmiştir. Bunlar bazen müstakil, bazen bir yazı veya öyküyü tamamlamak için, bazen de başlık resmi olarak karşımıza çıkar.

Mizah basınında karikatür kullanımının ilk örneklerinden olan bu çizimler salt bu nedenle bile oldukça değerlidir. Diğer taraftan bunlar sadece insanları güldürmek amacıyla değil daha yüce amaçlar uğruna çizilmiştir. Özellikle Güleryüz gazetesinde yer alan karikatürler Millî Mücadele eksenli olup, düşmanı alaya almak suretiyle halka ve orduya moral vermeyi amaçlamış, bunun yanında içerideki Millî Mücadele karşıtlarına da gerekli cevapları vermiştir. İşgal güçleri Anadolu içlerine ilerlerken çizilen, onların Anadolu'dan söküp atılacağını anlatan karikatürleri zafere olan inancın somut bir göstergesidir. Bir taraftan dış basının alaya aldığı kurtuluş hareketini ve Türk'ün onurunu, bu yayınlara misliyle verdiği karşılıklar sayesinde koruyan Cevat Şakir ve arkadaşları diğer taraftan Türk'ün gücünü ve büyüklüğünü anlatan çizimleriyle zaferin kazanılmasına manevi yönden büyük katkılar sağlamışlardır.

Ülkemizin dört bir yanında bir marş var insanların dilinde. Heyecanla, şevkle ve büyük bir coşkuyla söylüyoruz. Hep bir ağızdan haykırdığımızda, Cumhuriyetimizi yaşatma kararlılığımızı yansıtıyoruz.

Çiçekler Açtı

Tüylerimiz diken diken oluyor söylerken. Ülkemizin dört bir yanı şimdi İzmir Marşı ile çınlıyor. En gür sesimizle söylüyoruz. Bir ülkenin ortak değeridir bu marş. Gezegenin görüp görebileceği en büyük liderlerden Mustafa Kemal Atatürk'e olan minnetimiz şu sözlerle geçiyor marşta: "Adın yazılacak mücevher taşa".

Halkın kalbi olan o mücevher taşta, silinmez yazıyla yer alıyor büyük önderimizin adı. Ne mutlu bizlere ki onun gibi bir liderimiz var. Ne mutlu bizlere ki Cumhuriyetimiz var. Yurdumuzun emperyalist güçler tarafından işgal edilmesinin, Hasan Tahsin'in sıktığı ilk kurşun ile sonlanmasına giden süreci anlatan İzmir Marşı, şehrimizin ve ülkemizin işgalden kurtuluşunun hikayesidir. Bu toprakları bizlere özgür bir ülke olarak sunan, Cumhuriyet yurttaşı olmanın erdemini sağlayan Mustafa Kemal Atatürk'e ve beraberinde mücadele veren tüm kahramanlarımıza atfedildiği gibi karakterimizin de hikayesidir. Yurdumuzun dört bir yanında sokaklarda, meydanlarda, stadyumlarda ve daha pek çok kitlesel etkinliğin yapıldığı mekanlarda dillerde olan İzmir Marşı'nı daima ve olanca gür sesimizle haykıracağız.

İzmir Marşı

İzmir'in dağlarında çiçekler açar
Altın güneş orda sırmalar saçar
Bozulmuş düşmanlar yel gibi kaçar
Yaşa Mustafa Kemal Paşa yaşa
Adın yazılacak mücevher taşa

İzmir'in dağlarına bomba koydular
Türk'ün sancağını öne koydular
Şanlı zaferlerle düşmanı boğdular
Kader böyle imiş ey garip ana
Kanım feda olsun güzel vatana

İzmir'in dağlarında oturdum kaldım
Şehit olanları deftere yazdım
Öksüz yavruları bağrıma bastım
Kader böyle imiş ey garip ana
Kanım feda olsun güzel vatana

Peygamber kucağı şehitler yeri
Çalındı borular haydi ileri
Bozuldu çadırlar kalmayın geri
Yaşa Mustafa Kemal Paşa yaşa
Adın yazılacak mücevher taşa

Türk oğluyum ben ölmek isterim
Toprak diken olsa yatağım yerim
Allah'ından utansın dönenler geri
Yaşa Mustafa Kemal Paşa yaşa
Adın yazılacak mücevher taşa

Doç. Dr.
Akın
ERSOY
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Öğretim Üyesi

Şehrimizin Romalılar Dönemi'ndeki zafer törenleri de görkemliydi. Zafer Alayı, Roma'nın ilk kurulduğu 2 tepeden biri olan Kapitol Tepesi'ndeki Jupiter Tapınağı'nın önünde sona ererdi.

Romalılar'da Zafer Alayı

Bu yazı Dergi Editörümüz Ozan Yayman'ın, 9 Eylül, İzmir'in Kurtuluşu ile bağlantılı olabilecek "Zafer" temalı bir konu yazabilir miyiz demesi üzerine kaleme alındı. 7 asırdır Türk yurdu olan İzmir'in kurtuluşu ile ele alacağımız konunun elbette doğrudan ilgisi yoktur. Bu tema üzerinden Romalıların kazandıkları zaferler ardından düzenledikleri, 'Zafer Alayları'na genel bir bakış atmak veya pencere açmaya çalıştık. Zafer Alayları ve bu alaylar kapsamında düzenlenen oyun ve eğlenceler Romalılara, Roma Devleti'nin ve Tanrılarının güçlerinin bir gösterisi ve propaganda aracı olduğu kadar Romalı liderlerin prestij ve statü kazandıkları etkinliklerdi. Yazımızda, "Komutan" olarak adlandırdığımız kişiler aslında Roma Devleti'nin Cumhuriyet Dönemi'nin en yüksek dereceli devlet adamları olan Konsüller ile İmparatorluk Dönemi'nin İmparator ve ona eşlik eden Konsülleridir. Bu kişiler çoklukla Roma'nın zengin ailelerinden geliyorlardı ve asker-bürokrat olarak yetiştirilmişlerdi. Devlet bürokrasisinde giderek yükselen memuriyetleri üstlenerek devletin en tepesindeki Konsüllük görevine kadar yükselebiliyorlardı. Doğal olarak ve aile kökenleri nedeniyle Roma Senatosu'nun da asli üyeleri idiler. Kazanılan zaferlerin ardından "Muzaffer" Komutanların Roma'ya girişleri görkemli olurdu. Buna karşın büyük masraf ve organizasyon yapılmasını gerektiriyordu.

ZAFER TÖRENİ

Elbette her kazanılan zafer devleti ve halkını yüceltmekte ve tanrılarının zaferi olarak görülmekteydi. Kazanılan her zafer, "Muzaffer" Komutanı bir yandan yüceltirken diğer yandan onu ulvileştirmekteydi. Komutan, tanrılar ile özdeşleşen bir kıyafet olan defne yapraklarından bir taç giyer, mor renkli altın işlemeli bir toga (toga picta) ve kırmızı çizmeler giyerek 4 atlı arabasına (Quadriga) binerek alaya dahil olurdu ve alayın odak noktasını oluştururdu. Yüzü Roma dini hiyerarşisinin en tepesinde olan Jupiter'in yüzünü taklit edercesine kırmızıya boyanırdı. Bu görüntüsü ile komutan ulviyet kazandığı kadar savaş dâhisi Makedonya Kralı Büyük İskender ve insanlığın koruyucusu, kahraman ve yarı tanrı-yarı insan Hercules'in (Herakles) seviyesine çıkarılmış olurdu. İmparator Traianus İran (Parthia) Seferine çıkıp Dicle Nehri üzerinde bulunan Parth kenti Ktesiphon'u (Tizpon/El Medain) ele geçirip Büyük İskender'in aksine daha öteye gidemeyince göz yaşlarına engel olamadığı anlatılır. Bu anektot Romalı Komutanların Büyük İskender'i rol model aldıklarının tipik bir örneğidir.

4 atlı savaş arabası üzerinde bulunan "Muzaffer" Komutan'nın Zafer Alayı sokaklara dizilmiş coşkulu kalabalığın alkışları altında gruplar halinde Roma sokaklarında halkın arasından geçerek ilerlerdi. Komutanın görkemli zafer arabası, olası kem gözlerden sakınmak ve kötülüğe karşı tılsımlarla donatılırdı. "Muzaffer" Komutan'ın yakınında sıradan bir Romalı görevli ya da bir kamu kölesi zaman zaman ona kendinin ölümlü olduğunu hatırlatırcasına refakat ederdi.

ÇIKIŞ

Roma'da yapılan Zafer Alayları (pompa), aslında Roma Orduları'nın sefere çıktığı merkez karargah olarak kullanılan Savaş Tanrısı Mars'ın adının verildiği Mars Çayırı (Campus Martius) adı ile bilinen kent surlarının dışındaki büyük düzlükte alacakaranlıkta toplanırdı. Mars Çayırı, Tiber Nehri'nin kıyısında kısmen sazlık ve bataklıklardan da oluşan büyük bir alandı.

Bu durumu, Kadifekale-Kemeraltı ekseninde bulunan Smyrna'yı ve kente gelen Roma Orduları'nın, Halkapınar'dan itibaren Bornova Ovası'nı karargah olarak seçtiklerini düşünerek gözümüzde canlandırabiliriz. Burada alayın çıkış düzeni planlanır ve bu programa göre gruplar halinde yola çıkılırdı. Alay son bitiş noktasına kadar, yaklaşık 4 km'lik bir yolu kat ederek ulaşırdı. Katılıma göre 2-3 günden fazla süren alaylar olabilirdi.

ROTA

Zafer Alayı, çayırdan başlayarak, Zafer Kapısı olarak adlandırılan şehir kapısından geçer ve kente girerdi. Sur içine girildiğinde ve suru kutsayan çizgi geçildiğinde, izinli korumalar dışında, Senato'ya saygı göstermek için askerler ve komutanlar silahlarını Senato temsilcilerine teslim ederdi.
Alay kentin Zafer Yolu (Via Triumphalis) ve Kutsal Yol (Via Sacra) gibi büyük caddelerini aşarak ama mutlaka kentin merkezi olan agorayı, yani Roma Forumu'ndan (Forum Romanum) (Resim 1) geçerek kutsal Iupiter Capitolinus Tapınağı'nın bulunduğu Kapitol Tepesi'ne ulaşırdı (Resim 2).
Roma'daki alayın geçiş yolunu yine gözümüzde canlandırabilmek için Smyrna'daki dini festivallerin rotasını örnek alarak gözümüzde canlandırabiliriz. İzmir'de düzenlenen dini nitelikli festival alayları Basmane'de Altınpark'taki şehir kapısından şehre girdikten sonra, Anafartalar Caddesi üzerinden Smyrna Agorası'na ulaşmakta, ardından Agora'dan geçerek İkiçeşmelik Caddesi üzerinden Değirmentepe'deki Jupiter Capitolinus'un eş değeri olan Zeus Akraios/Olympeion Tapınağı'nda sonlanıyordu.

ALAYA KATILANLAR

Genel kabule göre, önce Romalı askerlerin kontrolünde zincire vurulmuş şekilde esir edilen düşman komutanları, onların müttefikleri ve düşman askerleri ve hatta onların aileleri ile düşman cenazeleri alayda yer alırdı. Ardından ele geçirilen silahlar ve diğer savaş aletleri, altın ve gümüş hazineler, heykel ve diğer ganimetler geçiş yapardı. Titus tarafından MS 70-71 yıllarında Yahudilerin isyanının bastırılması ve Kudüs'ün ele geçirilmesi anısına, Titus'un ölümünün ardından, kardeşi İmparator Domitianus tarafından, MS 82 yılında Roma'da inşa edilen Titus Zafer Takı bize ne gibi ganimetlerin Roma halkının gözlerinin önüne serildiği konusunda fikir vermektedir (Resim 3).

Resim 1. Forum Romanum'un genel görünüşü. Sağda Concord Tapınağı, Ortada Septimius Severus Takı

Resim 2. Roma'daki Kapitol Tepesi ve Iupiter Capitolinus Tapınağı

Resim 3. Kudüs'ün Romalılar tarafından ele geçirilmesi anısına ve elde edilen ganimetlerle inşa edilmiş olan Titus Takı.

Tek kemerli Titus Takı MS 71'de Roma'da düzenlenen zafer alayını tasvir eden kabartmalı levhalara sahiptir. Bu levhalarda Yahudi Kralı Büyük Herodes'in inşa ettirdiği İkinci Tapınak olarak bilinen ibadethanenin az sayıdaki tasvirinden birine ve Yahudilerin sembolü olan Menorah (Dokuz Kollu Şamdan) kabartması tasvir edilmişti (Resim 4).

Resim 4. İmparator Titus'un Zafer Alayı sırasında ganimetlerin taşındığını tasvir eden levha.

Altın Şamdan ana odak noktasını oluşturduğundan diğerlerine göre yüksek kabartma olarak yontulmuştu. Levhada Kudüs'ten getirilen diğer ganimetler de tasvir edilmiştir. Bunlar arasında Yahudi inancının sembolleri olan bir Altın Trompet, külleri sunaktan çıkarmak için kullanılan Ateş Tavaları ve Kutsal Ekmek Masası dikkat çekici olanlardır.

Ganimetlerin ardından yaya olarak Romalı Senatörler, Magistratlar, başlarına çelenk takmış ve kırmızı giysiler içinde komutanın yakın korumaları olan Lictorlar gelirdi. Lictorların ardında bir kamu görevlisi veya kölesi tarafından dizginleri tutulmuş olarak "Muzaffer" Komutan'ın dört atlı arabası gelmekteydi.

Örneğin Titus Takı'nda 4 Atlı arabaya binmiş olan Titus, Lictorların arasında gösterilmiştir. (Resim 5).

Resim 5. Dört atlı araba üzerinde ilerleyen İmparator Titus ve onun koruması olan Lictorlar

Titus'un arkasında kazanılan zaferi simgeleyen Savaş Tanrıçası Nike/Victoria, arabanın yanında Romalıları ve Roma Senatosu'nu simgeleyen 2 erkek figürü, atların önünde de Tanrıça Roma atların dizginlerini tutar şekilde tasvir edilmişlerdir.

Elbette imparatorun çevresindeki bu simgesel figürler Romalılara verilmek istenen mesajlar nedeniyle bilinçli olarak yontulmuşlardır. Gerçekte ise alay geçişi sırasında komutanın arabasının çevresinde komutanın subayları ve oğulları at binerlerdi. Arkadan başlarında defne yapraklarından taçlar taşıyan komutanın silahsız askerleri, "kazandık" bağrışları ve şarkılarla yürürlerdi. Alayın içinde çelenklerle süslenmiş ve altın yaldızlı boynuzları ile iki görkemli beyaz öküz Jüpiter'e kurban edilmek üzere götürüldü. Bütün konvoy müzik, tütsü bulutları ve serpiştirilen çiçekler eşliğinde yapılırdı.

ZAFERE ADANAN KURBANLAR

Zafer Alayı, Roma'nın ilk kurulduğu 2 tepeden (sonrasında 7 tepeli) biri olan Kapitol (Capitolium) tepesindeki Jupiter (Iupiter Capitolinus) Tapınağı'nın önünde sona ererdi. "Muzaffer" Komutan burada iki beyaz öküzü tanrıya kurban eder ve ele geçirilen ganimetler içindeki en önemli hediyeleri Iupiter'e sunarak zaferini Roma Senatosu'na, Roma halkına ve zafer nedeniyle tapınaklarının kapıları açık tutulan, Roma'daki tüm Tanrılara adardı. Böylece zaferdeki katkı ve destekleri için fark gözetmeksizin tüm tanrılara saygı ve şükran sunulmuş olurdu. Tanrılara sadece zafer sonrasında değil savaş öncesinde de kurbanlar sunularak danışılır ve eğer savaşın kazanılması halinde Tanrılara ve Romalılara vaatlerde bulunulurdu. Zaferi sağlamadaki yardımları karşılığında yaptığı yemini yerine getirmek için örneğin gladyatör döğüşleri düzenleyebilirdi. İmparator Augustus Mısır'dan Roma'ya dönüşünde, zaten gladyatör gösterilerini imparatorluğun birliği için propaganda aracı olarak gördüğünden, 5 kez Gladyatör Oyunları düzenlemiş, kendi vasiyetinden öğrendiğimize göre, "10.000 adam birbirleriyle mücadele" etmişti. Gladyatör Oyunları İtalyan yerel kültüründe vücut bulan gösteri olmuş ve İmparator Kültü ile birleştirilmesi ile birlikte tüm Roma topraklarında Romalı olmanın bir göstergesi olmuştur. Bu gösteriler Romalıları savaşa hazırlayan etkinlik olarak görülürdü.

Ortak İmparatorlar Maximus ve Balbinus'un Historia Augusta'sında Gladyatör Gösterilerinin amacı şöyle anlatılır; "Savaşa gitmek üzere olan Romalıların silahlı adamlardan korkmamaları ve yaralardan ya da kandan çekinmemeleri için savaşları, yaraları, çeliği ve birbiriyle çarpışan çıplak adamları görmeleri gerektiği şeklindeki geleneği son derece yerinde buluyorum."

İMPARATOR KÜLTÜ

Augustus ile birlikte Roma İmparatorları Tanrılaştırılmıştı ve diğer kadim tanrıların inanç ritüellerini taklit eden İmparator Kültü oluşturulmuştu. Gladyatör Oyunları'nın propaganda aracı olarak görülmesi, İmparator Kültü ile Gladyatör Oyunları'nı bir araya getirdi. Bu nedenle İmparatorluk Kültü'nün Rahipleri, İmparator Augustus ile birlikte yaşayan imparatorlar için, bu oyunları Roma'da, Roma topraklarında ve dolayısıyla İzmir'de de sıklıkla düzenlediler. Nitekim Titus Takı'nın büyük kemerinin üzerinde, baktığında herkesin görebileceği şekilde yer alan kabartmada Titus bir kartal tarafından göğe yükseltilerek (Apotheosis-Miraç) tanrılaştırılmıştır (Resim 6).

Resim 6. İmparator Titus'un kartal sırtında göğe yükseltilerek tanrılaştırılması sahnesi

Titus Takı'nda büyük kemerin iki tarafında yer alan Zafer Tanrıçaları dünyayı simgeleyen yuvarlak bir küre üzerinde yükselir şekilde tasvir edilerek Romalıların egemenliği vurgulanmaktadır (Resim 7).

Hatta öyle ki, her iki tanrıça büyük kemerin kilit taşı üzerine yontulmuş Romalıların birliğini simgeleyen Tanrıça Roma kabartmasına doğru yükselerek bu egemenlik görsel olarak bir kez daha vurgulanmaktadır. İmparatorların bu örnekteki gibi Zafer Takları ve diğer anıt yapılar üzerinden Roma halkına çeşitli simgeler kullanarak propaganda yapmaları kaçınılmazdı.

YÜKSEK MALİYET

Tapınağa sunuların yapılmasının ardından seyirciler ve alaya katılanlar dağılır, Romalılar zafer alayı çerçevesinde ve komutanın giderlerini karşıladığı anlaşılan diğer etkinliklere, oyunlara ve ziyafetlere katılım sağlarlardı. Halk için ziyafetler ayrı, seçkinler için çok daha görkemli şölenler ayrı düzenlenir ve gece yarılarına kadar sürerdi. Ekmek, şarap ve bira çokça tüketilirdi.

Bir veya daha fazla süren Zafer Alayı'nın düzenlenmesi önemli bir maliyet gerektirirdi. İçinde askerlerin ve tutsakların nerede uyuyup yemek yiyebildikleri veya binlere ulaşan izleyicilerin, alayın ulaştığı Kapitol Tepesi'ndeki son tören sırasında, nerede ve nasıl konumlandıkları konusu, antik kaynaklarca sessizdir. Ancak bu büyük organizasyonun düzenlenmesinde ve maliyetinin komutanın ganimetteki payı ile finanse edildiği kabul edilir. Yine burada Romalı komutanların belirli ailelerden geldiğini, her birinin Senatör olduğunu ve büyük ölçekli topraklara sahip ailelerden olduklarını hatırlatalım.

ZAFERLE GELEN BOLLUK

Kazanılan zaferlerle ele geçirilen ganimetler Roma ve topraklarında para bolluğu yaratıyor, ekonomik yansımaları oluyordu. Örneğin, İlk imparator Augustus'un Mısır'ı ele geçirmesinden sonra Kleopatra'nın hazineleri ile Roma'ya girmesinin ardından bankacılık faizlerinin düşmüş (bazı okuyucularımız o dönemde bankacılık mı vardı diyebilir. Ama bu konuyu bir başka yazımıza bırakalım), emlak fiyatları ise keskin bir şekilde artmıştır.

Yine İmparator Augustus'un Mısır'dan Roma'ya dönüşü sonrasında devlet hazinesinin ganimetlerle dolup taşmasının sağladığı zenginlik ile desteklenen imar projeleri ile Roma yepyeni bir kente dönüşürken, müteahhitten işçisine bu işten çok sayıda Romalı kazanç sağlamıştı. Bir rivayete göre Augustus bu durumu şöyle tanımlamıştır: "Roma'yı tuğlalar içinde buldum, mermerler içinde bırakıyorum".

Düzenlenen alaylar ve etkinlikler belki de hemen akla gelmeyecek başka kişilerin de para kazanmasına neden oluyordu. Örneğin MÖ 1. yüzyılın Romalı yazarlarından M. Terentius Varro teyzesinin 5 bin Ardıç Kuşu satarak 600 sesterius kazandığını aktarır. Romanya'yı (Dacia) ele geçiren İmparator Traianus (MS 97-117) da zaferden sonra Roma'ya döndüğünde, zafer 4 ay süren etkinliklerle kutlanmıştı.

Ele geçirilen ganimet ile Roma'da Traianus Forumu'na Traianus Sütunu bu zaferin nişanı olarak dikilmişti (Resim 8). Sütun üzerinde imparatorun 5 yıl süren Dacia Seferi sırasında yaptığı savaşlar, aldığı önlemler, askerler, ele geçirilen esirler, savaş araç ve gereçleri ile savaş taktikleri kare kare Roma halkına bir belgesel film tadında aktarılmıştır (Resim 9).

Resim 7. Zafer Tanrıçalarının Roma'nın dünya üzerindeki egemenliğini Tanrıça Roma'ya ulaştırması sahneleri.

Resim 8. Roma'da Traianus Forumu'na dikilmiş olan Traianus Sütunu.

Resim 9. Traianus Sütunu'nda Tuna Nehri'ni geçen Roma askerlerini gösterir sahne. Solda nehrin kişileştirilmiş haliyle Nehir Tanrısı yer almaktadır.

Yine Roma'nın Cumhuriyet Dönemi Konsüllerinden olan Pompeius Roma'daki ilk taş tiyatro Anadolu'da, Pontus Kralı VI. Mithridates'i yenmesi ve Roma'ya dönüşü sonrasında ele geçirilen ganimetlerle inşa edilmişti. Forum Romanum'da bulunan Zafer Takları'ndan biri de Septimius Severus Takı olup tak Parthia (İran) Savaşları sonrasında Septimius Severus ve oğullarını onurlandırmak için MS. 203 yılında inşa edilmişti (Resim 10).

KOMUTANLAR ARASI REKABET

Zaferi taçlandırmak için altın ve gümüş olarak hatıra paraları da basılırdı. "Muzaffer" Komutan'ın bu paralar üzerinde portreleri yer alırdı. Tüm Romalıların, komutanı görmesi mümkün olamayacağından geniş imparatorluk topraklarına yayılan bu paralar onun tanınmasını da sağlıyordu.

Başlangıçta kazanılan zaferler ile ardından yapılan zafer alayları yalnızca Roma Senatosu adına ve onayı ile yapılırdı. Romalılar, zafer kazanan komutanı, Roma Senatosu, halkı ve tanrıları adına zafer kazanan ölümlü bir vatandaş olarak onurlu ve alçakgönüllü bir davranış sergilemesini beklerdi.

Resim 10. Roma'daki İmparator Septimius Severus Takı.

Başlangıçta Senato tarafından oylanır ve Halk Meclisi tarafından zafer kutlamalarına ve giderlerine onay verilirken, Roma'nın nüfusu, gücü, etkisi ve toprakları arttıkça, zafer alaylarının ölçeği, uzunluğu, çeşitliliği ve savurganlığı da arttı. Roma'nın bir dünya devleti olmasının bir sonucu olarak ilerleyen süreçte her komutanın kendisi tarafından finanse edilen ordulara sahip olmasının önünün açılması ile birlikte zafer alayları, komutanların öne çıktığı ve propagandasının yapıldığı etkinliklere dönüştü. Bir yandan da komutanlar arasındaki rekabet Roma adına zaferlerinin kazanılmasında, toprakların büyümesinde itici güç olmuştu.

Ancak rekabet bir süre sonra beş yüz yıllık Roma Cumhuriyeti'nin ortadan kalkmasına neden olacaktı. Nitekim çoğumuzun bildiği Julius Sezar'ın, Brutus tarafından öldürülmesi olayı aslında bu gelişmenin ve komutanlar arasındaki güç çekişmesinin bir sonucu idi. Ardından imparatorluk yönetim sisteminin geçerli olduğu İmparatorluk Dönemi'nin üçüncü yüzyılında (MS 3. yüzyıl), yine arkasında güçlü bir ordunun olduğu komutanların iktidar olduğu bir devlet haline gelecekti.

KAYNAKÇA

Alan Baker, Gladyatör, Çev: S. Göktaş, Phoenix Yayınevi, Ankara 2003.

Lütfü DAĞTAŞ
Gazeteci

Bir şehrin atardamarlarında gezinmek gibidir, o şehre dair yazılan şiirler.

İzmir Şiirleri

Gazete okurken her zaman yaptığımı yapmış, o gün, yani 27 Mart 2014 günü Cumhuriyet Gazetesi'nin Kitap Eki'nde Şebnem Soral Tamer'e ait şu tümcenin altını çizmişim: "… şehir denen şey bir illüzyondur aslında… Ona bakan gözlere, aradıkları neyse onu gösterir. Fazlasını istiyorsan, fazlasını aramalı ve görmelisin …" Nasıl çizmem ki; ister yaşadığım kent İzmir olsun ya da o sıra ayak bastığım bir başka kent, hep ayrıntılarına, ayrıntılarında gizli öykülerine ilgi duyar, heyecanlanırım. Örnek mi? Zamanında Yozgat'ta tanışıp dost olduğum Yazar Abbas Sayar'ın varlığıyla taçlanan kentin Çamlık Ulusal Parkı, Sayarlar Oteli bir başka biçimde ete tırnağa bürünür. Ya da Ressam Utku Varlık'ın Bolu'da geçen çocukluk anılarından aktardığı Çiba'yı tanımam karşısında Çiba'nın

heykelinin nereye dikilmesi gerektiği konusunda tek başıma kafa yormam bir başka örnektir. Peki, Nâzım için, “Vasiyet” şiirinden hareketle çınar ağacının ilk dikildiği İznik Gölü kıyısındaki yeri kaç Bursalı, kaç İznikli, hatta kaç Müşküleli, bilir ki… Evet, döneminde, Müşküle Köyü’nün sosyalistleri dikmiştir o çınarı. İzmir’e gelecek olursak; kenti kitaplarında pek güzel anlatmış olan Yazar Tarık Dursun K. ile sokak sokak gezmiş olmam varsıllığımdır ya da Şair Attilâ İlhan ile Karşıyaka’dan dokuz on beş vapuruna binip Pasaport’da inip Konak’taki Demokrat İzmir Gazetesi’ndeki işe yürüyerek gidişlerimiz.

Ben bu kentte bir de Yazar Halid Ziya Uşaklıgil ile dolaşmak isterdim; onunla sıcak temmuz ya da ağustos günlerinde buz gibi subiya içmek, Birinci Kordon’daki Şehir Gazinosu’nda, aynı masada oturup Körfez üzerinden batan güneşin yarattığı doyumsuz güzelliği seyretmek.

Yazar Halit Ziya Uşaklıgil

Hemşehrimiz Şair Yorgo Seferis

Urlalı Seferis ne anlatırdı çocukluğunun izlerinden, onu dinlemek isterdim. Karşıyaka Erkek Lisemizden ağabeyimiz, sevgili Şairimiz Şükran Kurdakul, Çamlık Sokağı öyküleri ya da Bostanlı’dan gelen taze yosun kokulu imbatı anlatsaydı usuldan fena mı olurdu… Dario Moreno ile otursaydık Kordon’daki taş duvarın üstüne, “Cânım İzmir” diye başlasaydı…

SEYİR DEFTERİ

Tüm bu istek, özlem ve yaşanmışlıkların dışında yeni çıkan İzmir’in Seyir Defteri şiirleri, imdadıma yetişti ve duyumsadığım güzelliklerin çoğalmasına neden oldu. Nasıl neden olmasın ki…

Şiir; yaşamlarımızı zümrüt, yakut, altın kakmalarla varsıllaştırma gücündedir çünkü. Kan dolaşımlarımızı artırır, duruşumuza güven sağlar, umudun aşısıdır.

Kitabı derleyen ve yayıma hazırlayan Şair Mustafa Özturanlı, aynı zamanda bir edebiyat karıncası, dolayısıyla işçisi. Bu kitap öylelikle, imeceyle oluştu, okura ulaştı çünkü. Kitabın güzelliği daha ithafından başlıyor.

Şöyle yazılmış:
“Bu güldesteyi, bugünden önce bir biçimde şehirden geçip Basma Fabrikası’nın çizgili pazen hırkalarıyla göçen; ve bu günden sonra Basma Fabrikası’nın sandıklarında saklanan patiska kundaklarında şehre doğacak; ya da yolu bir biçimde şehre düşecek şairlere adayalım, deriz. Seyrüsefer kuşları ve biz…”

İZMİR İMGELERİ

Kitabın girişinde Salâh Birsel’in İzmir üzerine satırları yer aldıktan sonra doğum tarihleri ölçü tutularak şairlerin şiirlerine yer veriliyor. Okur olarak şiirleri okumaya durduğunuzda şehrin ayrıntıları kartpostal fotoğrafları gibi gözünüzün önüne bir bir gelmeye başlıyor. İzmir’in değişik saat ve mevsimleri dizelerde yer alırken bunları Liman, Karataş, Kordon, Buca, Bornova, Çiğli, Pasaport, Foça, Havra Sokağı, Agora, Tepecik, Veysel Çıkmazı, İnciraltı ve diğer yerler tek tek izliyor.

Kitapta bendenizin de, “İzmir” başlığıyla bir şiiri yer alıyor. “İzmir”de söz ettiklerim; mavilikle göndermede bulunduğum Körfez, bir zamanlar bağlarıyla ünlü oluşundan hareketle şarap imgesiyle andığım Buca, Fuar, Manolya Gazinosu ve doğal olarak Zeki Müren. Şiirimin son iki dizesini değerli okurumla paylaşmak isterim:
“vapur günün son seferini yapıyor,
içindeki tek yolcu bir şair
kaptan isteğini kırmıyor,
bağlandığı yer Dalgakıran”

Veysel Çolak ise “Artık Kentin Kalbi Yok” başlıklı şiirinden önce yer alan metninde kırgınlıklarını şöyle sıralıyor:
“Hangi İzmir’i anlatayım? Manolyaları soldu, akasyaları unutuldu, dut ağaçları artık yok, deniz yeşilden uzak. Bostanlı’dan, Konak’tan, Güzelyalı’dan, Bayraklı sahilinden… denize giremiyorum. (…) Bostanlı’da bir tek yalıçapkını görmüyorum onlarca yıldır.”

Muzaffer Sarıgül ise, “Kemeraltı” başlığı altında şöyle yazmış dizelerini:
“sen izmir’in hangi kızısın/ giydiğin her etek kısa/çorabın kaçık/sürdüğün her ruj hüzün renginde.”

Namık Kuyumcu ise vefa örneği sergilemiş, “Esin’ce Terzinin Hikâyesidir” başlıklı şiirinde. Esin, çok sevdiğimiz; üretken, yaratıcı, mücadeleci modacı arkadaşımız Esin Yılmaz. Onu, en verimli döneminde, genç yaşta yitirmiş olmaktan dolayı özlemimiz kandil ışığıdır yüreğimizde.
Namık Kuyumcu’nın şiirinin son dört dizesi şöyle:
“(…) tende çıldıran ipeğin hazzı için aşk olsun kırılan iğnelere/ ipek aşk paylaşmak ve tenha bedenlerimiz/Esin’ce incecik üşür/Kordon akşamlarında Alsancak rüzgarları.”

Arkadaşım Ömer ile Doldurulmadan Önce Yüzdüğümüz Karşıyaka Yalısı

Pasaport İskelesinin Eski Konumu

İlerleyen sayfalarda bu kez kitabı derleyen Mustafa Özturanlı’nın “Eskürbacı*” başlıklı şiiriyle buluşuyoruz. Şiirden tadımlık dizeler şöyle:
“1420 sokağıydık yalnayak/hani akşamüstleri/arkasına asılıp bir faytonun/rüzgarlar esen aklımızla ‘arkaya kamçı’/diye ezildiğimiz yaşlarındaydık/
Sonra hilal’e koşar tantanlar kapanır/kerhane tatlısıyla güçlenip/orasını burasını eğmeden kemer’in/anne tarafından Girit baba tarafı kırlangıçmışık”

Emel Kayın’ın, “Çığlık” şiiri ise, İzmir kadınlarının özgürlüklerini pek güzel anlatıyor:
“Üç kadın gece vakti eski bir İzmir sokağında/
cumbalı bir evin kapısında oturduk/
İçimizden biri karanlık bir geceye ve karanlık bir gemiye
şiir yazmıştı; onu okuduk
Karanlık gece ve karanlık gemi içimize saplandı/
Üç kadın eski bir İzmir sokağında ağladık.”

HINZIR DİZELER

Onur Akyıl, “Bozyaka SSK” başlıklı şiirinden önce kaleme aldığı “Bozyaka” başlıklı metni şu satırlarla hınzırca bitirmiş:
“(…) Ayrıca bilmeyenler için; Bozyaka’ya ambulansla ya da ekip otosuyla ulaşabilirsiniz. İzmir’in ulaşımı en kolay semtidir.”
Evet, Bozyaka semtinin hastanesi vardır, cankurtarana bindirdilerse sizi siren sesleriyle yolunuz açılır ya da bir gösteride yaka paça ters kelepçe ekip otosuna atıldıysanız Çevik Kuvvet’e götürülüyorsunuz demektir, yani Bozyaka Merkez’e.
Kanguru yayınlarından çıkan “İzmir’in Seyir Defteri” Konak ya da Pasaport mendireğindeki deniz fenerleri gibi yolunuzu ışıtıp aydınlatacaktır.
Ne mutlu “Ben İzmirliyim” diyenlere…
Şebnem Soral Tamer’in “… şehir denen şey bir illüzyondur aslında… Ona bakan gözlere, aradıkları neyse onu gösterir. Fazlasını istiyorsan, fazlasını aramalı ve görmelisin …” tümcesi, doğru bir tanımlama değil mi?

(*) Eskiden İzmir’de kullanılan sözcük; ‘eski urbacı’nın bozulmuş biçimi.

Konak Belediyesi Sanathane Gösteri Sanatları Merkezi, Basmane'de açıldı.

Yeni Bir Heyecan: Sanathane

Konak Belediyesi olarak, Basmane'deki 200 yıllık tarihi binayı ve avlusunu restore ederek Sanathane Gösteri Sanatları Merkezi adıyla şehrimize kazandırdık. Bölge halkının yıllar önce silah imalathanesi olarak kullanıldığı için silahhane olarak adlandırdığı bina, "Sanathane"ye dönüştü. Konak Belediye Başkanı Abdül Batur, "Konak Belediyesi Sanathane Gösteri Sanatları Merkezi, İzmir'in tarihi semti Basmane'ye yeni bir vizyon kazandıracak. Eminim ki, burası kentimizin yeni buluşma mekânlarından biri olacak" dedi.

Bir döneme tanıklık etmiş, İzmir'in unutulmaz açık hava sinemalarının nostaljisini günümüze taşıyacak olan Konak Belediyesi Sanathane Gösteri Sanatları Merkezi şehrimizin yeni heyecanlarından birisi olacak.

Tarihi Basmane Semti'ne yeni bir vizyon kazandıracak Sanathane, birçok farklı dalda kültür-sanat etkinliğine ev sahipliği yapacak şekilde tasarlandı. Özellikle gerçekleştirilecek açık hava film gösterimleriyle nostalji yaşatacak olan merkezde tiyatrodan sinemaya, müzik dinletilerinden sahne gösterilerine kadar farklı dallarda etkinlikler düzenlenecek. Merkez aynı zamanda, Konak Belediyesi'nin Kent Tarihi Birimine de ev sahipliği yapacak. Restorasyon çalışmaları büyük bir titizlikle tamamlanan tarihi binanın bahçe bölümünde yürütülen çalışmalarda Konak Belediyesi'nin öz kaynakları kullanıldı. Oturma bankları belediyenin atölyelerinde üretilirken, yer döşemelerinde ise daha önceki yol ve kaldırım çalışmaları sırasında sökülen ve depolarda bulunan parke taşlarından kullanıldı. Öte yandan dış mekan, ışıklandırma, heykel ve sanatsal çalışmalarla renklendirildi.

Kent kimliği ve belleğinde önemli yere sahip tarihi binanın Sanathane olarak yeniden şehre kazandırılması bölgenin sosyal dönüşümüne de katkı koyarak, Basmane'nin değerine değer katacak.

GÖRKEMLİ AÇILIŞ

1800'lü yıllarda konut olarak inşa edilen, geçmişte silah imalathanesi olarak kullanıldığı için bölge halkı tarafından "silahhane" olarak adlandırılan iki katlı tarihi binayı ve avlusunu restore etmemizin ardından görkemli bir törenle açılışını gerçekleştirdik.

Konak Belediyesi'nin Kent Tarihi Birimini de barındıran merkezin açılışına ev sahipliği yapan Konak Belediye Başkanı Abdül Batur'a törende, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer ve çok sayıda İzmirli eşlik etti. Başkan Batur, tarihi bir binayı daha kente kazandırmaktan onur duyduklarını belirtti. Başkan Batur, "Yerel yönetim olarak koruma ve işlevleştirme bilinciyle çalışmalarımızı yürütüyoruz. 'Birlikte Konak' diyerek çıktığımız bu yolda Basmane'yi ve çevresini, hemşehrilerimizle birlikte yaşatma kararlılığımız var" dedi.

NOSTALJİ

Başkan Batur Sanathane'nin bir dönemin unutulmaz etkinliği olan açık hava sinemalarının nostaljisini yaşatacak şekilde tasarlandığını ve bu kültürü yeni nesillere aktaracağını söyleyerek şunları aktardı:

"Bir döneme tanıklık etmiş, İzmir'in yaşam kültürünün unutulmaz açık hava sinemalarının nostaljisini günümüze taşıyacak olan Konak Belediyesi Sanathane Gösteri Sanatları Merkezi, İzmir'in tarihi semti Basmane'ye yeni bir vizyon kazandıracak. Eminim ki burası kentimizin yeni buluşma mekânlarından biri olacak. Bu mekânın Basmane'de olması ise bizler için apayrı bir önem taşıyor, çünkü İzmir'in kalbi Konak'ta mahalle kavramı ilk olarak 16. yüzyılın ilk yarısında Basmane'de başlar. İzmir'in bir diğer ilki de 1895 yılında sinemanın icadından sonra, bu topraklarda ilk film gösteriminin 1896 yılının sonlarında yine İzmir'de yapılmış olmasıdır. Sinema kültürü 1950'li yıllarda açık hava sinemalarıyla bambaşka bir boyut kazandı. Genellikle mahalle aralarında yer alan yazlık sinemalar İzmirliler için sıcak yaz akşamlarında tercih edilen bir eğlence halini aldı. 1970'lerde İzmir'deki açık havca sineması sayısı 85'lere çıktı. "

SANATA YUVA

Sanathane'nin İzmir'de sanatın yeni mekânı olacağını belirten Başkan Batur, "Sanat toplumları geliştirir, birlikte yaşama duygusunu artırır. Bireylerin birbirlerini anlamalarını sağlar. Sanatçı, sanatını gerektiğinde sanat için, başka bir zaman ise insanlık yararına yapar. Bulunduğu toplumun sorunlarını dile getirerek, bu sorunların çözümü için topluma rehber olur. Sanathane binamız işte bu yüzden önemli... Hem sanatçılarımıza sanatlarını sergilemek için mekân olacak, hem de kentlimizin kültür sanat hayatına, yaşamdaki gelişmesine katkı sağlayacak" dedi. Başkan Batur, Mustafa Kemal Atatürk'ün sanata verdiği önemi de bir kez daha hatırlatarak, "Bizler sanat ile uygarlık yolunda ilerlemeye devam edeceğiz. Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün o meşhur sözünü asla unutmayacağız; 'Sanattan mahrum bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir'. Konak'ta sanatın ve sanatçının ruhunu hep yaşatacağız" dedi.

DÜNYA MİRASI

Kemeraltı'nın UNESCO Dünya Mirası kalıcı listesine hazırlandığı, kent turizminin öneminin daha çok anlaşıldığı günlerde, Konak Belediyesi olarak tarihi binaların restorasyonu ve kente kazandırılması sürecine hız verdiklerini söyleyen Batur, şunları aktardı:
"Kemeraltı'nı, UNESCO Dünya Mirası listesine sokabilmek için bakanlığımız, valiliğimiz, büyükşehir belediyemiz ve ilgili kuruluşlarla omuz omuza çalışıyoruz. Tarihi çarşımız, Dünya Mirası olursa farklı yere gelecek, kent turizmi açısından daha fazla katkı sağlayacak. Yine elimizden geldiğince özellikle İzmir Büyükşehir Belediye Başkanımız Tunç Soyer önderliğinde ve İzmir Valiliğimiz ile tarihi yaşatma peşindeyiz. Kemeraltı'nda iki tarihi binamızın daha restorasyonuna başlıyoruz. Bu binalar da kentlimizin sanat kültür hayatına ve gelişmesine hizmet edecek. Göreve geldiğimizden bu yana 5 önemli tarihi yapıyı restore ettik ve kentlimizin hizmetine sunduk."

GURUR

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer, Sanathane Gösteri Sanatları Merkezi'nin gurur kaynağı olduğunu söyleyerek, "Abdül Başkanım'a hem çok teşekkür ediyorum hem çok gurur duyduğumu ifade etmek istiyorum" dedi.

Soyer, sinemanın hepimizin hayatında unutulmaz anılar bırakan bir sanat dalı olduğunu söyleyerek, "Benim yaşımdakiler gayet iyi biliyor; çocukluğumuzun, gençliğimizin en tatlı anlarına şahitlik ettiği bir sanat dalıdır sinema. Ve İzmir açık hava sinemalarıyla çok iyi bilinen bir kentti. Çok sayıda açık havası sineması olduğunu biliyorum. Bu bölgede özellikle İzmir'e iz bırakmış sinemalar var" dedi. Konak Pier'den başlayıp Kemeraltı'ndan geçen ve Kadifekale'ye çıkan aksın İzmir'in kalbi olduğunu ve burada tarihi gün ışığına çıkarmak için çalıştıklarını belirten Soyer şunları söyledi:
"İzmir, hiç tereddütsüz, dünyanın en güzel şehirlerinden biri. Ama İzmir'in içinde bir başka nokta var ki, o da İzmir'in denizden kapılarından biri olan Pier ile başlar… Saat Kulesi, Kemeraltı, Havra Sokağı, Agora, İkiçeşmelik ve Kadifekale'ye çıkan aks… Bu aks aslında İzmir'in kalbidir ve İzmir için kaldıraç olabilecek bir akstır; çünkü bu aks tarihin en büyük ve en eski açık hava alışveriş merkezi olan Kemeraltı'na ev sahipliği yapar. Ve Kemeraltı'nı gün ışığına çıkarmak hepimizin boynunun borcu.

Adeta Alaaddin'in sihirli lambası gibi bodrumda tozlar içinde kalmış ve şimdi o tozu silkeleyerek, onun içindeki gücü gün ışığına çıkarmak için bir yolculuk yapıyoruz. Bizim de üzerimize düşen bu konuda çok kritik noktalar var, bunları gün ışığına çıkarmaya çalışıyoruz."

SANAT İLE…

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer, başta Konak Belediye Başkanı Abdül Batur olmak üzere Sanathanenin kentle buluşmasında emeği geçenlere teşekkürlerini ilettiği konuşmasında, "Tüm bu heyecanı yaşamamıza vesile olan Abdül Başkanımız'a ve onun çok kıymetli çalışma arkadaşlarına kocaman bir teşekkür etmek istiyorum. İyi ki varlar, iyi ki bu güzel yapıyı gün ışığına çıkardılar, İzmirlilerle buluşturdular. Emeklerine sağlık. Sanatla nefes almaya devam edeceğiz. Kimse enseyi karartmasın, bu güzelim coğrafyada atalarımızın bıraktığı mirasa ve çocuklarımızın geleceğine sahip çıkarak çok daha güzel bir memleketi hep beraber kuracağız" görüşlerine yer verdi.

Duygu
ÖZSÜPHANDAĞ YAYMAN
Gazeteci - Yazar

Gazetecilerin anıları, ülkelerin, toplumların da tarihidir bir bakıma. Sokaktaki insandan saraylardaki koltuklara dek her yerdeki hayatı arar, kamuyu ilgilendiren ne varsa bulur, yazar gazeteci. Bu meslek, hayatın vicdanıdır. İzmir'in deneyimli, birikimli gazetecileriyle mesleki anılarını konuştuğumuz bir seri söyleşiye bu nedenle başladık. İlk konuğumuz, 1990 yılında Anadolu Ajansı'ndan emekli olan ve 2000 yılına kadar yerel basında genç gazetecilerle çalışan Semra Saygı. Deneyimli gazeteci bizlerle, 54 yıllık birikimini paylaştı. Saygı'nın tanıklıkları, bu zor mesleğin dayanışmayla, samimiyetle ve çalışkanlıkla nasıl doğru yapılabildiğini gösteriyor.

"Gazetecilikte dostluk ilişkisi çok önemlidir"

Gazetecilikte yarım asrı geride bırakan Semra Saygı'nın başlıktaki cümlesi, bugünün dünyasında inandırıcı gelmeyebilir. Fakat dedik ya yarım asır… Mesleğe 1968'de başlayıp İzmir basınının son 54 yılına tanık olan, muhabirliğinde üniversiteden belediyeye her kurumda, her sokakta haberi arayıp bulan, haber müdürlüğünde genç meslektaşlarına "Nasıl gazeteci olunur?"un canlı örneğini sergileyen Semra Saygı'nın anıları, bu meşakkatli mesleğin dayanışma içinde nasıl yükseldiğini, saygın bir kimlik edindiğini gösteriyor. Kenan Evren haberindeki hatayı düzelten de, İzmir Kız Lisesi yangını haberini atlamayı önleyen de haber kaynaklarıyla ilişkilerde toy gazetecileri geliştiren de bu dayanışma… Ancak bazı önemli kuralları hatırlatıyor Saygı; "Gazeteci hem samimi olacak hem ciddi olacak" diyor. Bu bir denge işi. Laubaliliğe kaçmadan kendini samimiyetle ifade eder ve ciddiyetini korursa haber kaynağından saygı görür. İşte o zaman Dışişleri Bakanı Çağlayangil'den özel haber almak da Tito'nun cebine soru bırakmak da Osman Kibar'ın yanına oturup vatandaşın derdinin haberini yapmak da mümkün olur. Semra Saygı için mümkün olmuş. Kendini topluma ve mesleğe karşı hep sorumlu hissetmiş bir

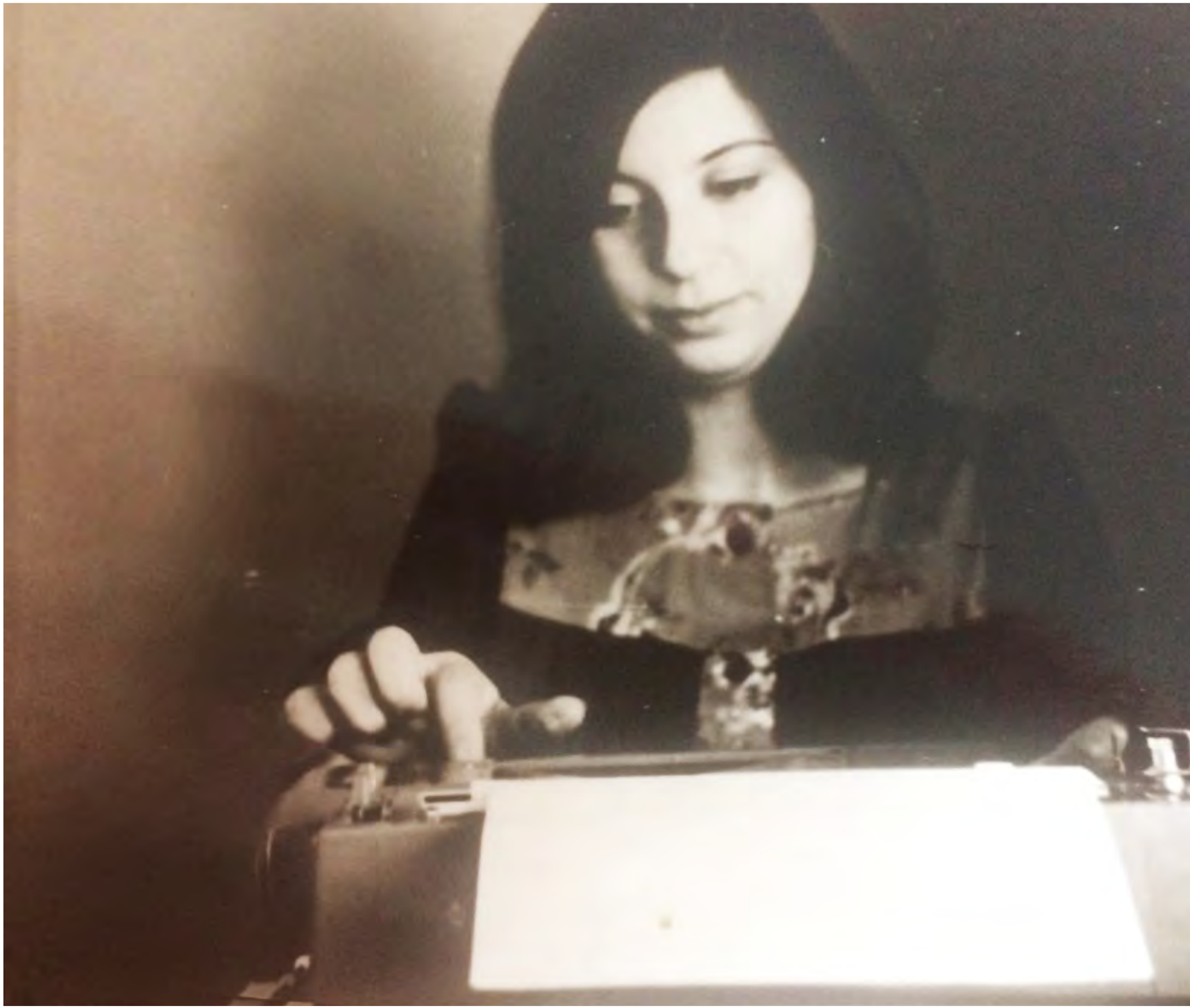

gazeteci o. Basın toplantılarına mutlaka soru hazırlayarak katılıyor çünkü orada temsil ettiği mesleğin saygınlığını korumak istiyor. Bütün bunların toplamı ise bize, bir şey söylüyor: Bir ülkenin gazetecileri neyse o ülkenin –kent yönetiminden yaşam kalitesine dek- düzeni de öyle oluyor. Saygı ile geriye baktık, bu ideallerle mesleğini nasıl yaptığını, "bir zamanlar İzmir basını"nı konuştuk.

OSMAN KİBAR'IN YANINA HEMEN HER GÜN GİDERDİM

- Mesleğe nasıl başladınız?

1968 yılında Hürriyet gazetesi İzmir Bürosunda, stajyer muhabir olarak başladım. Ege Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulunda öğrenciydim. Staj dönemin çok enteresan geçti. İlk gün, muhabir Özkan Korkuter -Allah rahmet eylesin- morga götürdü beni. Bir gece önce cinayet işlenmiş, ceset morgdaymış, fotoğrafını çekecekti. Devlet hastanesine gittik. Özkan cesedin yüzünü açtı, fotoğrafını çekti. O adamı bugün bile görsem tanırım. Aynı gün bir bademcik ameliyatına girdik. O zamanlar çok hevesli, heyecanlı ve soğukkanlıydım. Sonra Özkan'a sordum, "Niye ilk günden beni morga ve bademcik ameliyatına götürdün?" diye. "Tepkini ölçmek istedim" dedi. Orada bir süre çalıştım. Ege Ekspres gazetesi ofsete dönüyordu, yeni kadro oluşturulacaktı. Üniversiteyi bitirmiş olanları tercih ediyorlardı. Okuldan sordular, ben ve Güler (Özkan) istemiştik. 1971'de Ekspres'e gittik. Hürriyet İzmir Bölge Temsilcisi İrfan Türksever'e gideceğimi söylediğimde, "Ayrılma, seni kadroya geçireceğiz" dedi. Ama ne zaman geçirecekleri belli olmadığı için Ekspres'i tercih ettim. İlk gün kadromuzu yaptılar ve basın kartı beyannamemizi imzaladılar. İzmir basınında pek olası şey değildi.

- Nasıl bir basın ortamı vardı İzmir'de?

Güçlü bir basın hayatı vardı çünkü bütün İstanbul gazetelerinin de İzmir büroları vardı; Akşam, Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet. Ayrıca yerel gazeteler vardı; Demokrat İzmir, Yeni Asır, Ekspres, Ticaret, Ege Ekonomi. Kadroları çok güçlüydü, yaptıkları işler çok ses getiriyordu. Yeni Asır okumadan bir İzmirli güne başlamazdı. Aynı şekilde Demokrat İzmir ve Ekspres de... Orada bir yıl çalıştım, çok güzel röportajlar yapmıştım.

- Ne üzerineydi ilk çalışmalarınız?

Belediye ve vilayet muhabiriydim. Sosyal içerikli haberlere de yönelmiştim. Üniversiteden özel haber çok çıkarırdım. Belediye Başkanı Osman Kibar, salı günleri halk günü yapardı, her salı gidip yanına otururdum. Vatandaşların sorunlarını içeren haberler yapardım. Bir tanesini hiç unutmuyorum. Eskiizmir'deydik. Bir kadın, erkek kardeşi ve onun karısı tarafından dışarı atılmış, çok zor koşullarda yaşıyor. Ben bir insanın kurtlandığını ilk defa gördüm. Onu huzurevine aldırdım. O kadının yüzünü de hiç unutmadım. Bir süre sonra öldü. Buca Kaynaklar köyüne gitmiştim. Ücra bir yerdi. Nasıl ilkel bir yerdi, su bile yoktu. Tarağı bilmeyen insanları ilk defa orada görmüştüm. Özel haber peşinde çok koşardık. Herkes kendi sahasıyla ilgili rutin haberleri toplardı. Önce belediye ve vilayet sahasını tarardım. Başkanla konuşurdum, hemen hemen her gün giderdim başkanın yanına.

Anadolu Ajansı Ekibi

- Bugünle karşılaştırdığınızda haberi arayıp bulmak nasıldı?

O kadar zordu ki her gün onun stresini yaşardık. Bugün ne bulacağız, ne yazacağız, diye. Bugünkü gibi interneti açıp da her satırı ayrı bir haber olabilecek şey yoktu. İstihbarat yapıyorduk. Her gün, belediyenin bütün daire müdürlerini arardım. İktisat müdürünü, zabıta müdürünü, temizlik işleri müdürünü, imar müdürünü… Herhalde beni güvenilir buluyorlardı. Çok iyiydi diyaloglarım. Zabıta müdürü her gün bana rapor yazardı mesela. Şu kadar sebze meyve kontrol edildi, şu yakalandı, bu sebze meyve imha edildi gibi…

İstihbarat Alıyor

- Çok haber atlattınız mı?

Epey atlattım. TRT'den Hüsnü derdi ki "Seni Efes Oteli'nde filan gördüğümde çok huzursuz oluyorum." İzmir'e çok siyasi gelirdi, hepsi de Efes'te kalıyor. Mecbursun onların peşinden koşmaya, o konuda epey iyiydim. Atlatma haber yapardım. "Sizin gibi bakan olmaz!"

Belediye Başkanı Osman Kibar'ın Basın Toplantısında

- Sonra Anadolu Ajansı'na geçtiniz… En çok ses getiren işleri muhtemelen Ajans'ta yaptınız…

Evet, Ajans'a '72'de başladım, '90'da emekli olana kadar çalıştım. Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil ile aram çok iyiydi, İzmir'e geldiğinde onu ben takip ederdim, bana çok özel haber vermişliği vardır. Hep gazetelerde manşet olurdu. Başka bir gün Konak'taki devlet hastanesinde yapılan kürtajın kalıntılarını çöp bidonuna atmışlar. Yeni Asır'dan Aykut Poturoğlu da fotoğraflarını çekmişti. Sağlık Bakanı Kemal Demir İzmir'e geldi. Devlet hastanesinde olduğunu öğrendim, atladım gittim.

"İzmir'de bu olay infial yarattı. Bu konuyla ilgili mi geldiniz?" diye sordum. "Yok, efendim onun için gelmedim, o çok önemsiz bir olay" deyince aramızda tartışma yaşandı. "Niye önemsiz, niye olayı küçümsüyorsunuz?" dedim. Bir bağrışma, kıyamet koptu. O bana, "Sizin gibi gazeteci olmaz, ne biçim gazetecilik!" dedi. Ben de "Ona sizin gibi bakan olmaz!" dedim. Daha Ajans'a dönmeden basın danışmanı Naci Bey beni genel müdürlüğe şikayet etmiş. Anadolu Ajansı Genel Müdürü Atilla Onuk beni çok severdi. Aradı, olayı anlattım. "Üzerinde durma, çalışmana devam et" dedi. Bir süre sonra o hastaneye tekrar gittim. Çok dolaşan bir muhabirdim, her yere girip çıkardım. Dahiliye şefi, "Sağlık Bakanı Kemal Demir'le kavga eden gazeteci değil miydiniz?" dedi. Evet, dedim. "Biz o gün bakandan bazı şeyler koparmaya çalışıyorduk ama sizinle arasında tartışma çıkınca Bakan Bey bıraktı gitti, biz de hiçbir şey alamadık" dedi. Bu da haber, bunların hepsini yazdım.

Gazete Ege'de Her Zamanki Güler Yüzüyle

Ege Üniversitesi'nden güzel haberler çıkardım. Endokronoloji servisinde çift cinsiyetliler üzerinde çalıştım ama haber yapmadım. Bazen yapmak istemediğim haberler olurdu. Sonra başka bir arkadaşım benden izin alarak benim notlarımla haber yaptı ve Gazeteciler Cemiyeti'nden ödül aldı.

- Neden istemediniz?

Çok etkilenmiştim. O kadar üzüldüm ki kız görüntüsü altında çift cinsiyetli olanları görünce... Üniversitenin meteorolojisini ilk yazan bendim. Meteoroloji istasyonu olduğunu kimse bilmezdi. Bir dağın başına çıktık, depremleri kaydediyorlardı.

- Gazeteci sayısı da çok değildi…

Yeni Asır'ın çok zengin bir muhabir kadrosu vardı ve çok güçlüydüler. Güngör Mengi'ler, Erhan Ünver'ler, Saruhan Ayber'ler… Ege Üniversitesinin petrol arama gemisi vardı, başındaki hoca Erol İzdar ile aramız çok iyiydi. Bana diyordu ki, "Kadınları gemilerin ilk seferine almazlar, bu gelenek olmasa ilk seni bindireceğim bu gemiye." Erhan Ünver o konuda beni atlatmıştı. Sonradan atlatılan gazeteci olmadım. Atlattım ama atlamadım. Kadın gazeteci olarak ben ve Güler (Özkan) vardık. Güler, turizme bakıyordu. Daha önce çalışan bir Figen abla varmış, Yeni Asır'da. Türk Haberler Ajansı'nda Emel vardı, hemen ayrıldı gitti. Ticaret'te Şenay Düdek vardı.

"KENAN EVREN HABERİ ÖYLE GİRSEYDİ ANADOLU AJANSI YANARDI"

- Kadın gazeteci olmanın avantajı, dezavantajı olarak neler yaşadınız?

Devzavantajını yaşadım dersem yalan söylemiş olurum ama avantajını yaşadım. İlgi gösterirlerdi, sorduğun bir soruya istekle yanıt verirlerdi. Meslektaşlarla da aram çok iyiydi. Dayanışma çok iyiydi. Yalnız benim değil, diğer arkadaşların da... Enteresan anılarım var. Sıkıyönetim dönemiydi. Devlet Başkanı Kenan Evren bütün Ege'yi dolaşıyor, saatlerce konuşuyor ve noktası virgülüne veriyoruz. O gün Alaşehir'de çok uzun bir konuşma yapıyor. Takip eden arkadaştan telefonda haberi alıyorum, sayfalarca. Redaksiyonunu yaptım, teleks servisine gönderdim. Biraz sonra teleksteki arkadaş Zeki Irk, gülerek yukarı çıktı. "Bana öğleyin yemek ısmarla" dedi. "Niye?" dedim. "Ismarlamak zorundasın" dedi. Meğer redakte ederken Kenan Evren'in "Gözbebeğimiz Mehmetçik" sözünün üstünü çizmişim, "Gözbebeğimiz anarşistler" yazmışım. Zeki fark etmese kendi yanmamla kalmam Anadolu Ajansı yanardı. Zeki'ye bir öğlen değil, ömür boyu yemek ısmarlasam hakkını ödeyemem. O kadar ambale olmuşum ki devamlı Mehmetçik geçiyor, anarşist geçiyor, hepsi birbirine karışmış. Teleksçiler verdiğimiz haberi diziyordu. Çok profesyoneldiler, canavar gibiydiler, çok dikkatliydiler. Halbuki hiçbir sorumluluğu yok, fark etmeyebilir. Ajans'a başladığımda ilk kadındım. Özdemir Hazar haber müdürü, Önder Sümer istihbarat şefi. Zeynel Kozanoğlu, Türkmen Parlak, bunlar hep İzmir basınında isim yapmış gazetecilerdi. Kaliteli, eğitimli insanlardı. Beni koruyup kollarlardı.

- Usta - çırak ilişkisi vardı yani…

Tabii, çok önemliydi ve çok şey öğrenmişimdir. En genç yöneticiydim. 29 yaşında bölge müdürüne vekâlet ettim sekiz ay kadar. Genel Müdür Atilla Onuk, İzmir'e çok sık gelirdi. Ajans'a kaşeli başlamıştım, altı ay oldu, kadrom gelmiyor. Atila Onuk'tan randevu aldım, Ankara'ya gittim. 21 yaşındayım. Çok cesurdum. O zamanlar genel müdürün kapısından geçemezsin. "Buraya beni Ajans'a alın demeye gelmedim, alacak mısınız almayacak mısınız, onu öğrenmeye geldim" dedim. Bu tavrım çok hoşuna gitmiş. Sonra hep beni korudu kolladı. Kadrom geldi. Sonra bu formülü Ajans'a giren arkadaşlara önerdim. Hatta sonra bölge müdürü olan Mehmet Tunalı'ya da aynı öneride bulunmuştum, uyguladı ve girdi kadroya. Bir de eşimin tutumu nedeniyle hep kollarlardı beni. Eşim pek gazetecilik yapmamı istemediği için biraz sıkıntılı çalışmalar yaşadım. Gece belediye meclisi, sanayi odası, ticaret odası meclis toplantılarını takip ederdim. Gece eşimi ararlardı, merak etme şu saatte gelecek, diye. 15 günde bir gece nöbeti gelirdi. İzmir Kız Lisesi'nin yandığı gece nöbetçiydim. Saat on bir civarıydı, sakindi ortalık, eve gittim. Teleksçi arkadaş Şeref nöbetçiydi, gece on ikide kapanıyordu Ajans, Ankara kapatıyordu. Şeref de kapatmış, troleybüsle Güzelyalı'ya evine giderken bakmış Kız Lisesi yanıyor. Nöbetçi benim, haber benim sorumluluğumda. Dönüyor, Ajans'ı açıyor, Ankara'yı uyarıyor, haberi TRT'den alıp benim adıma yazıp Ankara'ya geçiyor. Sabah geldim hiçbir şeyden haberim yok. Masamda bir not, olayı anlatmış. Dostluk ilişkisi çok önemlidir gazetecilikte. Bu güzellikleri hep yaşadım.

HAFTA SONU HABER SIKINTISIYLA GELEN MANŞET

- 1970'li, '80'li yıllarda nelere tanık oldunuz?

Üniversitedeki olayların hepsine tanık oldum. Yüksek Öğretmen Okulunda bir genci pencereden attıklarını hatırlıyorum. Ben de koşup gitmiştim. Çok ataktım. Hâlbuki polis muhabiri değildim. Bir defasında Çiğli'de Tariş olayının ortasında kaldık. Ajans'a sonradan telsiz geldi. Daha önce telefonla istihbarat alıyorduk. Telsiz olunca polisiye olayları izlemek konusunda işimiz biraz daha kolaylaştı. İntihar yazmak yasaktı ama mesela. Trafik kazalarında da ölümlü olanları yazardık. Çok kısıtlamalar vardı. Ekspres'teyken Yener Özkesen polis - adliye muhabiriydi, bir olay olduğunda peşine takılıp giderdim.

- İzmir basınının sesini Başkent duyuyor muydu?

Tabii. Ajans Genel Müdürü Atilla Onuk beni o kadar methetmiş ki foto-muhabiri İlhan Kuyucu bir gün İzmir'e gelmiş, Ajans'a uğradı. "Sizi görmeye geldim. Atilla Onuk o kadar methetti ki haberciliğinizi, sizi merak ettim" demişti. İzmir'den çok haber sokardık ulusal baskıya. Bir pazar günüydü. Hiç iş yok. O kadar sakin bir gün ki ne yapayım diye düşünürken halk sağlığı kürsüsünden bir hocaya ulaştım evinden. Samimi bir şekilde söyledim, "Çok haber sıkıntısı çekiyoruz. Bize bir şeyler söyleyin de haber yapalım ama biraz magazin türü olsun, hafta sonu hafif bir haber olsun" dedim. "Havalar çok sıcak, bu havada kimse çok çalışmasın diye yaz" dedi. Usturuplu bir şekilde yazdım. Ertesi gün Hürriyet'te, Milliyet'te, Yeni Asır'da manşet oldu haber: "Fazla çalışmayın!" Anadolu Ajansı İzmir Bürosu'nun tarihinde ilk kez bana yurt dışı görevi çıktı, Pakistan seçimlerine göndermek istediler. Zülfikar Ali Butto'nun kazandığı seçim. Eşim izin vermediği için gidemedim. Sonra İngiltere'ye bir görev çıkardılar, ona da izin vermedi.

- 1990'da emekli olduktan sonra nasıl devam ettiniz?

Hürriyet'te Orhan İlhan bölge masasındaydı, beni çağırdı. Ardından Gazete Ege'de çalıştım. Yeni Asır'ın televizyonu Yeni TV'ye geçtim. Oradan da Kanal 1'e. Yeni Asır ile Kanal 1 arasında kararsız kalmıştım. Bütün çalıştığım kurumlarda çok mutlu oldum, bir tek Kanal 1'de hiç mutlu olmadım. İlk ekip, ben gittim diye istifa etti. Ekibimle geldiğimi söylediler, hâlbuki ekibim filan yoktu, tek başıma gitmiştim.

Ümran Baradan ile Röportaj

"Gazetecilerin eksikli kalmasını hiç istemezdim"

"Basın toplantılarına gitmeden mutlaka soru hazırlardım. Çünkü en kızdığım şey, basın toplantısının sonunda "Sorunuz var mı?" dendiğinde arkadaşlardan hiçbirinin soru sormaması. Hazırlıksız gelirlerdi. Bunu bildiğim için mutlaka soru hazırlar öyle giderdim. Gazetecilerin eksikli kalmasını hiç istemezdim. Kendime bunu görev edinmiştim. Hiç soru sormadan kalkılınca kendime yediremiyordum. Gazetecilik sadece 'Orada söylenenleri not al, çık' değil ki. Mesela Vitali Hakko'nun bir basın toplantısına gitmiştim. Vakko'da yapılıyor. Yerli ve yabancı mankenler var. Hakko'ya dedim ki 'Bizim çok güzel mankenlerimiz var, niçin yabancı mankenleri tercih ediyorsunuz?' Bu, Türk mankenlerin o kadar hoşuna gitti ki basın toplantısından sonra hepsi bana teşekkür etti. 'Hiçbir eksiğimiz yok, onlar kadar güzel yürüyoruz, ürünü onlar kadar güzel taşıyoruz' dediler. Hakko çok tatmin edici bir cevap veremedi, o devir için yeteri kadar Türk manken olmadığını, açığı yabancı mankenlerle kapattıklarını söylemişti."

İGC Genel Sekreteri iken, İGC Başkanı İsmail Sivri ile

Kısa süre Sky TV'de ve İzmir TV'de de çalıştım. Yeni TV'ye geri döndüm. Çok keyifli çalıştım orada.

- Yerel televizyonlar nasıldı?

Yeni oluşumlardı ama izleyici kitlesi bulmuştu. İnternet de yoktu üstelik. Haberlerimizi atv'ye de veriyorduk, sabah haberlerinde mutlaka yer alıyor. Sınırlı imkanlarla iyi haberler çıkarabiliyorduk. Kamera ve kaset sıkıntısı yaşıyorduk. İstanbul'a kaset gönderiyorduk, geri gelmiyordu. Arkadaşlıklar iyiydi. Zaten gençlerle çalışmaktan her zaman keyif aldım. Gençlerden de çok şey öğrendim. Onların dinamizmi bana geçerdi.

SORULARI TİTO'NUN CEBİNE KOYDU

- Usta çırak ilişkisiyle yetişmişsiniz. Siz gençlere neler aktarırdınız?

Ciddi bir izlenim bırakmalarını önerirdim. O zaman karşınızdaki insanın size olan güveni artıyor. Laubali olmaktan hiç hoşlanmazdım. Samimi olun ama asla laubali olmayın, derdim. Gazeteci olarak açığınızı belli etmeyin, bilgisizliğinizi örtmeye çalışın. İnsan her şeyi bilemez ama onu sorduğunuz sorularla ve samimi davranarak dengeleyebilirsiniz. Mesleğe yeni başladığımda Tütün İhracatçıları Birliği Başkanı Haydar Aryal vardı. Yeni yeni öğreniyorum ekonomi piyasasını. Haydar Bey'e bir soru sordum. Bilmediğimi ima eden bir ifade kullandı. Dedim ki "Bir insanın her şeyi bilebilmesi mümkün değil. Bu konuları yeni öğreniyorum, yardımcı olursanız ben de kendimi kısa sürede geliştireceğim." Bu çok hoşuna gitti. Haydar Aryal biraz sert yapılı bir adamdı. Sonra daha açıklayıcı bilgiler vermeye başladı, bilmediğim şeyi daha rahat sorabilir hale geldim. Ciddi olacaksın ama samimiyet de kuracaksın, kendini iyi ifade edeceksin. Bilmez, bilmediğini de bilmez tavrını takınmayacaksın. Yugoslavya Devlet Başkanı Tito, CENTO (Central Treaty Organization-Merkezi Antlaşma Teşkilatı) toplantısı için İzmir'e gelmişti. Türkiye, İran, Irak, Pakistan ve Birleşik Krallık'tan oluşan bir örgüttü. İran Şahı ve Dışişleri Bakanı Çağlayangil İzmir'deler. Ben yine Çağlayangil'i arayıp özel haber almıştım. Tito'dan da haber almak istiyorum ama dil sorunum var. Çağlayangil'e rica ettim; ne sorabiliriz, nasıl sorabiliriz? Birkaç soru yazdı bana. Bunu Tito'nun basın danışmanına ya da kendisine ver, dedi. Büyük Efes Oteli'nde asansörden indi Tito, yanaştım, korumalar huzursuz oldu ama Çağlayangil devreye girdi ve soruları Tito'nun cebine koydum. Tito'yu Özden (Ünver) takip ediyordu. Cevaplar gelince haberi Özden değerlendirdi. CENTO toplantısıyla ilgili bir haberdi. Fotoğrafımız yok ama ne yazık ki. Ayrıca genç meslektaşlarımın mutlaka haberin flaşını bilmeleri lazım. Haberin can alıcı noktasını en sona yazan çok kişiyle karşılaştım. Haber yazmasını öğrenemeyen gençler de oldu.

- Foto muhabiri de azdı galiba…

Yoktu ki ajansta. Yeni Asır'da Mehmet Ali Okumuş, Gazanfer Karpat ve Mehmet Ali Varış; Tercüman'da Erdal Yöndem, Milliyet'te de Abdi Uçar vardı. Bizde (Ajans'ta) sonra Celal (Yılmaz) başladı, '80'lerde. Bölgeden haber alırken çok zorlanırdık. Bölge muhabiri filmi otobüse veriyor, sen burada telefon başında otobüs takip ediyorsun. Bazen film kayboluyor. Cinayet olmuş ama film yok. Şimdi her şey ne kadar rahat... Biz çok çaba harcardık.

- Tam olarak ne zaman ayrıldınız meslekten?

2002'de bitirdim. 2000'de Yeni Asır'da krizi olmuştu, eşimden de yeni ayrılmıştım. 2000-2002 arası İstanbul'da halkla ilişkiler yaptım. Onu da hiç sevmedim. Firmanın halkla ilişkileriyle ilişki kuruyorsun; bu haberi şu gazetede şu sütunda kullanmanızı istiyorum, diyor. Haber de ürünün tanıtımı... Onun için çok önemli ama senin için değil. Gazetecilikten geldiğim için buna müthiş sinirleniyorum. Bunun nasıl manşet olmasını istiyorsunuz bir ulusal gazetede!

- Mesleğinizi çok severek yapmışsınız. En başından beri, üniversiteye girerken de hedefiniz de gazetecilik miydi?

Okula bilinçli girdim. Ablam İngilizce öğretmeni, onun etkisiyle İngilizce öğretmeni de olmak istiyordum. Buca Eğitim Enstitüsü'nü kazandım fakat lisede tek dersten kaldığım için mülakatına giremedim. Sonra Basın Yayına gittim. Gazeteci olmayı istiyordum. Çok severek çalıştım gazeteci olarak. Yalnız bir dönem, evliliğim nedeniyle, evdeki bu baskı nedeniyle iş hayatındaki stresi kaldıramayacağım dedim. Osman Kibar'a gittim, bana belediyede iş verir misiniz dedim. Git yarın Karşıyaka Belediyesi'nde başla dedi. Ertesi gün gittim. Su tahakkuk servisine başladım. Hiç tarzım olmayan bir iş. Su tahakkuku yapıyorsun. Günde onlarca dosya işliyordum. Bir ay zor dayandım.

Sonra Ajans'ta kadın muhabir arandığını duydum. Türkmen Parlak haber vermişti. İyi ki gazetecilikten kopmamışım.

Sene 2022 ve Semra Saygı

"Ama sizi çok sevdim…"

"İzmir TV'de çalışırken Özgür Uzun diye bir muhabir vardı. Özgür'den çok güzel haberler geliyor. Kalemi de çok iyi. Onu teşvik etmeye, pek çok işe göndermeye başladım, hep de iyi sonuç alıyorum. Bir süre sonra ayrılacağım İzmir TV'den. Odamdayım, bir gün kapıyı çaldı, geldi. 'Size bir şey söylemek istiyorum. Ben insanları hiç sevmem, hele yöneticileri hiç sevmem çünkü erk onların elindedir, insana çok kötü şeyler yaşatırlar, acısını çok yaşadım. Ama sizi çok sevdim' dedi. Bunu hiç unutmuyorum. 'İnsanları sevmemeni asla kabul edemem' dedim. Özgür'le hep haberleştik. Ama sonra numarasını kaybettim. Her yerde arıyorum, bulamadım."

Lâl
TALAY
Gazeteci

Melih Cevdet Anday'ın dizelerinde geçtiği gibi "Simitçi, kahveci, gazozcu" derken, İzmir'de olduğumuzu unutmuyor ve gevrek diyoruz. Gevrek, kahve, gazoz İzmir'i anlatan kelimeler arasında önemli yere sahip ve vapurun serinliğinde ferahlık hissi veren bir nostaljiyi canlandırıyor.

Körfez Vapuru Yandan Çarklı

Gevreği, gazozu, kahvesi ve vapuru ile bir arada İzmir turu yapmadıysanız çok şey kaybetmişsiniz demektir. Körfezin hangi köşesine giderse gitsin vapura bindiniz ve gevreğinizi martılarla paylaşıp indiğinizde, sabah kahvenizi yudumlayıp, akşam içinizi serinletecek gazozun enerjisiyle vapurda günü noktaladığınızda enerjinizi tazeleyip İzmir'i doyasıya solumuş sayılırsınız… Melih Cevdet Anday İstanbul için yazmış bu şiiri. Şarkılara bile konu olmuş şiiri İzmir ile yaşayalım bu yazıda..

Şinanay

Ada vapuru yandan çarklı
Bayraklar donanmış cafcaflı
Simitçi kahveci gazozcu
Şinanay da şinanay

Müslümanı Yahudisi urumu
İsporcusu ihtiyarı veremi
Kiminin saçı uçar, kiminin eteği
Şinanay da şinanay

Estirir de Ada yeli estirir
Seni sevindirir beni küstürür
Lüküs kamarada kimler oturur
Şinanay da şinanay

Fotoğraf: Aykut Fırat

Fotoğraf: Mustafa Çetinkaya

İzmir'de çok uzun ve yerleşmiş kültürü olan gevrek, gazoz, kahve ve Kordon'da vapur sefası da İzmirlilerin bu dizeleri kendilerine uygulamış hali gibi. Karşıyaka'dan vapura binelim ve Kemaraltı'na yola çıkalım. İskeleden sıcak sıcak iki gevrek alıp vapura bindiğinizde martılarla paylaşmayı sakın unutmayın. İzmir'in martıları balıktan çok gevrek yer çünkü…

SİMİT DEĞİL GEVREK

"İzmirliler simide gevrek der" yanılgısını hemen düzeltelim. Gevrek ve simit farklı şeylerdir. Yaklaşık 430-450 yıl önce Kırım Savaşı'ndan İzmir'e sığınan Kırım Tatar Türkleri kente gelince fırınlarında simit pişirmişler. Simidi İzmirliler sevmemiş çünkü İzmirli ekmeği de çıtır tüketmeyi seviyormuş. Çıtır hale gelince sevileceğini düşünüp İzmir'in mis gibi Sultani üzüm pekmezi dolu kazana atılan bu hamur işi sıcak pekmezli sudan çıkınca susama batırılıp fırınlanmış. İyice kızaran ve artık gevrek haline gelen bu ürün kesinlikle simit değildir. Bu yüzden de onlarca yıldır gevrek olarak adını almış. Gevreğin hamuru da nohut mayası ile tutulduğu için simitten yapım tekniği olarak da ayrılır.

KIRK YILLIK HATIR

Kemeraltı'ndan başlayarak Kordon'a uzanan bir yürüyüş yapalım. Hisarönü'nün hemen yanında bulunan rengarenk kahveciler sokağında bize Kıbrıs'tan gelen kumda pişmiş Türk kahvesinin keyfi, anlatılmaz yaşanır. Osmanlı şerbetleri ile servis edilen bu kahve yavaş yavaş piştiği için tadı daha bir güzel oluyor. Ayrıca kahvesini bol köpüklü sevenler için ideal. Kahvenizi yudumlarken Kemeraltı kalabalığını ve telaşını uzaktan izleyip kendinizi o akışta sakin bir noktada buluyorsunuz. Türk kahvesinin 500 yıllık bir öyküsü var. Kahve tarihimizde İzmir'in önemli bir yeri bulunuyor. Çünkü kahve İzmir Limanı'ndan, Türkiye'nin dört yanına deve kervanları ile dağılmış. Birçok ülkenin tarihinden bile daha uzun bir kahve kültürümüz var bizim. Aradan geçen sürede evrilmiş ama tadından bir şey kaybetmemiş, tam tersine yeni lezzetler kazanmış ve tüm dünyaca tanınan, bize özgü bir değer haline gelmiş. Osmanlı coğrafyasına 16. Yüzyıl'ın ortalarında Habeşistan'dan ulaşan kahve, buradan dünyanın dört bir yanına yayılmış. Gittiği her köşede, o diyara ait kültürün içinde kendi dünyasını oluşturmuş. İzmir'de kahvenin farklı pişirildiği geleneksel dükkânlar çok ilgi görüyor. Bir yandan da 3'üncü dalga kahveciler açılıyor. Yani kentin kahveyle sıkı bir bağı var. Dünyada kahvenin hayatı hızlandırdığına inanılırken, Türkiye'de kahvenin daha çok hayatın süratini kesen bir mola olduğunu düşünenler çoğunlukta. İnsanların ev ve işyeri dışında zamanlarının büyük kısmını geçirdikleri alanlara yenisini ekleyen kahve mekânları birçok sosyolog tarafından 'Third Space' (insanların iş ve ev arasında geçen hayatlarında uğrak bir 3'üncü mekâna sahip olması) teorisinin can bulmuş hali olarak tanımlanıyor.

Fotoğraf: Nazif Can Avcı

Kahve yalnızken ya çalışma ortamında ya da evde kısa molaların aracı olurken, dostla içilen kahveler biraz daha uzun molaların aracı haline dönüşüyor. Kahve, Güney ve Orta Amerika, Afrika başta olmak üzere Karayipler ve Asya gibi yaklaşık 80 ülkede yetişmektedir. Yetiştiği alana baktığımızda yüzlerce kahve çeşidi olduğunu düşünebiliriz. Fakat tümü dört ana çekirdeğin varyasyonlarıdır. Arabica, Robusta, Liberica ve Excelsa kahvenin başlıca dört çekirdeklerini oluşturmaktadır.

Türk kahvesinin de, Güney Amerika'dan gelen filtre kahvenin de çekirdeğinin kökeni olan Arabica, üçüncü dalga kahve kültürü ile daha da yaygınlaşarak evimize kadar girmiştir. Kahve çeşitleri arasında en yoğun üretilen ve kalitesi için tercih edilen çekirdek tipidir. Guatemala gibi bazı tip kahvelerde Arabica ve Robusta gibi farklı çekirdeklerin harmanlanarak bir karışım hazırlandığının örnekleri de oldukça yaygın.

Alsancak, Karşıyaka gibi semtlerde yeni nesil kahveyi tadarken, Kemeraltı ve Karşıyaka Çarşı, Bornova merkezde klasik Türk kahvesini damla sakızlı, karanfilli gibi onlarca aroma ile yudumlayabilirsiniz.

BALONCUKLU GAZOZLAR

Kahvemizi içtikten sonra deniz havasıyla yavaşça Kıbrıs Şehitleri Caddesi'ne doğru yürüyelim. Kıbrıs Şehitleri'nin arka sokaklarında birçok tarihi ve ünlü gevrek fırınına rastlıyoruz. Burada fırından yeni çıkmış sıcacık ve çıtır gevreğimizi aldıktan sonra 1484 Sokak'ta yer alan gazozcuya geliyoruz.

Gazoz, Türkiye genelinde yerel markalarla her köşede popüler olsa da İzmir'de oldukça eskiye dayanan bir kültüre sahip.

Çeşmeli Hasan ve İsa Bey Bağları'ndan bildiğimiz İsa Güner aslında İzmir'in en eski ve bilinen gazozcuları arasında geliyor.

Bu gazozcuda da Türkiye'nin 20 yöresinden 40 farklı çeşit gazoz bulunuyormuş. Ayrıca cıvıl cıvıl bir eskici olan bu mekandan beğendiğimiz gazozu kaptığımız gibi sıcak gevreğimiz ile beraber Alsancak Vapur İskelesi'nin yolunu tutuyoruz. İzmir imbatının tatlı esintisiyle birlikte elimizde gazozumuz ve gevreğimiz, Kordon'un sefasını vapurun üst katında açık havada çıkarmak ve günü sonlandırmak için daha güzel ne olabilir ki?
Yenilenmiş, tazelenmiş halde körfez turunuzu da tamamlayıp, anılarınıza bu güzellikleri de kaydedip, İzmir'in her yerine gidebilirsiniz artık.

Nurhayat
TALAY
Gazeteci

Pek çok kültürden etkilenerek göç mutfağını oluşturan şehrimizin tatlı dünyası da hayli zengin. Sütlü, şerbetli hatta etli tatlılar şeker, pekmez ve balla oluşturuluyor. Bir liman şehri olan İzmir bu sayede şeker ile ilk tanışan yerlerden birisi olmuş ve bunu da mutfağına yansıtmıştır.

Bir Tatlı Huzur

İzmir başta olmak üzere göç mutfağı ile renklenen Ege Bölgesi lezzetleri arasında tatlılarının yeri ayrıdır. Birçok tatlıya sahip olan Ege'nin antik çağdan başlayan tatlı kültürü Selçuklular döneminde İzmir, Aydın, Manisa ve Muğla'dan hüküm süren Aydınoğulları Beyliği ile şerbetler, hamurlu ve sütlü tatlılarla çeşitlenmiş, Osmanlı döneminde tatlı konusunda zirve yaparken, imparatorluğun son zamanlarında Levantenler, Yahudiler, Rumlar, Ermeniler, Boşnaklar, Arnavutlar ve Tatarlar ile iyice zenginleşmiştir.

"Tatlı" her dilde, son derece olumlu anlamlar taşır, haz ve mutluluk çağrışımı yapar, sevgiyle ve mutlulukla özdeşleştirilir. Tatlı kutlamaların en önemli yiyeceğidir. Tatlıların ana malzemesi günümüzde şeker olmakla birlikte bal ve pekmez, meyveler şeker öncesi ve şekere ulaşılamayan durumların ana malzemeleri olmuştur. Tarihte hangi mutfak kültürüne bakılırsa bakılsın, Anadolu tatlıcılığının bir dönüm noktası olduğu görülür. Bu toprakların en eski sakinleri, Batı uygarlığında tatlıcılığın öncüleri olarak anılırlar. Orta Asya Türklerinin bugün var olan mutfak alışkınlıklarına bakıldığında tatlı işiyle ilgili ipucuna pek rastlanmaz. Anlaşıldığına göre, atalarımız tatlıyı sadece meyve bal ile tanıyorlardı. Anadolu'ya göçle birlikte, bu toprakların köklü bir geleneği olan tatlıcılığın çabucak benimsendiği ve bu kültüre sahip çıkıldığını görürüz. Selçuklu döneminde özellikle balla tatlandırılan şerbetler günümüze kadar uzanan çok zengin bir kültür mirasıdır.

Osmanlı döneminde Türkler, Orta Doğu'nun köklü tatlı kültürü ile Avrupa ortalarına kadar uzanan bölgedeki halkların tatlıcılık kültürünü adeta kaynaştırma görevini üstlenmiş gibidir. Türkler sayesinde, bugün sayısız devletin farklı mutfak gelenekleri bir potada erimiş, Doğu'nun ve Batı'nın çeşitli tatlıları imparatorluğun merkezi İstanbul'da yeniden ve çok daha incelmiş bir biçimde ortaya çıkmıştır. İzmir ise tatlıların göçlerle zenginleştiği kendine özgü bir kültürü ortaya çıkardığı liman şehir olmuş ve bugün birçok tatlıyı dünya mutfak kültürüne armağan edecek hale gelmiştir.

EN ESKİSİ SÜTLAÇ

Süt bir bebeğin ilk tanıştığı yiyecektir. Belki de bu yüzden sütlü tatlılar da tatlı kültürünün ilk ürünleri olmuştur. Tarihte bilinen ilk tatlılar sütlüdür. Şerbetli tatlılar bunları takip eder. Türk mutfak kültüründe belki de en çok bilinen ve sevileni sütlaçtır. Divan-ü Lügat-it Türk'te 'Uwa' isminde bir tatlıdan bahsedilir. Tarifi, "Pirinç pişirildikten sonra, soğuk suya konur; sonra suyu süzülerek içerisine şeker atılır, soğukluk olmak üzere yenir." şeklinde verilmiştir. Sütlaç yani, "Sütlü aş" her yörede aynı yapılır, bazen fırınlanarak üzeri kızartılır. Sütlaça ıtır ya da yöredeki ismiyle "Gülyağı" yaprakları konularak gül aroması katılması ise İzmir ve çevresine ait bir dokunuştur sanırım. Sütlaç, "sütlü aş" veya "sütlü pirinç" adlarıyla ilk olarak 15. Yüzyıl'da tıbbi kitaplarda ve Kaygusuz Abdal'ın şiirlerinde geçer. İtalyan mutfağına da giren sütlaç, Papa V. Pius'ın 1570'de verdiği bir ziyafetin üçüncü yemeği olarak, "üzerine şeker ve tarçın serpilmiş Türk usulü sütlü pirinç" diye sunuldu. Türkiye'de de sütlaç, saray sofralarında yer alan saygın bir tatlıydı. İngiliz elçi Lord John Finch, Edirne Sarayı'nda IV. Mehmet'in huzuruna çıktıktan sonra sadrazam tarafından verilen ziyafette gene sütlaç vardı.

Muhallebi de Türk mutfak kültürünün en önemli yiyecekleri arasında özel bir yere sahiptir. Saray mutfağında hem sade hem de Romalılar döneminden beri bilinen ama günümüzde sadece Türkiye'de hala çok sevilen tavukgöğsü olarak hazırlanan bir tatlıydı. İsmini meşhur bir Abbasi aristokratından alan muhallebi, ilk zamanlarda etli, pirinçli, ballı ve safranlı bir yemekti. Sonraları et koymak, isteğe bağlı olmaya başladı. Fatih Sultan Mehmet, tavukgöğsü türü seviyordu; onun muhallebisi her zaman, süt ve pirinç ununa ilaveten tavuk etiyle yapılırdı. 15. Yüzyıl Osmanlı hekimi Şirvani'nin kitabında, biri etli biri etsiz iki tarif bulunur; etsiz olan pişirilip sahanlara konulduktan sonra biraz tereyağı, gülsuyu ve pudra şekeri dökülüyor. Osmanlı saraylarında bayramlar ve elçi ziyafetleri için yapılan gözde tatlılar arasında muhallebi yer alıyordu. Bir süre sonra muhallebi, sokaklarda, mesirelerde ve hamamlarda satılmaya başlandı. Sokakta satılan muhallebinin üzerine gülsuyu ve pudra şekerinden başka bal veya pekmez de gezdirilirdi. Batılı gezginler, kendi mutfaklarında 'blanc mange' adıyla yapılan muhallebi benzeri tatlıları bildiklerinden, Türkiye'de yapılan bu farklı türü de çok beğendiler. 19. Yüzyıl sonuna ait bir İngilizce yemek kitabında "Ramazan Pastası" adıyla üzerine gülsuyu veya yasemin suyu dökülen, "Türk Usulü" bir muhallebi tarifi bulunur. Kazandibi ise sütlü tatlıların en önemli aktörlerindendir. "Sütlü muhallebi ve tavuk göğsünün tencere dibini de sıyırıcılar ile sıyırarak kırmızı tarafları üste gelmek üzere muntazaman

tabaklarla tevzi ederler ki buna da kazgan dibi tesmiye ederler" diyerek, kazandibinden ilk bahseden Mahmud Nedim'dir. III. Selim döneminde yazan Ahmed Cavid, "Çömlek ve tencere dibine yapışan pilav ve diğer yemekler lezzetli olur. Hane sahibine kısmet olmayıp hizmetçiler mideye indirirler." diyordu. İstanbul'un muhallebicileri, bu lezzetin değerini bilip hizmetçilere bırakmadılar ve Osmanlı mutfağına, en nefis tatlılardan biri olan kazandibiyi kazandırdılar.

ŞERBET İLE

Bal ile hazırlanan hamurlu tatlılar şekere ulaşımın kolaylaşması ile yerini şerbetli tatlılara bıraktı. Şerbetli tatlılar arasında Türkiye genelinde yapılan baklava İzmir'de fıstık ya da ceviz yerine daha bol olan badem ile yapılırdı. Yahudi göçü ile bunun İspanya'dan geldiği iddia edilse de İzmir'in en ücra köylerinde bile düğünlerde bademli baklava ikram edildiğini görüyoruz. Balkanlar'dan gelen revani ile Ortadoğu'yu yakıp yıkan savaşlardan kaçıp İzmir'e yerleşenlerin getirdiği Halep tatlısı İzmir'de birleşip Şambali'yi ortaya çıkarmıştır. En bilinen şerbetli tatlı aynı zamanda bir sokak lezzeti olan şambalidir. Şambali tam bir göç mutfağı ürünüdür. Zorlu savaş yıllarında yağ, yumurta ve un olmadan yapılan bu tatlı göç mutfağının tüm özelliklerini de içinde barındırır. Bugün İzmir'de her köşe başında ucuz, yapımı kolay ve ticari olarak satması elverişli bir tatlı olduğu için bulunur. Lokma tatlısı tüm Türkiye'de yaygın iken bu tatlının Selçuklular'dan bugüne kadar aynı tarifle sadece İzmir'de ulaşabilmesi dikkat çekicidir. Saray lokması ile şekli ve pişirme tekniği farklı olan İzmir lokması ortası delikli ve iridir. Üzerine şerbet dökülerek, tatlı olarak tüketilmesi yanında tuzlu olarak da pişi gibi tüketilir.

BARDACIKTAN TATLI

İncir uyutması en sevilen tatlılardan biri olan incir uyutması şifalı, lezzetli ve yapılması kolay bir tatlıdır. Kuru incir ve süt ile yapılan iki malzemeli tatlı, sütün incir ile fermente edilmiş halidir. Hem evlerde hem restoranlarda bu tatlıyı kolayca bulabilirsiniz. İzmir'in en gözde tatlılardan biri Kurbukinya tatlısıdır. Adını küçük ama çok lezzetli bir bardacık türünden alır. Halen bu tatlı evlerde çokça yapılsa da Basmane ve Kemeraltı Semtleri'ndeki esnaf pastanelerinde de bulunuyor. İnce açılmış baklava hamurundan yufkanın rulo yapılıp iki parmak kesilerek kızgın yağda pişirilip üzerine şerbet dökülmesi ile yapılır. Hem lezzetli hem de maliyeti çok düşüktür. Samsades tatlısı Seferihisar'a özgü bir tatlıdır. Ege Adaları'nın birçoğunda da bulabileceğiniz tatlı artık sadece evlerde yapılıyor. İnce açılmış yufkadan muska böreği şeklinde hazırlanan tatlı çok lezzetlidir. Muskaların içine lor peyniri, şeker ve tarçın konulur kızartılarak hazırlanır ve üzerine şerbet ya da toz şeker serpilerek servis edilir. Artan iç malzemesi servis tabağının ortasına da konur isteyen batırarak yer.

DÜNYADA TEK

Gerdan tatlısı, İzmir ve çevresinin Selçuklu ve Osmanlı izleri taşıyan, üstelik kırmızı etle yapılan tek tatlısıdır. Dünya üzerinde kırmızı etle tatlı yapılan başka bir kültür olmadığı iddia edildiğine göre, bu tatlı İzmirli'dir. Girit, Midilli gibi Ege Adaları'nın bazılarında da bilinen bu tatlı, kuzu gerdan etinin iyice haşlanıp didiklenmesi, kuru meyve ve fındık, fıstık, badem, ceviz gibi kuru yemişlerin, tarçın, damla sakızı, gül suyu ile lezzetlendirilmesi ile yapılır. Gerdan etinin tatlının içinde apayrı bir hale gelmesi nedeniyle

gastronomi uzmanlarının üzerinde en çok durduğu ancak restoranların menülerine girememiş, sadece kurban bayramında evlerde yapılan bir tatlı olarak yerini korur.

ŞEKER İŞİ

Çeşme başta olmak üzere yarımada genelinde düğün, nişan, kız isteme gibi özel günlerin vazgeçilmez tatlısı "şeker işi"dir. Gümüş ya da aynalı tepsiler içinde bohçalarla birlikte götürülen şeker işi artık sadece evlerde geleneksel olarak sürüyor. Bu lezzetli ve güzel tatlı ne yazık ki bol malzemeli olması nedeniyle ticari üretime katılamamış. İrmik, tereyağı, küllü su ile hazırlanan hamurun içine fırınlanmamış taze bademlerin toz haline getirilip pudra şekeri ile hazırlanan iç harcı poğaça gibi hamurun içine yerleştirilir ve ay şeklinde pişirilir. Fırından çıkıp soğuyunca üzerine gül suyu ve tarçın ve arzu edilirse pudra şekeri serpilir. Değişik tarifleri olan bu tatlı Girit göçmenleri tarafından içine kuru üzüm ve portakal suyu konularak yapılırken, genelde zeytinyağı ve küllü suyla aynı kurabiyeyi içine limon ya da portakal kabuğu rendesi koyarak yapılır. Bir çeşit babaanne kurabiyesidir ve uzun kış gecelerinde akşam ziyaretlerinde mutlaka yerini alır. Girit kurabiyesi günümüzde birçok pastanede yapılırken artık içine zeytinyağı yerine bitkisel yağlar, sentetik kabartıcılar konulması nedeniyle lezzeti farklı hale gelmiştir. Un kurabiyesi Kavala kurabiyesinin malzemesiz hali gibidir. Badem, ceviz gibi kuru yemişlerin çıkarılması ile hazırlanan az malzemeli ama yüksek lezzetli tatlısı da mütevazı göç mutfağının bir ürünüdür.

SU MUHALLEBİSİ

Süt helvası da denilen kaymaçina aslında Balkan asıllı bir tatlıdır ve göçlerle Ege Bölgesi'ne ulaşmıştır. Süt, un ve şeker ile hazırlanan muhallebinin fırınlanarak üzerinin kızartılması ile pişen bu tatlı hem hafif hem lezzetli hem de çok az maliyetlidir. Osmanlı sarayının peltesi, Selçuklu'nun zerdesi ile ara bir yerde olan paluze ve yılın her ayı her türlü meyve ile nişastanın az şekerle buluşması ile yapılır. Bu tatlı, ceviz ve yer fıstığı ile de zenginleştirilir. Itır, gül suyu gibi aromatik bitkilerle lezzetlendirilir. Tüm Ege Bölgesi'nde düğünlerin, tüm yemeklerin vaz geçilmez tatlısı olan su muhallebisi yakın zamana kadar sokak lezzeti olarak yer alırken günümüzde daha çok evlerde ve bazı pastanelerde sürüyor. İzmir'de su muhallebisi pudra şekeri yerine üzerine pekmez dökülerek daha çok sevilir.

Ülkemizin tek kadın kanun yapım ustası olan Burçin Bayar Babaoğlu şimdi de geri dönüşümden ürettiği enstrümanlarla dikkat çekiyor. Kurabiye kutusundan mandolin, baklava tepsisinden yaylı çalgı yapmak gibi maharetler sergileyen sanatçı, fark yaratmayı sürdürüyor.

Kutulele

Ülkemizin tek kadın kanun yapım ustası Burçin Bayar Babaoğlu, bir yandan kanun imal ediyor bir yandan da geri dönüştürülebilen malzemelerden enstrümanlar üretiyor. Tavladan klasik gitar, takı kutusundan ukulele, cıvata ve gazoz kapaklarından mandoline aparat, baklava tepsisinden yaylı çalgı gibi enstrümanlar üreten Babaoğlu, bu uğraşıyla fark yaratıyor. Burçin Bayar Babaoğlu, Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuarı Çalgı Yapım Bölümü'nden mezun.

Kendisini, "Türkü okuyan ve söyleyen bir ailenin kızıyım" diye tanımlıyor. Her zaman şarkıcı olmak gibi bir hayali vardı. Lise yıllarıyla birlikte başlayan bu düşü onu konservatuvara hazırlık sürecine taşıdı. Konservatuvarı üçüncü denemesinde, bir arkadaşının yönlendirmesiyle çalgı yapım bölümünün sınavına girdi ve artık yerini bulmuştu. "Marangoz mu olacaksın" sözlerine aldırış etmeden bölümünü başarıyla bitiren Babaoğlu, ünlü kanun yapım ustası Ejder Güleç'in atölyesinde de eğitim aldıktan sonra kendi atölyesini açtı. Kanun yapımının yanı sıra minyatür enstrümanlar da yapan Babaoğlu, yoldan topladığı ya da atıl durumda bulduğu geri dönüşüm malzemelerini de sanat nesnesi haline getiriyor.

Yaptığı enstrümanları çok sayıda kişiye ulaştırmayı istediğini aktaran Babaoğlu, "Böylelikle yüzlerce, binlerce küçük tebessüm oluşturma gayretindeyim" diyor. Kutudan yaptığı enstrümanlara farkıl bir yaylı çalgı türü olan ukulele yerine "kutulele" demeye başladığını söyleyen sanatçı, "Kürekten yaptığım enstrümanın cıvatadan yaptığım eşiğine destek olması için gazoz kapaklarını kullanabiliyorum. Tellerin geçiş yerlerini kapı menteşesinden yapıyor ve rahat çalınabilir bir enstrüman haline getirebiliyorum. Tüm bu uğraşım enstrümanları görenler tarafından tebessümle karşılanıyor ve benim için bu olağanüstü bir mutluluk oluyor" görüşlerine yer veriyor.

KONSERVATUVARLI

Ege Üniversitesi Çalgı Yapımı Bölümünü bitiren Babaoğlu 5 yıl süren eğitim hayatından sonra usta oldu. Hayalini kurduğu üniversiteye girebilmek için çok emek verdiğini söyleyen Babaoğlu, "Okulumda tambur ve bağlama imalatıyla ilgilendim. Daha sonra Ejder Güleç'in atölyesine giderek kanun imalatını, ustasından öğrendim. Okulumu bitirdikten sonra kendi atölyemi açtım. Şu anda bu işi yapan tek kadınım. İmalat erkek mesleği deniliyor. Ben sınava girdiğimde de 'Marangoz mu olacaksın' demişlerdi. Bir kadının böyle bir şey yapması diğer insanlara şaşırtıcı geliyor. Kanun zor bir çalgı aleti ama zor olsa da mesleğimi severek devam ettiriyorum" diyor.

Önceleri müzisyen olmak istediğini ve üniversitenin çalgı yapım bölümüne girmesi ardından düşlerinin değiştiğini söyleyen

Babaoğlu, mesleğini büyük bir heyecanla yaptığını söyleyerek, “Hayallerimden hiç vazgeçmedim. Konservatuvar okuyacağım dedim ve başardım. Bunun azmin zaferi olduğunu düşünüyorum. Türkiye’nin tek kadın kanun yapım ustası olarak bir yerlerde adım geçiyor. Bu benim için büyük bir gurur. Bence hiçbir kadın hayallerinden vazgeçmemeli. Ben pes etmedim, şu anda emeğimin karşılığını alıyorum” görüşlerine yer veriyor.

EJDER USTA
ETKİSİ

Kanunun çok zor bir enstrüman olduğunu vurgulayan Babaoğlu, “Bu çalgıyı yapan ustalar da pek kıymetli. Bir yandan okulunda okudum bir yandan da kanun yapımını ustasından öğrendim. Ejder Ustam bana kanun yapımının tüm inceliklerini öğretti ve kendisine ne kadar teşekkür etsem azdır” diyor. Türkiye’de kanun yapan tek kadın olduğunun altını çizen Babaoğlu şunları söylüyor: “Bu zorlu bir sürecin sonucu. 5 yılı okul kazanmak ve hayal peşinde koşmak, beş yıl okulla ve branşlaşmayla uğraşmak zor bir süreçtir. Ama ben başardım.

Şimdi atölyem var. Hayallerimden hiç vazgeçmedim. Hiçbir kadın hayallerinden vazgeçmesin. Ailemin desteğiyle vazgeçmedim”. Üniversitede sanat müziğini seçtiğini aktaran Babaoğlu, “Kanun kadın işçiliğinin daha gösterişli olacağı bir enstrümandı. İstediğiniz işlemi yapabiliyorsunuz, görsele çok açık. Kanun çok sayıda müzik dalıyla da uyum sağlıyor. Türkiye’de bu işi yapan bir kadın yoktu. Branşlaşma için daha uygun geldi. Kadın olarak el işçiliğimi göstermek istedim. Yapımı zor olduğu için maliyetli de bir enstrüman. Ustanın yanına gidince fikirlerim daha da pekişti” diyor. Kanun yapımının zor olduğu kadar zaman da istediğine vurgu yapan Babaoğlu, düzenli çalışılması halinde, enstrümanın 2 ile 2.5 ay arasında tamamlandığını söyleyerek, “Her şeyi bittikten sonra tellenme aşamasına geliniyor. Tellenme noktasında bir hafta boyunca akort çekilir. İki ve üçüncü haftalarda iskelet birleşimi, mandallaması ve cila atmak gibi işlemler devam ediyor. Ben seri imalat yapmıyorum; tabancayla cila atmıyorum. Ustamdan öğrendiğim gibi yapıyorum ağacı makineye koymuyorum. Sadece büyük ağacı aldığımda bıçkı makinesiyle ana hatları kesiyorum. Zımpara işlemlerini elle yapıyorum. El emeği ağaca işlesin istiyorum” diyor.

GERİ DÖNÜŞÜMDEN
ENSTRÜMAN

Babaoğlu, geri dönüşüm malzemelerden enstrümanlar yapma sürecinin, izlediği bir belgesel ile başladığını söyleyerek, şunları aktarıyor: “Mesleğimi geliştirme amacıyla arayış içerisine girdiğim bir dönemde bir belgesel izledim. Afrikalı bir çocuğun yağ tenekesine ağaç sapı bağlayıp üzerine de ipleri geçirerek hayali gitar çalmasını izledim. Bu görüntü bende başka fikirler doğurdu. İlk olarak eski tavlamdan klasik gitar yaptım. Sonrasında takı kutusunu ukulele yaptım. Ardından çevremdeki tüm objeleri nasıl işlerim diye düşündüm. Sokakta gördüğüm cıvata, gazoz kapağı gibi malzemeleri toplamaya başladım. Her birin geri dönüştürdüğüm enstrümanlarda kullandım. Baklama tepsisi, patates kızartma süzgeci, kürek enstrümanlara dönüştürdüğüm malzemeler oldu.”

Bir çocuk annesi olan Burçin Bayar Babaoğlu, kızının da müzik ile ilgilenmesini çok istediğini söyleyerek, “Çocuğuma da müzik ile bir yol çizmek istiyorum. Sadece kendi çocuğumun değil, tüm çocukların müzik ile hayata hazırlanmasını düşlüyorum. Bu amaçla bir adım attık ve geri dönüşüm malzemelerden enstrüman yapımını öğretebileceğim bir atölyeyi Karşıyaka Belediyesi bünyesinde hayata kattık” diyor.

Lütfü DAĞTAŞ
Gazeteci

1900'lü yılların başında Karataş Semti'nde faaliyet gösteren Gagin Fotoğraf Stüdyosu'nda, fotoğrafçı Aleksandro Gagin tarafından zamandan koparılan anlar, İzmir'in çok kültürlü kimliğine dayalı toplumsal yapısına dair izler taşıyor.

Fotoğrafçı Gagin'in Karataş'ı

Kemeraltı Havra Sokak'ta restore edilerek ayağa kaldırılan Etz Hayim Sinagogu, İzmir'in yakın tarihinden bir semtin geçmişini belgeleyen bir fotoğraf sergisine ev sahipliği yaptı. İzmir'de yaşayan, fotoğrafa gönül vermiş Selim Bonfil ile eşi Sarit Bonfil'in heyecanı ve çabası sonucu gerçekleşen sergi, döneminde yoğun Yahudi nüfusu barındıran Karataş semtinde, 1902'de Foto Gagin adıyla stüdyo açan Aleksandro Gagin'in fotoğraflarından oluşmaktaydı. 1883 yılında Manisa'da Sefarad Yahudisi olarak dünyaya gelen Aleksandro Gagin, bir süre sonra, annesi Luna, babası Halifa ve altı kardeşiyle birlikte İzmir'e göçer. Fotoğrafçılık mesleğini nasıl öğrendiği konusunda bilgilere ulaşılamayan Gagin, Karataş'ta, soyadını verdiği stüdyoyu açar. Süreç içerisinde terzi Ester Perez ile evlenen A. Gagin'in dört çocuğu olur.

Eski Karataşlılar, stüdyosunda fotoğraf çektirdikleri A. Gagin'in çok titiz ve özenli olduğuna vurgu yapıyorlar ve ekliyorlar: "Elde etmek istediği sonuca göre farklı düzenekler kurardı. Dekor olarak fonda kullanmak üzere elle boyanmış rulolar, mobilya parçaları, sahte sütunlar, vazolar, kilimler, halılar kullanırdı. Stüdyoya at ve motosiklet bile getirdiği olurdu."

Stüdyo Gagin'i 1902-1951 yılları arasında çalıştıran Aleksandro Gagin, stüdyoyu oğlu Rafael'e bırakarak 1951 yılında eşi Ester ile diğer oğlu Sami'nin yaşadığı Arjantin'in başkenti Buenos Aires'e göç eder. Çok geçmeyecek oğlu Rafael stüdyoyu, Dişçi Gerşon olarak bilinen komşusu Gerşon Musafir'e satacak ve o da Arjantin'in yolunu tutacaktır. Gerşon Musafir, Foto Gagin'i profesyonel elemanı ile bir süre daha çalıştırır ancak kârlılığının düşmesi gerekçesiyle stüdyoyu 1960 yılında kapatır. İzmir'de, döneminde ünlü yine bir başka fotoğrafçı Hamza Rüstem'in meslektaşı ve dostu olan Aleksandro Gagin, 1960 yılı civarında, yine aynı adla stüdyo açıp çalıştırdığı Buenos Aires'te yaşama gözlerini kapatır. İzmirli iş insanı Selim Bonfil eşi Sarit Bonfil ile birlikte, Kemeraltı Havra Sokak'ta restore edilerek ayağa kaldırılan Etz Hayim Sinagogu'nda, "Foto Gagin Gözünden İzmir Yahudileri ve Karataş" adını vererek sergi açtılar. Bir İzmirli ve sanatçı olarak, kentimizin yakın tarihine ışık tutan, hiç bilmediğimiz bir dönemin belgelenmesine yol açan Bonfil ailesine kent kültürüne yaptıkları katkı nedeniyle teşekkür ederiz. Konuyla ilgili Selim Bonfil ile söyleştik.

-Gagin, 1900'lerin hemen başından 1960'lara değin İzmir'in Karataş semtinde stüdyo ya da açık hava fotoğrafçılığı yapmış birisi, dolayısıyla o dönemlere tanıklığını belgelemiş oluyor, bu açıdan son derece önemli. İzmir'in tarihi semtlerinden Karataş'ı, dönem itibarıyla belgeleyen serginizdeki fotoğraflar çok uzaklardan, Arjantin'den geldi. Tesadüflere dayalı olduğunu belirttiğiniz bu hoş, hoş olduğu kadar heyecanlı süreci özetler misiniz?

Biliyorsun ki eşimle ben bir süredir sözlü arşiv çalışması yapıyoruz. Eşim Sarit; sözel, ben görsel. O röportajlar yapıyor, ben ise ailelerin fotoğraflarını alıp onları dijitale çeviriyorum. Bunları yaparken çoğu zaman fotoğrafların altlarındaki damgalardan Gagin, Gagin diye Gagin adını sürekli gördük. Fotoğrafçı Gagin'in Yahudi olduğunu biliyordum. Buradan hareketle arşivine ulaşır mıyım, değişik fotoğraflar çıkar mı diye araştırırken bir türlü bir sonuca varamadım. Çünkü en son stüdyoyu son yıllarında satın alarak bir süre çalıştıran Gerşon Musafir'in çocuklarını tanıyorum şahsen, onlara sorduğum zaman, bizlerde o zamanlardan kalma pek bir fotoğraf yok, dediler. Sonra da ümidim kesildi, bitti. Çünkü nasıl ulaşacağım, ailenin bireyleri şimdi neredeler, bilinmiyordu. Sonra bir gün Öğretim Üyesi Murat Bengisu ile aynı zamanda İzmir Fotoğraf Sanatı Derneği'nden üye arkadaşım İpek Cabadak bir çalışma yaptılar ve onlar Aleksandro Gagin'in torunu Sebastian'a ulaştılar.

Aleksandro Gagin
Gagin Foto'nun Kurucusu

Oğlu Rafael Gagin

Gerşon Musafir

Ulaştıklarını duyduğum zaman da ben de aynı yoldan ve aynı şekilde kendilerine ulaşmaya çalıştım. Arjantin'de yaşayan Sebastian, sağ olsun çok açık ve içten davrandı, üç yüz kadar fotoğraf gönderdi. Hem büyükbabasından, hem halasından, hem de ailenin diğer bireylerinden. Çünkü Aleksandro Gagin'in biri ikiz olmak üzere üç çocuğu vardı. Kızının İsrail'de olduğunu sanıyorum. Onun arşivine ulaşamadık. Diğerlerinin arşivleri geldi. Tabii Arjantin'den arşivler gelince bütün yollar açıldı.
-Bu da belgesel çalışma yapan birisi için büyük bir mutluluk nedeni.

Evet. Arşivleri korumak, geleceğe intikal etmek son derece önemli. Gagin'in arşivinin böylelikle günışığına çıkması bu önemi bir kez daha ortaya koyuyor.
Fakat biz saklamasını bilmiyoruz. Avrupa'da olsun, ABD'de olsun çok sayıda müze var, böyle değerleri çok iyi koruyorlar. Sen de biliyorsun; aramızda kaç fotoğrafçı var ve bu fotoğrafçıların kaçının arşivi bir biçimde korunup yarınlara ulaşacak… Sanata son derece önem veren İzmirli dostum, ARKAS Sanat Merkezi'nin kurucusu Lucien Arkas'a da çok baskı yapıyorum ama henüz sonuç alabilmiş değilim.

-Döneminde Karataş'ta var olan, 1902-1968 yılları arasında faaliyet gösteren stüdyonun sahiplerinden Aleksandro Gagin, hemen çoğu İzmirli'nin adını bildiği ya da tanıdığı bir başka değerli fotoğrafçımız Hamza Rüstem'in hem meslektaşı, hem de yakın arkadaşı. Ama adı Hamza Rüstem denli ünlenmiş değil. Bu bakımdan sizin, Aleksandro Gagin'i keşfedip bizlerle buluşturmanız son derece yarar sağlayıcı. Bu bağlamda Gagin'in fotoğraflarından hareketle bugüne değin yazılmış olan İzmir'in çok kültürlü kimliğine dayalı toplumsal yapısının, görsel anlamda da ortaya konmuş olması yine önemli. Gerçekten Yahudi fotoğrafçı Gagin'in stüdyosuna ayak basan ya da kentin herhangi bir yerinde kamerasının karşısına geçenlere baktığımızda Yahudileri, Müslümanları, Rumları, Ermenileri görüyoruz. O dönem anlatılarında karşılıklı sevgi ve saygı ile yardımlaşmadan hep söz edilir. Bu konuda siz ne söylemek istersiniz?

Gagin'in torunu yine Sebastian aracılığıyla yazmıştı, İzmir'de, kadınların peçelerini çıkarıp fotoğraf çektirdikleri ender fotoğraf stüdyolarından bir tanesiymiş Gagin'in stüdyosu.

-Aslında yine sizin anlatımınızdan öğrendiğimiz kadarıyla çocuklar, son derece asık yüzlü olmasından dolayı Gagin'den korkuyorlar, değil mi?

Evet, dışarıdan göründüğü kadarıyla sert bir mizacı varmış ama fotoğraflara baktığınız zaman o sertliği görmüyorsunuz. Tam tersine sempatik, tatlı, doğal bir kişi aslında

-Bir merak ettiğim de şu: Büyük olasılıkla Gagin'in objektifinin karşısına geçmiş ünlüler de olabilir. Örneğin yine İzmirli ve yine Yahudi, dünyaca ünlü şarkıcımız Dario Moreno gibi. Böyle ünlülerin portrelerine rastladınız mı? Ya da yine 1900'lerin başlarındaki

Aleksandro Gagin Ailesi ile Birlikte

İzmir'in sosyal ya da ticari yaşamından görüntüler taşıyan kareler var mı?

Buradan Arjantin'e götürdükleri fotoğraflar daha çok aile fotoğrafları. Çocukların fotoğrafları, gezmelere ait fotoğraflar var. Aile fotoğrafları dışında pek bir fotoğraf gelmedi bana. Belki vardır ama ilk bana gönderilen fotoğraflar albümlerdi, albümlerdeki bire bir fotoğraflardı. Albümleri tarayıp kendilerine ben bunları bunları istiyorum, diyerek bildirim yaptım. O albümlere bu gözle evet bir kez daha bakayım. Olsa bile Dario Moreno dışındakileri tanımam ki!

-Gagin'in objektifinden elde olunmuş, sergi mekanının fiziki yetersizliği nedeniyle sergide yer almayan pek çok fotoğrafın var olduğunu da söylüyorsunuz. Onlar da elbet önemli. Bundan sonra onları da gün ışığına çıkartma adına ne yapmak gerekir?

Aslında bu açtığım sergide fazlasıyla fotoğraf var.
Ben fazlasıyla koyduğum kanaatindeyim. 70, 80 fotoğraftan fazlasının olmaması gerek kural olarak. Yoksa insanı sıkıyor. Ama buradaki fotoğraflar insanlara keyif verdi. 140 civarında fotoğraf olmasına karşın hiç kimse sıkılmadı, sonuna kadar gezdi, baktı, inceledi. Geri kalanlar da ne olur, belki başka projelerin içinde değerlendirilirler. Yine bir belgesel proje yaparsak orada kullanılabilirler.

-Sergiye çok yoğun ilgi olduğunun ben de tanığıyım. Bu ilgi konusunda ne söylemek istersiniz? Sergiyi açtığımız sinagog alışık olmadığımız bir mekan. Bu haliyle insanları cezbediyor. Şimdiye değin dışarıdan metruk görünümlü kapalı bir mekandı. Bunun dışında Karataş'ta yaşayan insanlar o günleri anımsıyorlar, o yaşadıkları güzellikleri, hoşgörü ortamını, arkadaşlığı, sevgiyi, sokakları, evleri anımsıyorlar.
Bu sergiye rağbet edenlerin çoğunluğu da Karataş geçmişi olan İzmir'de yaşayan Yahudiler, Müslüman Türkler, gerçekten ilgi gösteriyorlar. Rumlar ile Ermeniler kalmadığı için doğallıkla onlardan gelen yok. Bir zamanlar onlar da İzmir'in yerli halkıydılar. Özellikle o yıllar Rum da vardı, Ermeni de vardı. Levantenlerden çok gelen oldu.

Her gelen şunu söylüyor: Bir zaman tüneline soktun bizi, onun içinde eskiyi hatırlıyoruz. Tabii bu tür sözler bana çok büyük keyif veriyor. Tabii burada önemli olan fotoğrafların özgün olmaları ve Fotoğrafçı Gagin'in hüneri. Bunların belli biçimde toplanıp düzenlenmiş olması da insanları cezbediyor.

Gagin'in Stüdyosundan Bir Kare

Dönemin Karataş'ından Bir Kare

-Gagin, usta bir fotoğrafçı, değil mi?

Evet. Zamanı için çok usta bir fotoğrafçı. Gerçi burada çok sanatsal fotoğrafları görmedik birkaç tanesi hariç. O eski oryantalist fotoğraflar hariç. Sonuçta aile fotoğrafları ama her fotoğrafta bir kurgu söz konusu.

-Bu serginin hazırlık sürecinde olduğu gibi sanatsal çalışmalarınızda değerli eşiniz Sarit Hanımefendi'nin size verdiği destek son derece önemli. En yakın çevrenizden böyle bir destek almak nasıl bir şey, anlatır mısınız?

Bir kere dengeli, armonili bir yaşam tarzı veriyor insana. Onunla beraber bir şeyleri paylaşmış olmam, onunla beraber bir şeyler yapmam tabii ki ikimize de çok büyük mutluluk veriyor. Çok büyük bir haz veriyor. Ben fotoğraf çekmeye gittiğim zaman eşim de benimle olduğu zaman, bir günden bir güne, hadi yeter artık, gidelim, demedi. Başkaları dedi ama o demedi. Bir de o sözel çalışmalar yaptığı için bana çok büyük katkısı var. Ben de görsel çalıştığım için ona çok büyük katkı sağlıyorum. Birlikte üretiyoruz. Son yaptığımız İzmir Yahudileri kitabında da sözel kısımları o, görsel kısımları ben yaptım.

Belli bir yaştan sonra insan karısıyla ya uzaklaşıyor ya yakınlaşıyor gibi geliyor bana. Elektrik almıyor, uzaklaşıyor ve ayrılıyor. Ya da beraberce bir şeyler üretiyor. Birlikte üretmenin çok keyifli olduğunu söylemem gerekiyor. Arada bir sürtüşmeler olmuyor mu? Olacak tabii, o da doğal.

Selim ve Sarit Bonfil Çifti

Aleksandro Gagin'in torunu Sebastian Gagin'in sergi açılışına gönderdiği mektup

Küçüklüğümde büyükbabamın Buenos Aires'teki fotoğraf stüdyosuna gitmekten çok hoşlanırdım. Dükkanın ön cephesini ve içerisini çok net hatırlıyorum. Bütün o fotoğraflar, kameralar, film ruloları ve çeşit çeşit ekipmanlar çocuk gözümde bana bir oyun parkı gibi gelirdi. Kapağında, Foto Gaguine (fotoğrafhanenin Atlantik'in bu kıyısındaki adı) yazılı albümler beynime sonsuza dek kazınmış gibi.

Büyükannem ve büyükbabam, bana, İzmir'le ilgili hikâyeler anlatırlardı. Onları dinlemeyi çok severdim çünkü zihnimde öyle gerçektiler ki; evleri, körfezi, mahalleyi ve eski zamanların Karataş'ını hayal edebiliyordum. Yıllar geçtikçe bende özel bir merak uyandı. Bu, çok uzaklarda, dünyanın öbür ucundaki garip yer hakkında ve büyükbabamların oradaki yaşamları hakkında daha çok bilgi edinmek istiyordum. Evleri ve mahalleleri neye benziyordu? Günlük yaşamları nasıldı? Ne yerlerdi? Hangi dili konuşurlardı? Neden orayı terk ettiler? Neden Arjantin'e geldiler? Yıllar içinde babaanneme bütün bu soruları sordum. Ve o da hepsini o güzel Ladino aksanıyla cevapladı. Fakat yine de keşfedilecek daha çok şey olduğunu hissediyordum. Bu anlatıları gerçek görüntülerle tamamlamak istiyordum ve bir gün böyle bir fırsat doğdu.

Birkaç yıl önce Avrupa'ya gittiğimde İzmir'i ziyaret etmeye karar verdim. Bana anlatılan bu hikâyelerin geçtiği yerleri kendi gözlerimle görmek istiyordum. Karataş'ı, Bet İsrael Sinagogu'nu ziyaret ettim. Asansörle yukarı çıktım ve gördüğüm manzara karşısında ağladım. Büyükbabamın dükkanını bilen insanlarla konuştum. Tam Foto Gagin'in olduğu yerde bugün bulunan kafede çay içip çörek yedim. Sanki daha önce buraya gelmiş gibiydim. Her şey öylesine tanıdık ve yeniydi aynı zamanda.

Bu ziyaretin geçmişime yaptığım yolculukta sadece buzdağının görünen ucu olduğunu nasıl bilebilirdim ki? Eve vardıktan kısa bir süre sonra birçok kişi Foto Gagin'le ilgili benimle temasa geçti. Kiminin stüdyosunun damgasını taşıyan fotoğraf ve kartpostalları, kiminin Gagin Stüdyosu hakkında anıları ya da hikâyeleri vardı, kimileri ise kültürel ve tarihsel ilgileri nedeniyle bana başvurdular. Bunlardan biri de fotoğrafa ve İzmir Yahudi tarihine olan ilgisiyle benimle temasa geçen Selim Bonfil'di. Onun konuyla ilgili heyecanını hissedebiliyordum.

Tıpkı gizli eski bir hazineyi keşfetmiş gibiydi. Aylarca durmak bilmeden çalıştı. Ben de ona zevkle elimden gelen her konuda yardım etmeye çalıştım. Birlikte birçok fotoğraf ve efemera toplayıp düzenledik. Bu eski ve neredeyse unutulmuş karelere isimler ve tarihler koymayı başardık. Çok büyük ve ciddi bir işti.

Ama en çok müteşekkir olduğum konu; yapbozun eksik parçalarını tamamlama, Foto Gagin'in hikâyesini yeniden oluşturma ve ailemin öyküsünü daha iyi anlamada Selim'in bana yardımcı olması.

Bazen benliğimin bir parçasının eski İzmir'e, benim Buenos Aires'teki gerçekliğimden zaman ve mekân olarak çok uzakta olan bir yere bağlı olduğuna inanamıyorum. O zaman da hepimizin göçebe olduğunu hatırlıyorum. Gelip gidiyoruz ama geçtiğimiz yerlerde izlerimizi bırakarak. Foto Gagin, izlerini görsellerde bıraktı. Anımsanabildikleri, onurlandırıldıkları ve biraz olsun eski İzmir'i geri getirebildikleri için mutluyum.

Türkçesi: Sarit Bonfil.

Karataş'taki Yahudi Kıraathanesi Olarak Adlandırılan Cafe Labri

FOTOĞRAFÇI
SELİM BONFİL
PORTRESİ

Selim Bonfil İzmirli bir iş insanı, sanayici. Yoğun işlerinin arasında fotoğraf sanatına her zaman yer ayırdığı için sanat çevrelerinin yakından tanıdığı bir ad. Fotoğraf uğraşında önde gelen özelliği; karelerinde hep projelere yönelmesi.

Bu projeler; sonunda sergi ve albümlere dönüştüğü için daha kalıcı nitelik taşıyor.

Selim Bonfil'in son projelerinden birisi 2017 yılında "Hayvanlar Bir Alem," diğeri de "Fotoğrafçının Seyir Defteri" adıyla 2019 yılında gerçekleşti. "Fotoğrafçının Seyir Defteri" i adını verdiği proje için yakın dostu Lucien Arkas'ın şirketi Arkas'a ait Gülbeniz A

Konteyner gemisinde bir hafta süreyle yolculuk yapan Selim Bonfil, çalışmasını 17 Aralık 2019-17 Şubat 2020 tarihleri arasında Manisa Organize Sanayi Bölgesi'nin Sanat Galerisi Mos-Art'da sergiledi.

"Dostum Lucien Arkas'ın, konteyner gemisindeki kamarasını bana tahsis etmesi son derece incelikli bir davranıştı. Geminin mürettebatıyla da gayet dostane ilişkiler kurunca yolculuk boyunca fotoğrafları üretmem gerçekten keyif oldu" diyor Selim Bonfil ve fotoğraf uğraşı geçmişinin çocukluk yıllarına dayandığını söylüyor.

Lise yıllarında okulun fotoğraf laboratuarında siyah beyaz baskılar yaptığını anlatan Selim Bonfil, aynı zamanda bir eğitim neferi. Kendisi gibi İzmirli iş insanlarıyla kurdukları Orion Vakfı çatısı altında, eğitime dönük çalışmalara da zaman ayıran Bonfil, bundan sonraki fotoğraf projesinin ne olacağına ilişkin ise, "Her proje sergiye çıktığı gün ömrünü tamamlar ve sanatçının elinden çıkar.

Sanatçının işi bundan sonraki projenin ne olacağı konusuna odaklanmaktır. Ben, Foto Gagin Gözünden İzmir Yahudileri ve Karataş sergim sonrası halen bu sözünü ettiğim süreci yaşamaya koyuldum" şeklinde konuşuyor.

Fotoğrafçı'nın Seyir Defteri Sergisi'nden Bir Kare

KİŞİSEL SERGİLERİ

"Venedik Karnavalı" (2009) - "Doğanın Gizemi" (2009) - "Dünya Vatandaşları" (2011) - "Hong Kong Cityscape" (2013) - "Photokina Yüzleri" (2014) - "Hayvanlar Bir Alem" - (2017) - "Kortejolar " (2018) - "Fotoğrafçının Seyir Defteri" (2019) - "Portreler" (Mart 2022)

SAYDAM GÖSTERİLERİ

"Kelebekleri Tanıyor musunuz?", "Hong Kong'da Hayat", "Jak'ın Arkadaşları", "Madagaskar", "Dünya Vatandaşları", "Venedik", "Duvarın Ötesi" (Gökhan Ünal ile birlikte) ve "Pencereden Ötesi".

BELGESELLERİ

Sefarad Düğünleri, İzmir Sefarad Düğünleri fotoğraf sergisi (2012) - İzmir İstanbul Paris Punta'dan Limana (2021)- Bon vivant

KARMA SERGİLER

İzmir'de Hoşgörü (Beyhan Özdemir ve Ali Işık ile birlikte) - Fotoğraftan Tuvale (2014) İnci Tarakçıoğlu Atölyesi ile birlikte - Şaşırtıcı Tayland (2017) Beyhan Özdemir ile birlikte - Kapadokya karma sergi (İtalya Floransa) - "Maramures" (2018) İtalya karma sergi - "İzmir Geleceğe bir Miras" 2014)- (Arkas Sanat Galerisi)KİTAPLARI

Zamanın Son Bekçileri (2019)- İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin karma çalışması, Hayvanlar Bir Alem (2017)- Sergi kataloğu, İzmir Geleceğe bir Miras (2014)- Arkas Sanat Galerisi, İzmir'de Yahudiler Antik Smyrna'dan Günümüze (2022)- Gözlem Yayınları, Foto Gagin Gözünden Yahudiler ve Karataş (2022)- Sergi kataloğu.

İzmir'e uluslararası standartlarda sanat galerisi kazandırma hedefiyle yola çıkan Folkart Gallery, geride bıraktığı 7 yıllık sürede binlerce sanatsevere nefes oldu. Modern ve çağdaş sanata dair seçkin örnekleri İzmirliler ile buluşturan mekan, ülkemizin en büyük sanat galerilerinden biri olma özelliğine sahip.

Şehrimize Nefes

Türkiye'nin en büyük sanat galerileri arasında yer alan, 800 metrekarelik alanda kurulu Folkart Gallery, düzenlediği evrensel sergilerle kültür ve sanatı geniş kitlelerle buluşturmayı sürdürüyor.

Folkart Gallery, 31 Ocak 2015 tarihinde, Prof. Dr. Hans Zilch'in, Türkiye'ye ilk kez gelen, "Ellerin Büyüsü" adlı koleksiyonu ile kapılarını sanatseverlere açtı. Ünlü koleksiyonda Pablo Picasso, Auguste Rodin, Salvador Dali, Eugène Delacroix, Le Corbusier, Man Ray, Joseph Beuys, Georg Baselitz gibi dünyanın efsane sanatçılarının eserleri sergilendi.

Galeri, bir çağa damgasını vuran ve dünyanın en kanlı savaşları arasında sayılan Çanakkale Savaşları'nın 100. yılında çok önemli bir sergiye ev sahipliği yaptı. Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve Türk Ordusu'nun zaferleriyle destanlaşan savaşa ait, hiç yayınlanmamış 100 fotoğraf ile Gelibolu Yarımadası'nda bulunan tarihi eserlerden oluşan "Bir Hürriyet Türküsü" adlı sergi, 18 Mart 2015'te Folkart Gallery'de sergilendi.

SALGADO

Ekim 2015'te ise dünyanın yaşayan en büyük fotoğrafçılarından biri olarak anılan, belgesel fotoğrafın en önemli temsilcilerinden Sebastiao Salgado'nun, 'İşçiler' (Workers) adlı koleksiyonu sanatseverlerle buluşturdu.

ÖZEL KOLEKSİYON

Folkart Gallery, duayen gazeteci-yazar Hıfzı Topuz'un 1961'den bu yana Afrika ülkeleri ve Fransa'daki açık arttırmalardan topladığı, dünya müzelerinde eşine az rastlanır masklardan oluşan 400 parçalık koleksiyon ile 17 Aralık 2015 tarihinde taçlandı.

ROBERT CAPA

Savaş fotoğrafçılığının efsane ismi Robert Capa'nın, Türkiye'deki ilk retrospektif sergisi, 'Kanın Beyaz Sesi', 3 Mart 2016'da Folkart Gallery'de açıldı. Adını 1938'de İspanya İç Savaşı'nda çektiği fotoğraflarla duyuran Capa'nın, 97 fotoğraftan oluşan bu sergisi, sanatseverler tarafından çok büyük ilgi ile karşılandı.
ADONİS İLE "KAN KIRMIZI"
Arap edebiyatının yaşayan en önemli şairlerinden Adonis ile Türkiye sanatında kendine özgü, farklı bir yer edinen Habip Aydoğdu'nun bir araya geldiği, "Kan Kırmızı" Sergisi, 26 Ekim-25 Aralık 2016 tarihleri arasında, İzmir Folkart Gallery'de sanatseverlerle buluştu. Küratörlüğünü Zeynep Yasa-Yaman'ın yaptığı "Kan Kırmızı" sergisinde, yazı, şiir ve imgenin; renk, kaligrafi, ses ve sözün buluştuğu çok boyutlu işler yer aldı.

EYÜBOĞLU

Galeride, Ocak 2017 tarihinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun, "Sevmek Güzel Meslek Reis" adlı sergisine ev sahipliği yaptı. Sergide, sanatçının ilk eserlerinden son eserine kadar her döneminden yapıtlar yer aldı. Serginin en önemli özelliklerinden birisi bugüne kadar yapılmış en kapsamlı Bedri Rahmi Eyüboğlu retrospektif sergisi olmasıdır. Bir başka ayrıcalık ise sergide ilk defa sanatseverlerin karşısına çıkan eserler yer aldı. Serginin küratörlüğünü, sanatçının son asistanı İbrahim Örs ve yine sanatçının eski öğrencilerinden Hanefi Yeter yaptı. Serginin proje direktörlüğünü de Fahri Özdemir üstlendi. Ailesinden alınan eserlerin yanında birçok özel koleksiyondan alınan toplam 200 civarında eser sanatseverlerin beğenisine sunuldu.

KÖŞE TAŞLARI

Galeride, Mart-Mayıs 2017 tarihleri arasında, “Türk Resminin Köşe Taşları” sergisiyle koleksiyonerlerin ellerinde bulunan özel eserler sahnelendi. Sonsuzluğa uğurlanan sanatçıların eserleri bir arada sunulduğu sergide, akademik resimden Osman Hamdi kuşağına, romantizmden Çallı/1914 kuşağına; izlenimcilikten müstakiller grubuna; konstrüktivist imzalardan yeniler grubuna kadar, Türk resminin bütün eğilimleri temsil edildi. Ayrıca yine aynı sergide, halk sanatı üyeleri, dışavurumcu, post modern tavır gözeten sanatçıların eserleri de yer aldı. Klasik, modern ve post modern sanat yapıtlarının bulunduğu sergide, manzaralar, portre ve oto-portreler, natürmortlar, farklı kompozisyonlar sanatseverlerle buluştu. Sergide, Türk resim sanatına yön veren 130 sanatçının eserleri sunuldu. Şeker Ahmet Paşa, Osman Hamdi, Hoca Ali Rıza, Halife II. Abdülmecid, Hikmet Onat, Feyhaman Duran, Naci Kalmukoğlu, Burhan Doğançay gibi Türk resmine damga vuran sanatçıların eserleri ilk defa bir araya geldi. Serginin direktörlüğünü Fahri Özdemir üstlenirken, küratörlüğünü ise İlkay S. Deniz yaptı.

FOTO-MUHABİRLERİ

8 Eylül – 7 Ekim 2017 tarihleri arasında, uluslararası üne sahip foto-muhabirlerinin fotoğrafları, Istanbul Photo Awards adlı sergi ile Folkart Gallery’de izlenime sunuldu. Bu sergide, 2016 yılında dünyanın değişik bölgelerinde yaşanan önemli olaylar aktarıldı. Sarsıcı haber karelerinin yanı sıra spor, portre ve doğa ve çevre alanlarındaki fotoğraflarla etkileyici bir sunum yapıldı.

JORGE MARIN

13 Ekim 2017 ile 20 Mayıs 2018 tarihleri arasında, Meksikalı heykeltıraş Jorge Marin’in, “Varlığın Yeniden İnşası” isimli sergisinde, varlığın inşa süreçlerini yansıtan 10 bronz anıt heykel yer aldı. Meksika sanatını dünyaya ulaştırma mücadelesini sürdüren Jorge Marín, Türkiye ve Meksika arasındaki bağı güçlendirmek üzere; çağdaş sanat ve tarihin heykeller aracılığıyla diyalog kuracağı, uygarlığın beşiklerinden birine; İzmir’e, kardeşlik mesajıyla geldi. Sergi, Meksika Dışişleri Bakanlığı, Meksika Kalkınma İçin Uluslararası İşbirliği Ajansı (AMEXCID), Meksika Türkiye Büyükelçiliği, Folkart Gallery ve CerModern’in ortak çabaları sonucunda İzmir’de açıldı.

DİZELERİN RENKLERİ

Türkiye Korunmaya Muhtaç Çocuklar Vakfı-Koruncuk yararına 13 Ekim – 10 Aralık 2017 tarihleri arasında düzenlenen, “Dizelerin Renkleri” adlı sergide, Türk şiirine yön veren, unutulmaz dizeleriyle tanıdığımız Namık Kemal, Nâzım Hikmet, Sabahattin Ali, Rıfat Ilgaz, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Özdemir Asaf, Orhan Veli, Cemal Süreya, Attilâ İlhan, Cahit Külebi, Rüştü Onur, Fazıl Hüsnü Dağlarca gibi 37 ünlü şairin orijinal el yazmaları ile Zafer Gençaydın, Ali Kotan, Yusuf Taktak, Onay Akbaş, Devrim Erbil, Gören Bulut, Metin Yurdanur, İbrahim Örs, Hanefi Yeter, Habip Aydoğdu, Filinta Önal başta olmak üzere 37 ünlü ressam ve heykeltıraşların eserleri yer aldı.

CHEMA MADOZ

Gündelik hayattaki sıradan nesneleri, gerçek üstü estetik anlayışla kurgulayıp fotoğraflayan, usta İspanyol sanatçı Chema Madoz’un eserleri, ilk kez Türkiye’de ve İzmir Folkart Gallery’de sergilendi. ‘Suskun Bakışın Aykırı Çığlığı’ adlı sergi, 22 Aralık – 25 Şubat 2018 tarihleri arasında açıldı. Fotoğraf sanatında dünyanın en büyükleri arasında gösterilen, ‘nesnelerin gizli şiirini fotoğraf sanatına yansıtan usta’ olarak kabul edilen İspanyol Chema Madoz’un fotoğraf sergisi büyük beğeni topladı.

IVAN MARCHUK

İngiliz The Daily Telegraph Gazetesi tarafından, “Yaşayan 100 Büyük Dahi” arasında gösterilen Ukraynalı ressam Ivan Marchuk’un eserleri, 9 Mart-20 Mayıs 2018 tarihleri arasında Folkart Gallery’de sergilendi. Ukrayna Büyükelçiliği işbirliğinde, Proje Direktörlüğünü Fahri Özdemir’in, küratörlüğünü ise Coşar Kulaksız’ın üstlendiği, “Düşsel Detaylar” isimli sergide 65 eser yer aldı. Folkart Gallery’deki, “Düşsel Detaylar” sergisi bugüne kadar Türkiye’de açılan en kapsamlı Ivan Marchuk sergisi oldu.

BÜYÜK DAHİ

Folkart Gallery, 18 Ekim 2018 – 26 Mayıs 2019 tarihleri arasında bugüne kadar yapılmış en kapsamlı Atatürk sergilerinden birine ev sahipliği yaptı. Sergide 400 obje ve bir kısmı daha önce hiç yayınlanmamış 150 Atatürk fotoğrafı yer aldı. “BÜYÜK DAHİ/ Gazi Mustafa Kemal” isimli sergide, Atatürk’ün bugüne kadar yayınlanmamış fotoğraflarından kullandığı kahve fincanına, Atatürk kapaklı Time Dergisi’nden Atatürk’ün Kurtuluş Savaşı’nda kullandığı gaz lambalarına ve çeşitli kıyafetlerine kadar çok farklı objeler bulundu.

GECE SİRENLERİ

Kalem ve fırçanın eşsiz buluşması, usta sanatçılar Selim İleri ve Ali Kotan ile Folkart Gallery’de, özel sergide sanatseverlerle buluştu. ‘GECE SİRENLERİ’ isimli sergide, Türk edebiyatının usta ve önde gelen ismi Selim İleri’nin düzyazı serüveni, Türk resminin usta ressamı Ali Kotan’ın fırçasıyla, tablolara dönüştü. Ali Kotan’ın tablolarını usta yazar Selim İleri, kısa metinlerle yorumladı. “İyi ve güzelden yana imge ve harflerin tanıklığı” olarak nitelenen sergi, 18 Ekim 2019 ile 19 Ocak 2020 tarihleri arasında sanatseverlerin karşısına çıktı.

PARİS EKOLÜ

Türkiye sanat tarihinde, “Paris Ekolü” olarak nitelenen dönemin sıra dışı fırçası Fikret Muallâ’nın yapıtları da galeride sanatseverlerle buluştu. Avni Arbaş, Hakkı Anlı, Albert Bitran, Hale Asaf, Abidin Dino, Nejad Melih Devrim, Remzi Paşa, Mübin Orhon gibi imzalar ile aynı “ekol”de anılan ve bohem, sıra dışı ömrü ile de kayıtlara geçen Fikret Muallâ Saygı, 20 Ekim ve 20 Aralık 2020 arasında izlendi. Ünlü sanatçı sergide, tümü kayıtlı ve sertifikalı 55 özgün çalışması ile izleyici karşısında oldu.

BOHEM BİR MİSAFİR

Folkart Gallery’de, Türk Resminin en önemli sanatçısı İbrahim Çallı da yer aldı. Bugüne kadar gerçekleştirilmiş en kapsamlı İbrahim Çallı sergisi olarak tarihe geçen sergi, ressamın 80 eserinden oluştu. Hazırlık süreci beş yılı bulan sergi, 23 Kasım 2021 – 17 Nisan 2022 tarihleri arasında, sanatseverler ile buluştu.

Kanto sadece bir müzik ve dans türü değildir ki...

Bu Kanto Başka Kanto

Kanto sadece bir müzik türü değil ki! İzmir ve yakın çevresindeki balık mezatlarına verilen bir diğer isim olarak bilinir. Sahil kesiminde balıkların, balık mezatından diğer adıyla "kanto"dan artırma usulü ile satın alındığı yerler olarak geçer. Balık kooperatiflerine bağlı balıkçıların akşamdan açıldıkları denizden, her sabah taze olarak getirdikleri balıklar, kanto tezgahında sergilenir ve alıcıları için tabaklar içerisinde artırmaya çıkar.
İşte bu şölen, bu coğrafyada kanto diye adlandırılıyor.
Taze balıkların adresi olan kanto, bol çeşit ve uygun fiyat sunan ürünleriyle ilgi çekmeyi sürdürüyor. Urla, Seferihisar, Balıklıova, Çeşmealtı ve Özbek'te kurulan balık mezatı yereldeki eski tanımıyla kanto, açık artırma usulüyle balık almak isteyenlere ve tüm katılımcılara heyecanlı dakikalar yaşatmayı sürdürüyor.
Özellikle hafta sonları büyük yoğunluğun görüldüğü bu açık artırma alanındaki balıklar çeşit çeşit olsa da yine de o gün denizin sunduğuyla sınırlı. Çipura, lidaki, mercan, istavrit, barbun ve daha nicesi kanto tezgahında adeta görücüye çıkarken alıcıların da heyecanı dikkat çekiyor. İzmir'in turistik sahil yerleşimlerinde hemen her gün sabah erken saatlerde kurulan kantolardaki renklilik görülmeye değer. Denizden saatler öncesinden çıkarılan türlü türlü balıklar için kıyasıya bir rekabet yaşanır. Örneğin kilogramı 100 TL den başlayan bir balığın artırımı iki, üç katına kadar çıkabilir.

Fotoğraf: Elif Başkaya

PiNana

Ayşe Başak KABAN

PiNana'nın yazım sürecinin nasıl geliştiğine veyahut böyle bir romanın neden ortaya çıktığına, yazıldığına dair pek çok soru aldım ki bu tür sorular zaten her zaman her yazara, yeni kitabı rafa çıktığı andan itibaren sorulur. Bu soru sorulur lakin yazar bir metni bir amaç için mi yazar, bir şeylere dikkat çekmek, altını çizmek için mi kurar cümlelerini... Şüphesiz bu her yazar için farklı yanıtlanabilir. Ben derdi, dertleri olan bir yazarım, dertlerini kocaman bir sepetin içine koyup başının üstünde taşıyan, bunu yaparken de hastalıklı bir şekilde zevk alan bir insanım, bir seçeneğim olsaydı bu şekilde yaşamamayı tercih ederdim, yazamamak pahasına bile olsa kesinlikle derdi dert etmeyen bir insan olmak dünyanın en büyük zenginliği olsa gerek...

PiNana bana çok uzak, ama benim için çok yakıcı bir dert üzerine düşünürken çıktı. Postpartum Psikoz! Doğum sonrası dönemde ortaya çıkan psikiyatrik bozuklukların en şiddetlisi, genel olarak annenin bebeğini ve veya kendisini öldürmesiyle sona eriyor; hani şu haberlerde 'Canavar Anne Bebeğini Öldürdü' diye atılan manşetlerin ardında yatan buz gibi gerçeğin bilimsel adı bu, kimsenin gerçeği görmek istemediği, nedenini merak etmediği, bu bebeğin babası nerede diye sormadığı haberler var ya, onun altında müthiş büyük bir dram yatıyor. İşte PiNana çok tuhaf bir şekilde bu soruları sormamla, postpartum psikozu deşmemle ilk adımlarını attı, ardından o soru geldi, bebeğini öldüren bir anneyi kim kucaklar? Biz kadınlar gerçekten birbirimizin kurdu mu yoksa yurdu muyuz?

Ben kadın kadının yurdudur, diyenlerdenim; birbirimizin yurdu olmak, birbirimizi kucaklamak, yaralarımızı sarmak zorundayız, buna mecburuz diyemem mecburiyet başka bir şey, bu bizim doğamızda var, ata nenelerimizden bu zamana taşıdığımız belki varlığını unuttuğumuz genlerimizde var, kadın şifacıdır sadece bunu bir nedenle anımsamıyor olabilir, derdim bunu hatırlatmak çünkü kucakladığımızda aynı zamanda kucaklanırız ve bu bizi hayatın tüm acımasızlıklarına karşı koruyan yumuşacık bir zırhtır. Her neyse... PiNana bu sorularla ortaya çıktı, Zuhal karakteri her ne kadar romanın ortalarında beliriyor olsa bile metnin ana direklerinden birisi ve ilk ortaya çıkan o. Zuhal'i kucaklayacak kadınlar ise yavaş yavaş belirdi. Nana çok uzun yıllardır benimle yaşayan bir kadındı, Pina ise içimde bir yerlerde sakladığım, sıkışınca elini tuttuğum küçük kız. Diğer karakterlerse zaman içinde kendilerini gösterdi, hiçbirisi çok da yabancı olmadığımız insanlar her birisi hepimizin hayatında olan veya bizzat biz olan kadınlar ve erkekler.

Çok zor bir dönemden geçiyoruz sanırım bu konuda hepimiz aynı fikirdeyizdir. İşsizlik, zorbalık, kabalık, şiddet, doğadan kopuş, büyük ruhsal bunalımlar... Distopyanın dibini gördük, her birimizin sırtında hayal kırıklıklarından, öfkeden, umutsuzluktan kemik olmuş bir kambur var. Hayır, bunları yeniden, yeniden ve yeniden yazmak istemedim, birarada olursak, direnirsek, her şeye rağmen birbirimizin elini tutarsak, yaralarını temizleyebilirsek, arınabilirsek, iyileşebiliriz. İyileşmek zorundayız. Bu küçük gezegen için, küçük gezegenin çocukları için bunu yapmak zorundayız. PiNana bu umudu içinde bir nebze olsa da taşıyanlar için yazıldı. Onlara yalnız olmadıklarını hatırlatmak için, biraz şifa dağıtmak için... Kucaklaşacağız, iyi olacağız, dönerek dans edeceğiz, hep beraber; zorbalara, ötekileştirenlere, görmezden gelenlere, dikta sınırları çizenlere inat bunu yapacağız. PiNana o nedenle bir masal diliyle yazıldı çünkü masallara çocuklar tüm kalbiyle inanır. Bizim bir masal yazmaya, buna inanmaya ihtiyacımız var ve bu masalı gerçek kılabilecek sihirli bir gücümüz var; kucaklaşmak, elimizi tutmak ve el vermek gibi.

KADIN ÖYKÜLERİ
KISA ÖYKÜ VE ŞİİR YARIŞMASI-II

Yarışma Konusu
Tarih, Kadınlar ve Efsaneler

Son Gönderim Tarihi
1 EKİM 2022

KONAK BELEDİYESİ

İletişim: konakoykuyarisma@gmail.com | www.konak.bel.tr | 0232 425 3501

KONAK BELEDİYESİ

SANATHANE

Açık Hava Sineması & Gösteri Sanatları Merkezi

Hizmete Açıldı

Sanathane - Konak Belediyesi Gösteri Sanatları Merkezi, İzmir'in tarihi semti Basmane'de hizmete açıldı. Bir döneme tanıklık etmiş, unutulmaz açık hava sinemalarının nostaljisini günümüze taşıyan Sanathane'de tiyatradan sinemaya, müzik dinletilerinden sahne gösterilerine kadar farklı dallarda etkinlikler sizleri bekliyor. Sanatla nefes almak için Sanathane'de buluşalım..

KONAK BELEDİYESİ